

**МЕТОДИЧНІ МАТЕРІАЛИ З ПИТАНЬ ФІНАНСОВОГО МОНІТОРИНГУ ДЛЯ
СУБ'ЄКТІВ ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ, ЯКІ НАДАЮТЬ ПОСЕРЕДНИЦЬКІ
ПОСЛУГИ ПІД ЧАС ЗДІЙСНЕННЯ ОПЕРАЦІЙ З КУПІВЛІ-ПРОДАЖУ НЕРУХОМОГО
МАЙНА**

КИЇВ
2016

ЗМІСТ

1. РІЕЛТОР, ЯК СПЕЦІАЛЬНО ВИЗНАЧЕНИЙ СУБ'ЄКТ ПЕРВИННОГО ФІНАНСОВОГО МОНІТОРИНГУ	7
2. ПРИЗНАЧЕННЯ ПРАЦІВНИКА, ВІДПОВІДАЛЬНОГО ЗА ПРОВЕДЕННЯ ФІНАНСОВОГО МОНІТОРИНГУ, ЙОГО ОБОВ'ЯЗКИ ТА ПОВНОВАЖЕННЯ	8
3. РОЗРОБЛЕННЯ ПРАВИЛ ТА ПРОГРАМ ЗДІЙСНЕННЯ ФІНАНСОВОГО МОНІТОРИНГУ	12
4. ЗДІЙСНЕННЯ РІЕЛТОРОМ ІДЕНТИФІКАЦІЇ, ВЕРИФІКАЦІЇ КЛІЄНТА, ВИВЧЕННЯ КЛІЄНТА ТА УТОЧНЕННЯ ІНФОРМАЦІЇ ПРО КЛІЄНТА	16
4.1 Випадки здійснення ідентифікації та верифікації	17
4.2 Процедура проведення ідентифікації та верифікації. Документи на підставі яких вони проводяться	17
4.3 Відомості, що з'ясовуються при проведенні ідентифікації та верифікації	18
4.4 Встановлення кінцевого бенефіціарного власника (контролера)	20
4.5 Вивчення клієнта	21
4.6 Заходи обачливості щодо публічних діячів	22
4.7 Поглиблена перевірка, уточнення інформації про клієнта	23
4.8 «Спрощена» ідентифікація	25
4.9 Зберігання документів щодо ідентифікації та верифікації	25
5. УПРАВЛІННЯ РИЗИКАМИ ТА ОЦІНКА РИЗИКІВ КЛІЄНТІВ	27
6. ВЗАЄМОДІЯ РІЕЛТОРА ІЗ ДЕРЖФІНМОНИТОРИНГОМ, ЯК ІЗ СПЕЦІАЛЬНО УПОВНОВАЖЕНИМ ОРГАНОМ	30
6.1. Постанова на облік у Держфінмоніторингу	30
6.2 Отримання довідки про присвоєння облікового ідентифікатора	32
6.3. Подання інформації про фінансові операції	33
6.4 Повідомлення Держфінмоніторинг про відмову від встановлення ділових відносин з клієнтом	36
6.5 Надання інформації на запит Держфінмоніторингу	36
7. ВЗАЄМОДІЯ РІЕЛТОРА ТА ДЕРЖФІНМОНИТОРИНГУ ЯК ІЗ ДЕРЖАВНИМ РЕГУЛЯТОРОМ	38
7.1 Державне регулювання і нагляд	38
7.2 Перевірки та контроль	38
7.3 Методичне забезпечення	41
8. РІЕЛТОР ТА ІНШІ ДЕРЖАВНІ ОРГАНИ	43
9. ВИЯВЛЕННЯ ТІ РЕЄСТРАЦІЯ ФІНАНСОВИХ ОПЕРАЦІЙ	45
9.1 Виявлення фінансових операцій	45
9.2 Реєстрація фінансових операцій	47
10. ЗУПИНЕННЯ РІЕЛТОРОМ ФІНАНСОВИХ ОПЕРАЦІЙ ТА ВІДМОВА У ПРОВЕДЕННІ	

ФІНАНСОВИХ ОПЕРАЦІЙ	51
10.1. Зупинення ріелтором фінансових операцій	51
10.1.1 Обов'язок зупинити фінансову операцію	55
10.1.2 Право зупинити фінансову операцію	55
10.2.1 Право відмовитись від проведення фінансової операції	57
11. ЮРИДИЧНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ РІЕЛТОРА ЗА ПОРУШЕННЯ ВИМОГ ЗАКОНОДАВСТВА У СФЕРІ ФІНАНСОВОГО МОНІТОРИНГУ	58
11.2. Адміністративна відповідальність ріелтора	61
11.2.1. Адміністративна відповідальність ріелтора згідно із статтею 24 Закону України «Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення»	62
11.2.2. Адміністративна відповідальність ріелтора згідно із статтями 166-9 та 188-34 Кодексу України про адміністративні правопорушення	65
11.3. Строки застосування санкцій	66
12. ПЕРЕЛІК БАЗОВИХ НОРМАТИВНО-ПРАВОВИХ АКТІВ	68
ДОДАТОК 1	69
ДОДАТОК 2	95

ВСТУП

Питання контролю фінансових потоків, протидії легалізації доходів, отриманих злочинним шляхом (попередження податкових злочинів), - гостра проблема сучасного світу.

В останні роки спостерігається швидкий розвиток методів відмивання грошей і фінансування тероризму у відповідь на прийняті державами контрзаходи. Міжнародне співтовариство є свідком використання все більш розвинутих методів пересування незаконних грошових коштів по фінансовим системам усього світу, це зумовлює визнання необхідності посилення міжнародного співробітництва в боротьбі з цими кримінальними операціями. Сучасні витончені методи відмивання коштів, отриманих злочинним шляхом, передбачають участь численних фінансових і нефінансових організацій різних типів, а також використання великої кількості різноманітних інструментів.

Так, на початковій стадії відмивання грошей той, хто відмиває гроші впроваджує свої незаконні прибутки в фінансову систему. Це може бути зроблено таким чином: спочатку великі суми готівки розбиваються на менш помітні дрібні частини, які потім переводяться безпосередньо на банківський рахунок або купуються партії цінних паперів (чеків, грошових доручень), за якими отримуються гроші і в подальшому вони відправляються на банківські рахунки, розташовані вже в іншому місці.

Після того, як гроші успішно впроваджені в фінансову систему, починається друга або «розподільча» стадія їх відмивання. На цьому етапі той, хто відмиває гроші проводить ряд операцій по їх перетворенню і переміщенню, з метою дистанціюватися від джерела прибутку. Гроші можуть бути перетворені шляхом придбання або продажу різних активів (рухомого і нерухомого майна, цінних паперів, предметів розкоші тощо) або особа, яка їх відмиває, може просто переводити гроші з одного рахунку на інший в різних банках по всьому світу.

Після того, як нелегальні гроші успішно проходять перші дві стадії «відмивання», починається третя стадія - «інтеграція» в ході якої відмиті гроші знову знаходять законний статус. Вони можуть інвестуватися в нерухомість, кошовності або комерційні підприємства.

В даному контексті особливу увагу привертають суб'єкти господарювання, які надають посередницькі послуги під час здійснення операцій з купівлі-продажу нерухомого майна при провадженні ними діяльності, яка підпадає під Рекомендації FATF. Зазначені суб'єкти є професійними діячами або організаціями у сфері нерухомості, які шляхом представлення інтересів покупця та/або продавця вчиняють дії щодо покупки та/або продажу нерухомості в межах окремої операції з нерухомістю та/або професійної операційної діяльності, таким чином полегшуючи передачу нерухомості.

До основних функцій таких суб'єктів можуть відноситись:

1. Традиційне виключне (або невиключне) представлення інтересів продавця.
2. Традиційне виключне (або невиключне) представлення інтересів покупця.
3. Представлення інтересів обох сторін, покупця та продавця, в одній операції.
4. Поєднання функцій або взаємодія з іншими професійними діячами, наприклад, нотаріусами, адвокатами, кредиторами, оцінщиками.
5. Участь в аукціонах та ін.

Рекомендація 23 вимагає, щоб Рекомендації FATF 18 – 21 щодо повідомлення про підозрілі операції і передачі конфіденційної інформації, заходів, належної перевірки під час встановлення ділових відносин та проведення операцій фізичними та юридичними особами, та фінансовими установами з країн щодо яких FATF закликає вживати посилені заходів належної перевірки застосовувалися, зокрема, до суб'єктів господарювання, які надають посередницькі послуги під час здійснення операцій з купівлі-продажу нерухомого майна.

Крім того, відповідно до Рекомендації 22 суб'єкти господарювання, які надають посередницькі послуги під час здійснення операцій з купівлі-продажу нерухомого майна, у випадку, коли вони задіяні у фінансових операціях своїх клієнтів стосовно купівлі та продажу нерухомості, мають здійснювати заходи належної перевірки клієнтів та дотримуватися вимог щодо збереження даних, викладених у Рекомендаціях 10-12, 15, 17.

Важливо відмітити, що сьогодні суб'єкти господарювання, які надають посередницькі послуги під час здійснення операцій з купівлі-продажу нерухомого майна не обмежені місцевими ринками, вони беруть активну участь на транснаціональному та глобальному ринку житлової, комерційної та сільськогосподарської нерухомості.

Також слід зауважити, що, окрім цих суб'єктів інші професійні діячі та організації часто займаються діяльністю, пов'язаною з операціями з нерухомістю, до них відносяться девелопери в сфері нерухомості, будівельники, фінансові установи, менеджери в сфері власності та внутрішні корпоративні посадовці з питань нерухомості.

Базовим документом, який визначає порядок організації і проведення фінансового моніторингу ріелторами, як суб'єктами первинного фінансового моніторингу у сфері запобігання та протидії легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення є Закон України "Про запобігання та протидію легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом,

фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення" (далі - Закон), а також Положення про здійснення фінансового моніторингу суб'єктами первинного фінансового моніторингу, державне регулювання і нагляд за діяльністю яких здійснює Державна служба фінансового моніторингу України, затверджене наказом Міністерства фінансів України від 23.07.2015 № 662 (далі - Положення).

1. РІЕЛТОР, ЯК СПЕЦІАЛЬНО ВИЗНАЧЕНИЙ СУБ'ЄКТ ПЕРВИННОГО ФІНАНСОВОГО МОНІТОРИНГУ

Закон залишив ріелтора в якості спеціально визначеного суб'єкта первинного фінансового моніторингу.

Згідно із підпунктом «а» пункту 7 частини другої статті 5 Закону суб'єкти підприємницької діяльності, які надають посередницькі послуги під час здійснення операцій з купівлі-продажу нерухомого майна є спеціально визначеними суб'єктами первинного фінансового моніторингу.

Серед яскравих особливостей спеціально визначених суб'єктів первинного фінансового моніторингу, які провадять свою діяльність одноособово, є те, що вони:

- не призначають працівника, відповідального за проведення фінансового моніторингу (частина перша статті 6 Закону);
- не розробляють та не впроваджують правила фінансового моніторингу, програми здійснення фінансового моніторингу та інші внутрішні документи з питань фінансового моніторингу (частина перша статті 6 Закону);
- не повідомляють Держфінмоніторинг про фінансові операції, що підлягають обов'язковому фінансовому моніторингу (абзац другий частини восьмої статті 6 Закону);
- не погоджують із Держфінмоніторингом строк подання запитуваної ним інформації у разі неможливості дотримання строків її подачі (абзац перший частини восьмої статті 6 Закону).

Стаття 8 Закону визначає особливості діяльності спеціально визначених суб'єктів первинного фінансового моніторингу.

Так, відповідно до частини другої зазначеної норми, виконання обов'язків суб'єкта первинного фінансового моніторингу забезпечується суб'єктами підприємницької діяльності, які надають посередницькі послуги під час здійснення операцій з купівлі-продажу нерухомого майна, під час підготовки та/або здійснення правочинів щодо купівлі-продажу нерухомості.

2. ПРИЗНАЧЕННЯ ПРАЦІВНИКА, ВІДПОВІДАЛЬНОГО ЗА ПРОВЕДЕННЯ ФІНАНСОВОГО МОНІТОРИНГУ, ЙОГО ОБОВ'ЯЗКИ ТА ПОВНОВАЖЕННЯ

Відповідального працівника за проведення фінансового моніторингу призначають суб'єкти первинного фінансового моніторингу (далі – суб'єкт) (відокремлені підрозділи), крім тих, які провадять свою діяльність одноособово, без утворення юридичної особи.

Працівник, відповідальний за проведення фінансового моніторингу (далі - відповідальний працівник), призначається керівником суб'єкта з урахуванням особливостей, встановлених Законом, протягом трьох робочих днів з дати встановлення ділових відносин з клієнтом, який має намір вчинити правочин щодо купівлі-продажу нерухомості, але до моменту здійснення суб'єктом такої операції.

Відповідальний працівник суб'єкта призначається за посадою на рівні керівництва суб'єкта, що передбачає здійснення функцій управління суб'єктом первинного фінансового моніторингу в цілому та/або його підрозділами.

Відповідальний працівник суб'єкта є незалежним у своїй діяльності та підзвітним тільки керівнику суб'єкта.

Виконання повноважень відповідального працівника може бути покладено на керівника суб'єкта.

Одна і та сама особа не може бути призначена відповідальним працівником одночасно суб'єкта і його відокремленого підрозділу, а також одночасно декількох відокремлених підрозділів.

Суб'єкт (відокремлений підрозділ) повідомляє Держфінмоніторинг відповідно до Порядку подання інформації для взяття на облік (зняття з обліку) суб'єктів первинного фінансового моніторингу, виявлення та реєстрації, а також подання суб'єктами первинного фінансового моніторингу Державній службі фінансового моніторингу інформації про фінансові операції, що підлягають фінансовому моніторингу, іншої інформації, що може бути пов'язана з легалізацією (відмиванням) доходів, одержаних злочинним шляхом, або фінансуванням тероризму чи фінансуванням розповсюдження зброї масового знищення, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 05.08.2015 № 552 про:

призначення відповідального працівника або особи, яка тимчасово виконує його обов'язки, - протягом трьох робочих днів з дня призначення;

звільнення відповідального працівника або особи, яка тимчасово виконує його обов'язки, - протягом трьох робочих днів з дня звільнення.

Відповідальний працівник є особою, на яку покладаються організація та координація діяльності з проведення суб'єктом (відокремленим підрозділом)

фінансового моніторингу.

У разі незгоди відповідального працівника з вказівками керівника суб'єкта (відокремленого підрозділу) щодо проведення фінансового моніторингу відповідальний працівник може повідомити про це Держфінмоніторинг з письмовим викладенням своїх заперечень.

Відповідальний працівник повинен відповідати таким вимогам:

мати бездоганну ділову репутацію;

мати вищу освіту, досвід роботи не менше одного року у відповідній сфері діяльності суб'єкта або не менше одного року досвіду роботи у сфері запобігання та протидії легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення;

працювати в суб'єкті (відокремленому підрозділі) за основним місцем роботи.

Відповідальний працівник повинен знати законодавство та міжнародні стандарти у сфері запобігання та протидії легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення, володіти навичками щодо їх застосування в практичній діяльності.

Перевірка суб'єктом ділової репутації кандидата на посаду відповідального працівника здійснюється до його призначення на підставі поданих ним оригіналів документів: паспорта, трудової книжки, документів про освіту та/або підвищення кваліфікації, довідки про відсутність судимості, не знятої або не погашеної в установленому законом порядку, отриманої в органах внутрішніх справ.

Перевірка відповідності кандидата на посаду відповідального працівника вимогам, встановленим Положенням, здійснюється керівником або особою, яка виконує його обов'язки.

У разі призначення відповідальним працівником керівника суб'єкта перевірка його ділової репутації здійснюється відповідним органом управління суб'єкта або засновниками.

Підтвердження ділової репутації кандидата на посаду відповідального працівника за результатами її перевірки оформлюється письмовим висновком, який підписується керівником суб'єкта або особами, які здійснювали перевірку ділової репутації, або затверджується відповідним органом управління суб'єкта.

Особа, вперше призначена на посаду відповідального працівника, повинна пройти навчання протягом трьох місяців з дня призначення та підвищувати надалі кваліфікацію не рідше одного разу на три роки на базі

відповідного навчального закладу, що належить до сфери управління Держфінмоніторингу, та в інших навчальних закладах, які уклали договір про співробітництво з Держфінмоніторингом. Інформація щодо таких закладів розміщена на офіційному веб-сайті Держфінмоніторингу в рубриці «Міжвідомче співробітництво \ освітні програми».

У разі наявності у суб'єкта відокремлених підрозділів керівник суб'єкта за поданням керівника відокремленого підрозділу призначає відповідального працівника відокремленого підрозділу.

Відповідальний працівник відокремленого підрозділу є незалежним у своїй діяльності та підзвітним тільки керівнику суб'єкта.

Виконання повноважень відповідального працівника відокремленого підрозділу може бути покладено на керівника відокремленого підрозділу.

На час відсутності відповідального працівника призначається особа, яка тимчасово виконує його обов'язки.

На вказану особу поширюються права та обов'язки, встановлені для відповідального працівника.

Особа, яка тимчасово виконуватиме обов'язки відповідального працівника, повинна мати бездоганну ділову репутацію, працювати в цьому суб'єкті за основним місцем роботи та пройти відповідно до внутрішніх процедур підготовку щодо виконання вимог Закону.

Перевірка відповідності особи, яка тимчасово виконує обов'язки відповідального працівника, вимогам, установленим законодавством, здійснюється в порядку, встановленому пунктом 5 розділу II Положення.

У разі звільнення відповідального працівника керівник суб'єкта не пізніше наступного робочого дня після його звільнення призначає іншого відповідального працівника.

Допускається виконання обов'язків відповідального працівника особою, яка тимчасово виконує його обов'язки, у разі звільнення відповідального працівника на строк перевірки ділової репутації кандидата на посаду відповідального працівника, який не повинен перевищувати 2 місяців.

Відповідальний працівник здійснює свої повноваження відповідно до статті 7 Закону на підставі посадової інструкції, яка затверджується керівником суб'єкта або особою, яка виконує його обов'язки. Відповідальний працівник засвідчує підписом факт ознайомлення з посадовою інструкцією.

Посадова інструкція відповідального працівника повинна містити повноваження (права) та обов'язки, функції та завдання, передбачені законодавством, правилами внутрішнього фінансового моніторингу, іншими внутрішніми документами суб'єкта, та відповідальність за порушення вимог

законодавства.

Відповідальний працівник інформує керівника суб'єкта про виявлені фінансові операції, що підлягають фінансовому моніторингу, та заходи, вжиті для реалізації норм законодавства у сфері запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення. Інформування здійснюється не рідше одного разу на місяць, але не пізніше останнього робочого дня звітного місяця, шляхом надання керівнику письмової довідки довільної форми за підписом відповідального працівника.

Довідка, зокрема, може містити інформацію щодо:

виявлених фінансових операцій, що підлягають фінансовому моніторингу;
зареєстрованих фінансових операцій, що підлягають фінансовому моніторингу;

направленої до Держфінмоніторингу інформації про фінансові операції, що підлягають фінансовому моніторингу;

управління ризиками;

зупинених фінансових операцій;

направленої у визначених законодавством випадках до правоохоронних органів інформації;

фінансових операцій, у проведенні яких суб'єктом (відокремленим підрозділом) було відмовлено;

ужитих заходів стосовно підготовки персоналу до виконання вимог законодавства у сфері запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення;

результатів проведених перевірок внутрішньої системи фінансового моніторингу.

Факт ознайомлення керівника суб'єкта з довідкою, що надається відповідальним працівником, підтверджується підписом керівника. У разі якщо повноваження відповідального працівника суб'єкта виконує керівник суб'єкта, то зазначена письмова довідка складається і підписується ним.

Документи, наявність яких передбачена II розділом Положення, зберігаються не менше п'яти років з дня їх підписання (затвердження або погодження).

3. РОЗРОБЛЕННЯ ПРАВИЛ ТА ПРОГРАМ ЗДІЙСНЕННЯ ФІНАНСОВОГО МОНІТОРИНГУ

Правила та програми здійснення фінансового моніторингу розробляються всіма суб'єктами, крім тих, які провадять свою діяльність одноособово, без утворення юридичної особи.

Правила фінансового моніторингу (далі - Правила) є єдиним внутрішнім документом суб'єкта, який визначає порядок вчинення дій працівниками суб'єкта щодо реалізації фінансового моніторингу та спрямований на недопущення використання суб'єкта і його відокремлених підрозділів з метою легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансування тероризму та фінансування розповсюдження зброї масового знищення.

Програма здійснення фінансового моніторингу (далі - Програма) є окремим внутрішнім документом суб'єкта, який містить план організаційних заходів для проведення фінансового моніторингу.

Правила і Програма розробляються з урахуванням вимог законодавства у сфері запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення, міжнародних стандартів у цій сфері.

Правила і Програма охоплюють специфіку проведення фінансового моніторингу за всіма напрямками діяльності суб'єкта і його відокремлених підрозділів.

У новоствореному суб'єкті Правила і Програма розробляються відповідальним працівником та затверджуються керівником суб'єкта не пізніше дня проведення першої фінансової операції.

Строк, на який складаються Правила і Програма, визначається суб'єктом самостійно з урахуванням змін у законодавстві у сфері запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення.

Відповідальний працівник суб'єкта за погодженням з керівником суб'єкта визначає порядок ознайомлення, зберігання і користування Правилами і Програмою (у тому числі їх електронними копіями) та перелік осіб, які мають право доступу до цих документів.

Правила та Програми оновлюються відповідальним працівником з урахуванням вимог законодавства та затверджуються керівником суб'єкта або особою, яка виконує його обов'язки.

Правила складаються з таких окремих розділів:

опис внутрішньої системи фінансового моніторингу суб'єкта, який,

зокрема, включає перелік окремих працівників суб'єкта та/або відокремлених підрозділів, залучених до проведення фінансового моніторингу, та механізм взаємодії між ними й відповідальним працівником;

порядок постановки на облік (зняття з обліку) у Держфінмоніторингу суб'єкта і його відокремлених підрозділів;

перелік прав та обов'язків відповідального працівника, а також інших працівників, які беруть участь у проведенні фінансового моніторингу;

порядок ідентифікації, верифікації та вивчення клієнтів;

критерії ризику легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансування тероризму та фінансування розповсюдження зброї масового знищення;

порядок оцінки та переоцінки ризику;

опис заходів суб'єкта з управління ризиками;

порядок відмови від встановлення ділових відносин з клієнтом або від проведення фінансової операції;

порядок виявлення, реєстрації, а також подання до Держфінмоніторингу інформації про фінансові операції, що підлягають фінансовому моніторингу, іншої інформації, що може бути пов'язана з легалізацією (відмиванням) доходів, одержаних злочинним шляхом, або фінансуванням тероризму чи фінансуванням розповсюдження зброї масового знищення;

порядок повідомлення Держфінмоніторингу про підозри щодо діяльності осіб або їх активів, якщо є підстави вважати, що вони пов'язані із злочином, визначеним Кримінальним кодексом України;

порядок повідомлення Держфінмоніторингу та відповідних правоохоронних органів про фінансові операції, стосовно яких є підстави підозрювати, що вони пов'язані, стосуються або призначені для фінансування тероризму та фінансування розповсюдження зброї масового знищення;

опис заходів, спрямованих на запобігання розголошенню інформації, що подається до Держфінмоніторингу, та іншої інформації з питань фінансового моніторингу;

порядок надання на запит Держфінмоніторингу інформації, у тому числі щодо відстеження (моніторингу) фінансових операцій клієнта, операції якого стали об'єктом фінансового моніторингу;

порядок зупинення фінансових операцій;

порядок збору і зберігання документів щодо ідентифікації, верифікації та вивчення клієнтів, оцінки та переоцінки ризиків, а також усіх документів, що стосуються проведення фінансової операції та ділових відносин з клієнтом;

порядок вчинення дій щодо направлення запитів до органів державної влади з метою виконання завдань, покладених на суб'єкта Законом;

порядок проведення внутрішніх перевірок діяльності суб'єкта на предмет дотримання вимог законодавства у сфері запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення.

У разі наявності у суб'єкта філій, інших відокремлених підрозділів та дочірніх підприємств, які розташовані в державах, у яких рекомендації Групи з розробки фінансових заходів боротьби з відмиванням грошей (FATF) не застосовуються або застосовуються недостатньою мірою, Правила повинні передбачати проведення оцінки заходів протидії відмиванню коштів та фінансуванню тероризму, що здійснюються у таких державах. У разі коли здійснення зазначених заходів не дозволяється законодавством такої держави, суб'єкт зобов'язаний повідомити Держфінмоніторинг про відповідні запобіжні заходи, які суб'єкт буде вживати для обмеження ризиків використання діяльності філій, інших відокремлених підрозділів та дочірніх підприємств з метою легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення.

Правила також повинні містити перелік запобіжних заходів, спрямованих на поглиблену перевірку клієнта до встановлення ділових відносин з особами або компаніями вищезазначених держав, повідомлення Держфінмоніторингу про фінансові операції з клієнтами відповідних держав, попередження представників нефінансового сектору про те, що операції з фізичними або юридичними особами у відповідних державах можуть містити ризик відмивання коштів, одержаних злочинним шляхом, або фінансування тероризму чи фінансування розповсюдження зброї масового знищення.

Зразок примірних Правил фінансового моніторингу наведений в Додатку 1.

Програма містить такі заходи з відповідними строками їх виконання та визначенням осіб, які відповідають за їх виконання:

призначення відповідального працівника;

розробка та затвердження посадової інструкції відповідального працівника;

розробка і оновлення Правил і Програми;

направлення інформації про призначення відповідального працівника до Держфінмоніторингу;

попередження працівників суб'єкта (відокремленого підрозділу) про відповідальність за порушення внутрішніх документів та законодавства у сфері

запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення;

забезпечення підвищення кваліфікації відповідального працівника;

підготовка персоналу щодо виконання вимог законодавства у сфері запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення шляхом проведення теоретичних та практичних заходів;

проведення внутрішніх перевірок суб'єкта (відокремленого підрозділу) на предмет дотримання законодавства у сфері запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення.

Зразок примірної Програми фінансового моніторингу наведений в Додатку 2.

4. ЗДІЙСНЕННЯ РІЕЛТОРОМ ІДЕНТИФІКАЦІЇ, ВЕРИФІКАЦІЇ КЛІЄНТА, ВИВЧЕННЯ КЛІЄНТА ТА УТОЧНЕННЯ ІНФОРМАЦІЇ ПРО КЛІЄНТА

Одним із обов'язків ріелторів, згідно з пунктом 2 частини другої статті 6 Закону є здійснення ідентифікації, верифікації клієнта (представника клієнта), вивчення клієнта та уточнення інформації про клієнта у випадках, встановлених законом.

Варто зазначити, що цей обов'язок розповсюджується на всіх без винятку суб'єктів первинного фінансового моніторингу, як представників фінансових професій і занять (банки, кредитні спілки, страхові установи та ін.), так і не фінансових (ріелтори, нотаріуси, адвокати, аудитори та ін.).

Застосовуючи глосарій Закону відносно ріелторів, відповідно до статті 1 Закону:

ідентифікація – отримання ріелтором від клієнта (представника клієнта) ідентифікаційних даних (пункт 18 частини першої);

ідентифікаційні дані – це:

для фізичної особи - відомості, зазначені у пунктах 1 частин дев'ятої і десятої, у частинах одинадцятій і дванадцятій статті 9 цього Закону;

для фізичної особи - підприємця - відомості, зазначені у пункті 2 частини дев'ятої, у частині дванадцятій статті 9 цього Закону;

для юридичної особи - відомості, зазначені у пункті 3 частини дев'ятої та пункті 2 частини десятої статті 9 цього Закону;

дані, перелік яких визначений Держфінмоніторингом, - у випадках, визначених частиною шістнадцятою статті 9 Закону (пункт 17 частини першої);

верифікація клієнта – це встановлення (підтвердження) ріелтором відповідності особи клієнта (представника клієнта) у його присутності отриманим від нього ідентифікаційним даним (пункт 3 частини першої).

Питанням проведення ідентифікаційних процедур присвячена стаття 9 Закону.

Абзац перший частини сьомої статті 9 Закону передбачає, що ріелтор має право витребувати, а клієнт, представник клієнта зобов'язані подати інформацію (офіційні документи), необхідну (необхідні) для ідентифікації, верифікації, вивчення клієнта, уточнення інформації про клієнта, а також для виконання ріелтором інших вимог законодавства у сфері запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення.

4.1 Випадки здійснення ідентифікації та верифікації

Згідно із частиною третьою статті 9 Закону ідентифікація та верифікація клієнта здійснюється ріелтором у разі:

- встановлення ділових відносин;
- виникнення підозри;
- проведення фінансової операції, що підлягає фінансовому моніторингу;
- проведення разової фінансової операції без встановлення ділових відносин з клієнтами на суму, що дорівнює чи перевищує 150000 гривень, або суму, еквівалентну зазначеній сумі, у тому числі в іноземній валюті, банківських металах, інших активах.

Ідентифікація, верифікація та вивчення клієнта здійснюються відповідальним працівником або іншими працівниками суб'єкта (відокремленого підрозділу) відповідно до внутрішніх документів суб'єкта.

Суб'єкти, які провадять свою діяльність одноособово, без утворення юридичної особи, здійснюють ідентифікацію, верифікацію та вивчення клієнта безпосередньо.

При цьому слід звернути увагу, що ріелтори повинні забезпечувати виконання обов'язків суб'єкта первинного фінансового моніторингу, зокрема, проводити ідентифікацію та верифікацію клієнта саме у випадках, визначених частиною другою статті 8 Закону.

4.2 Процедура проведення ідентифікації та верифікації. Документи на підставі яких вони проводяться

Відповідно до частини восьмої статті 9 Закону ідентифікація та верифікація клієнта здійснюються до/або під час встановлення ділових відносин, вчинення правочинів (крім випадків, передбачених Законом), але до проведення фінансової операції.

Ідентифікація та верифікація клієнтів, які проводять фінансові операції, здійснюються на підставі поданих офіційних документів або їх копій, що засвідчені нотаріально або підприємством (установою, організацією), яке їх видало.

Новелою Закону є визначення терміну «офіційний документ», під яким розуміється документ, складений, виданий, засвідчений з дотриманням визначених законодавством норм уповноваженою особою, якій законодавством надано право у зв'язку з її професійною чи службовою діяльністю складати, видавати, засвідчувати певні види документів, що підтверджує чи посвідчує певні події, явища або факти і який містить передбачені законодавством реквізити та відомості (пункт 30 частини першої статті 1 Закону).

Офіційні документи або засвідчені в установленому порядку їх копії мають бути чинними (дійсними) на момент їх подання та включати всі необхідні ідентифікаційні дані.

Уповноважений працівник суб'єкта в присутності особи, яка укладає договір про надання послуг (представника особи), знімає копії відповідних документів, на підставі яких здійснюються ідентифікація та верифікація клієнта (особи), та договорів з клієнтом. Зазначені копії засвідчуються підписами уповноваженого працівника суб'єкта та клієнта (особи), який укладає договір про надання послуг, як такі, що відповідають оригіналу, і зберігаються у суб'єкта в порядку, визначеному у Правилах.

Ідентифікація, верифікація та вивчення клієнта включають такі заходи:

проведення первісної ідентифікації та верифікації під час встановлення ділових відносин з клієнтом;

поглиблена перевірка інформації про клієнта у разі наявності сумніву щодо достовірності чи повноти наданої ним інформації;

уточнення ідентифікаційних даних та іншої наявної інформації про клієнта у разі їх зміни або закінчення строку дії документів, на підставі яких проводились ідентифікація, верифікація, вивчення клієнта.

Відповідно до частини вісімнадцятої статті 9 Закону у разі якщо клієнт (особа) діє як представник іншої особи чи від імені або в інтересах іншої особи, ріелтор зобов'язаний згідно з вимогами цієї статті та положеннями інших законів, що регулюють процедуру ідентифікації, ідентифікувати та верифікувати також особу, від імені або за дорученням якої проводиться фінансова операція, а також встановити вигодоодержувача.

У разі якщо особа діє як представник клієнта, ріелтор повинен перевірити на підставі офіційних документів наявність у цієї особи відповідних повноважень, а також здійснити ідентифікацію та верифікацію такої особи.

При цьому при проведенні ідентифікації слід пам'ятати, що ідентифікація клієнта не є обов'язковою у разі проведення фінансової операції особами, які раніше були ідентифіковані або верифіковані згідно з вимогами закону.

Фінансові операції з існуючими клієнтами (з якими встановлені ділові відносини), які раніше не були ідентифіковані, проводяться суб'єктом (відокремленим підрозділом) після здійснення ідентифікації таких клієнтів у встановленому порядку.

4.3 Відомості, що з'ясовуються при проведенні ідентифікації та верифікації

Під час ідентифікації та верифікації суб'єкт отримує від клієнта ідентифікаційні дані, передбачені статтею 9 Закону, та встановлює

(підтверджує) відповідність особи клієнта (представника клієнта) у його присутності отриманим від нього ідентифікаційним даним.

Так, відомостями, які встановлюються під час ідентифікації та верифікації резидентів, є:

1) для фізичної особи:

прізвище, ім'я та по батькові;

дата народження;

серія, номер паспорта громадянина України (або іншого документа, що посвідчує особу та відповідно до законодавства України може бути використаним на території України для укладення правочинів), дата видачі та орган, що його видав;

реєстраційний номер облікової картки платника податків України (або ідентифікаційний номер згідно з Державним реєстром фізичних осіб – платників податків та інших обов'язкових платежів) або номер, серія паспорта громадянина України, в якому проставлено відмітку про відмову від прийняття реєстраційного номера облікової картки платника податків України, чи серія, номер паспорта із записом про відмову від прийняття реєстраційного номера облікової картки платника податків України в електронному безконтактному носії;

2) для фізичної особи – підприємця, крім відомостей, передбачених підпунктом 1 цього пункту, з'ясовуються також:

дата та номер запису в Єдиному державному реєстрі юридичних осіб та фізичних осіб – підприємців про проведення державної реєстрації;

реквізити банку, в якому відкрито рахунок, і номер поточного рахунку (за наявності);

3) для юридичної особи:

повне найменування;

місцезнаходження;

дата та номер запису в Єдиному державному реєстрі юридичних осіб та фізичних осіб – підприємців про проведення державної реєстрації;

відомості про виконавчий орган;

ідентифікаційні дані осіб, які мають право розпоряджатися рахунками та/або майном;

дані, що дають змогу встановити кінцевих бенефіціарних власників (контролерів);

ідентифікаційний код згідно з Єдиним державним реєстром підприємств

та організацій України;

реквізити банку, в якому відкрито рахунок, і номер поточного рахунку.

Відомості, які встановлюються під час ідентифікації та верифікації нерезидентів:

1) для фізичної особи:

прізвище, ім'я та (за наявності) по батькові;

дата народження;

громадянство;

серія, номер паспорта (або іншого документа, що посвідчує особу та відповідно до законодавства України може бути використаний на території України для укладення правочинів), дата видачі та орган, що його видав;

2) для юридичної особи:

повне найменування;

місцезнаходження;

реквізити банку, в якому відкрито рахунок, номер банківського рахунку;

відомості про органи управління;

ідентифікаційні дані осіб, які мають право розпоряджатися рахунками та/або майном, дані, що дають змогу встановити кінцевих бенефіціарних власників (контролерів);

копія легалізованого витягу з торгового, банківського чи судового реєстру або нотаріально засвідчена копія реєстраційного посвідчення уповноваженого органу іноземної держави про реєстрацію відповідної юридичної особи.

При проведенні ідентифікації, верифікації та вивченні клієнта суб'єкт може скласти анкету. Анкета є внутрішнім документом суб'єкта, який заповнюється і підписується працівником, уповноваженим на здійснення ідентифікації та верифікації.

4.4 Встановлення кінцевого бенефіціарного власника (контролера)

Дуже важливим аспектом проведення ідентифікації юридичних осіб (як резидентів, так і нерезидентів) є встановлення даних, що дають змогу встановити кінцевого бенефіціарного власника (контролера).

Кінцевий бенефіціарний власник (контролер) – це фізична особа, яка незалежно від формального володіння має можливість здійснювати вирішальний вплив на управління або господарську діяльність юридичної особи безпосередньо або через інших осіб, що здійснюється, зокрема, шляхом реалізації права володіння або користування всіма активами чи їх значною часткою, права вирішального впливу на формування складу, результати

голосування, а також вчинення правочинів, які надають можливість визначати умови господарської діяльності, давати обов'язкові до виконання вказівки або виконувати функції органу управління, або яка має можливість здійснювати вплив шляхом прямого або опосередкованого (через іншу фізичну чи юридичну особу) володіння однією особою самостійно або спільно з пов'язаними фізичними та/або юридичними особами часткою в юридичній особі у розмірі 25 чи більше відсотків статутного капіталу або прав голосу в юридичній особі.

При цьому кінцевим бенефіціарним власником (контролером) не може бути особа, яка має формальне право на 25 чи більше відсотків статутного капіталу або прав голосу в юридичній особі, але є агентом, номінальним утримувачем (номінальним власником) або є тільки посередником щодо такого права.

Згідно з термінологією Закону, дані, що дають змогу встановити кінцевого бенефіціарного власника (контролера), – це відомості про фізичну особу, які включають прізвище, ім'я та по батькові (за наявності) фізичної особи (фізичних осіб), країну її (їх) постійного місця проживання та дату народження (пункт 10 частини першої статті 1).

Абзац другий частини сьомої статті 9 Закону передбачає, що з метою встановлення кінцевого бенефіціарного власника (контролера) ріелтор вимагає у клієнта - юридичної особи інформацію та/або документи, що підтверджують наявність структури власності такого клієнта.

4.5 Вивчення клієнта

Вивчення клієнта, відповідно пункту 5 частини першої статті 1 Закону, – це процес отримання суб'єктом первинного фінансового моніторингу під час ідентифікації та/або в процесі обслуговування клієнта інформації щодо:

- фінансового стану клієнта та змісту його діяльності; проведення оцінки фінансового стану клієнта;
- визначення належності клієнта або особи, яка діє від його імені, до національних або іноземних публічних діячів, діячів, що виконують політичні функції в міжнародних організаціях, або пов'язаних з ними осіб;
- з'ясування місця його проживання або місця перебування чи місця тимчасового перебування в Україні (усіх даних щодо адреси місця проживання (перебування): назва країни, регіону (області), району, міста (села, селища), вулиці (провулку), номера будівлі (корпусу), номера квартири).

Абзацом третім частини сьомої статті 9 Закону встановлено, що інформація, необхідна для вивчення клієнта, встановлюються суб'єктом первинного фінансового моніторингу на підставі офіційних документів та/або інформації, одержаної від клієнта (представника клієнта) та засвідченої ним, а

також з інших джерел, якщо така інформація є публічною (відкритою).

Тобто, на відміну від ідентифікації і верифікації клієнта, які можуть проводитись виключно на підставі офіційних документів або засвідчених в установленому порядку їх копій, вивчення клієнта можливо здійснювати на підставі інформації, одержаної від клієнта (представника клієнта) та засвідченої ним, а також з інших джерел, якщо така інформація є публічною (відкритою).

Пунктом 9 розділу IV Положення встановлено, що при вивченні клієнта суб'єкт:

досліджує зміст діяльності клієнта;

оцінює фінансовий стан клієнта;

аналізує відповідність фінансових операцій клієнта специфіці його діяльності;

визначає належність клієнта або особи, яка діє від його імені, до національних або іноземних публічних діячів, діячів, які виконують політичні функції в міжнародних організаціях, або пов'язаних з ними осіб;

з'ясовує усі дані щодо адреси місця проживання або місця його перебування (тимчасового перебування) в Україні;

встановлює мету ділових відносин із суб'єктом;

з'ясовує інформацію про наявність клієнта в переліку осіб, пов'язаних із провадженням терористичної діяльності або щодо яких застосовано міжнародні санкції.

4.6 Заходи обачливості щодо публічних діячів

Відповідно до пункту 11 розділу IV Положення якщо під час здійснення ідентифікації, верифікації та вивчення клієнта (особи, яка діє від його імені) було встановлено, що клієнт має відношення до публічних діячів, або пов'язаних з ними осіб, або до благодійної або неприбуткової організації, відповідальний працівник суб'єкта (відокремленого підрозділу) повинен:

1) виявляти відповідно до внутрішніх документів з питань фінансового моніторингу факт належності клієнта або особи, яка діє від його імені, до зазначеної категорії клієнтів під час здійснення ідентифікації, верифікації та у процесі їх обслуговування, а також те, чи є вони кінцевими бенефіціарними власниками (контролерами) або керівниками юридичних осіб;

2) встановлювати з дозволу керівника суб'єкта ділові відносини з такими особами;

3) до чи під час встановлення ділових відносин вживати заходів для з'ясування джерел походження коштів таких осіб на підставі отриманих від них документів та/або інформації з інших джерел, якщо така інформація є

публічною (відкритою), що підтверджують джерела походження їх активів, прав на такі активи тощо;

4) проводити моніторинг фінансових операцій, учасниками або вигодоодержувачами яких є такі особи, у порядку, визначеному для клієнтів високого ризику;

5) проводити не рідше одного разу на рік уточнення інформації про клієнта.

Інформацію щодо того, чи має клієнт відношення до публічних діячів, суб'єкт (відокремлений підрозділ) може отримувати шляхом письмового опитування клієнта (уповноваженого представника).

Додатково слід зазначити, що Держфінмоніторингом розроблені Методичні рекомендації щодо виявлення публічних діячів та забезпечення проведення фінансового моніторингу їх фінансових операцій, які розміщені на офіційному веб-сайті Держфінмоніторингу.

Згідно з пунктом 10 розділу IV Положення ріелтор (відокремлений підрозділ) для проведення оцінки фінансового стану клієнта може використовувати такі джерела інформації:

річну фінансову звітність клієнта - юридичної особи та фізичної особи - підприємця (за наявності), що складена відповідно до вимог законодавства та отримана суб'єктом (відокремленим підрозділом) безпосередньо від клієнта (баланс, витяги, що містять дані про прибутки та збитки господарської діяльності клієнта, податкова декларація з додатками);

фінансову звітність клієнта - юридичної особи, що опублікована в спеціалізованих засобах масової інформації відповідно до вимог законодавства;

фінансову звітність клієнта та інформацію щодо фінансового стану, що отримані із спеціалізованих веб-сайтів мережі Інтернет.

Відомості щодо мети ділових відносин можуть отримуватись шляхом письмового опитування клієнта (уповноваженого представника, в разі якщо клієнтом є юридична особа) у порядку, визначеному Правилами.

4.7 Поглиблена перевірка, уточнення інформації про клієнта

Відповідно до абзацу другого частини першої статті 9 Закону ріелтор в процесі обслуговування клієнта зобов'язаний уточнювати інформацію про клієнта в порядку, встановленому Положенням.

Водночас згідно із частиною четвертою статті 9 Закону у разі виникнення сумнівів у достовірності чи повноті наданої інформації про клієнта ріелтор зобов'язаний провести поглиблену перевірку клієнта.

Згідно з пунктом 44 частини першої статті 1 Закону уточнення інформації про клієнта – це актуалізація даних щодо клієнта, в тому числі ідентифікаційних даних, шляхом отримання документального підтвердження наявності (відсутності) змін у них.

При цьому, поглиблена перевірка клієнта – це здійснення ріелтором заходів з отримання (зокрема від органів державної влади, державних реєстраторів, з офіційних або публічних джерел) інформації про клієнта (представника клієнта) для підтвердження або спростування наданих ним даних, достовірність яких є сумнівною (пункт 33 частини першої статті 1 Закону).

Для проведення поглибленої перевірки, уточнення інформації щодо ідентифікації та верифікації клієнта або інших учасників фінансової операції ріелтор (відокремлений підрозділ) може витребувати, а клієнт (представник клієнта) зобов'язаний подати інформацію (офіційні документи), необхідну (необхідні) для ідентифікації, верифікації, вивчення клієнта, уточнення інформації про клієнта, а також для виконання ріелтором інших вимог законодавства у сфері запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення.

Крім того ріелтор має право направити запит до органів виконавчої влади, державних реєстраторів, правоохоронних органів, юридичних осіб у порядку, затвердженому постановою Кабінету Міністрів України від 08.09.2015 № 693 у разі виникнення сумнівів у достовірності чи повноті наданої інформації про клієнта.

У разі якщо ріелтору стало відомо, що документи, на основі яких проводились ідентифікація, верифікація та вивчення клієнта, зазнали змін або закінчився строк їх дії, він уточнює інформацію про клієнта шляхом відповідного звернення до нього або може провести повторну ідентифікацію та верифікацію клієнта при здійсненні клієнтом чергової фінансової операції.

З метою уточнення інформації щодо ідентифікації, верифікації та вивчення клієнта ріелтор (відокремлений підрозділ) може використовувати інформацію, яка є публічною (відкритою).

Окремо слід зауважити, що ріелтор має право відмовитися від проведення фінансових операцій (обслуговування) у разі, коли клієнт на його запит щодо уточнення інформації не подав відповідну інформацію (офіційні документи та/або належним чином засвідчені їх копії). Водночас ріелтор зобов'язаний відмовити клієнту в обслуговуванні (у тому числі шляхом розірвання ділових відносин) у разі встановлення факту подання ним під час здійснення ідентифікації та/або верифікації клієнта (поглибленої перевірки клієнта) недостовірної інформації або подання інформації з метою введення в оману суб'єкта первинного фінансового моніторингу.

4.8 «Спрощена» ідентифікація

Частиною 16 статті 9 Закону передбачено, що нормативно-правовими актами Держфінмоніторингу, може визначатися перелік ідентифікаційних даних, які з'ясовуються ріелторами, у разі, зокрема:

встановлення ділових відносин або проведення фінансової операції, якщо клієнтом виступає орган державної влади, підприємство, що повністю перебуває у державній власності, міжнародна установа чи організація, в яких бере участь Україна відповідно до міжнародних договорів України, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України;

встановлення ділових відносин або проведення фінансової операції, якщо клієнтом виступає установа, орган, офіс або агентство Європейського Союзу;

встановлення ділових відносин або проведення фінансової операції, якщо клієнтом виступає дипломатичне представництво іноземної держави, акредитоване в Україні в установленому порядку.

Враховуючи зазначене, у пункті 5 розділу IV Положення визначено що ріелтор під час проведення ідентифікації та верифікації встановлює:

1) для органів державної влади України - повне найменування, місцезнаходження, реквізити розпорядчого акта, на підставі якого створено юридичну особу (найменування, дата прийняття/підписання, номер розпорядчого акта), ідентифікаційний код згідно з Єдиним державним реєстром підприємств та організацій України (далі - код за ЄДРПОУ);

2) для підприємств державної власності - повне найменування, місцезнаходження, реквізити розпорядчого акта, яким створено підприємство (найменування, дата прийняття/підписання, номер розпорядчого акта), код за ЄДРПОУ;

3) для міжнародних установ та організацій, у яких бере участь Україна відповідно до міжнародних договорів України, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, - повне найменування, місцезнаходження, відомості про міжнародний договір України, згідно з яким створені такі установи та організації (дата укладення, номер, дата ратифікації Україною договору).

4.9 Зберігання документів щодо ідентифікації та верифікації

Ріелтор відповідно до Закону та Правил зберігає офіційні документи, інші документи (у тому числі створені електронні документи), їх копії щодо ідентифікації осіб (клієнтів, представників клієнтів), а також осіб, яким ріелтором було відмовлено у проведенні фінансових операцій, вивчення клієнта, уточнення інформації про клієнта, а також усі документи, що стосуються ділових відносин (проведення фінансової операції) з клієнтом (включаючи

результати будь-якого аналізу під час проведення заходів щодо верифікації клієнта чи поглибленої перевірки клієнта), не менше п'яти років після завершення фінансової операції, завершення ділових відносин з клієнтом, а всі необхідні дані про фінансові операції (достатні для того, щоб простежити хід операції) - не менше п'яти років після завершення операції або припинення ділових відносин.

У разі знищення, втрати або пошкодження документів до закінчення строку їх зберігання незалежно від причин ріелтор зобов'язаний у триденний строк після встановлення таких фактів повідомити про це Держфінмоніторинг.

У разі надходження листа Держфінмоніторингу про продовження строку зберігання документів щодо ідентифікації осіб, які є учасниками окремих фінансових операцій, та документації про здійснення окремих фінансових операцій ріелтор забезпечує подальше зберігання документів на строк, встановлений Держфінмоніторингом.

У разі надходження листа Держфінмоніторингу після знищення документів або передачі їх відповідно до законодавства до уповноважених осіб на зберігання ріелтор повідомляє про це Держфінмоніторинг з наданням копій документів, що підтверджують факти знищення документів або їх передачі.

5. УПРАВЛІННЯ РИЗИКАМИ ТА ОЦІНКА РИЗИКІВ КЛІЄНТІВ

На етапі встановлення ділових відносин або у процесі обслуговування клієнта ріелтор (відокремлений підрозділ) на підставі аналізу ідентифікаційних даних клієнта, інших наявних відомостей та інформації про клієнта і його діяльність здійснює оцінку ризику цього клієнта з урахуванням критеріїв ризику, визначених Міністерством фінансів України.

Оцінювання ризику клієнта здійснюється за відповідними критеріями, зокрема за типом клієнта, географічним розташуванням держави реєстрації клієнта або установи, через яку він здійснює передачу (отримання) активів, і видом товарів, послуг, які клієнт отримує від суб'єкта.

Ріелтор зобов'язаний розробляти власні критерії ризику легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансування тероризму та фінансування розповсюдження зброї масового знищення з урахуванням критеріїв ризику, визначених Міністерством фінансів України, та особливостей діяльності суб'єкта.

За результатом аналізу ідентифікаційних даних клієнта, інших наявних відомостей та інформації про клієнта і його діяльність ріелтор встановлює категорії клієнтів, які мають низький, середній або високий ризик проведення ними операцій, що можуть бути пов'язані з легалізацією (відмиванням) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванням тероризму або фінансуванням розповсюдження зброї масового знищення.

За результатами аналізу ділових відносин та відповідно до результатів вивчення клієнта його характеристика може бути переглянута і рівень ризику змінений.

Ріелтор самостійно визначає та відображає у внутрішніх документах:

метод і порядок оцінки ризику;

результати оцінки (переоцінки) ризику;

застережні заходи щодо клієнтів залежно від встановленого їм рівня ризику;

особливості моніторингу та аналізу фінансових операцій клієнтів залежно від встановленого їм рівня ризику;

періодичність перегляду встановленого щодо клієнта рівня ризику.

Ріелтор може у своїх внутрішніх документах визначати та відображати, крім зазначених вище, додаткові положення щодо проведення оцінки ризику легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансування тероризму та фінансування розповсюдження зброї масового знищення.

Результати оцінки (переоцінки) ризику клієнта та заходи з управління

ними фіксуються письмово в паперовому вигляді і зберігаються разом з документами, що підтверджують факт проведення ідентифікації (верифікації) клієнта, у порядку, визначеному Правилами.

Ріелтор здійснює переоцінку ризиків клієнтів, з якими встановлені ділові відносини, а також в інших випадках, встановлених законодавством, не рідше ніж один раз на рік з метою її підтримання в актуальному стані, а також у таких випадках:

- за результатами уточнення даних первісної ідентифікації та вивчення клієнта;

- за фактом проведення клієнтом фінансових операцій, що можуть бути пов'язані з легалізацією (відмиванням) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванням тероризму та фінансуванням розповсюдження зброї масового знищення;

- за результатами проведення аналізу операцій клієнта у разі виникнення підозр щодо невідповідності операцій клієнта наявній інформації про його фінансовий стан та зміст діяльності;

- за результатами перегляду власних критеріїв ризику (запровадження нових критеріїв);

- у разі зміни законодавства у сфері запобігання та протидії легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення в частині, що стосується оцінки ризику.

У разі якщо стосовно клієнта ріелтором (відокремленим підрозділом) встановлено рівень ризику "високий", ріелтор (відокремлений підрозділ) вживає щодо таких клієнтів застережних заходів, що можуть включати:

- поглиблену перевірку клієнта;

- перевірку інформації про клієнта та інших учасників фінансової операції, зокрема шляхом перевірки наданої клієнтом інформації щодо ідентифікації і верифікації та отримання додаткової інформації від клієнта або з інших публічних джерел;

- збирання з публічних джерел інформації про зміст діяльності клієнта, його фінансовий стан;

- відмову від встановлення або продовження ділових відносин з клієнтом;

- інформування Держфінмоніторингу про фінансові операції клієнтів, яким суб'єкт (відокремлений підрозділ) встановив високий рівень ризику.

Перелік необхідних заходів для додаткового вивчення клієнта, який характеризується високим рівнем ризику, може бути доповнений ріелтором (відокремленим підрозділом) самостійно з урахуванням специфіки його

діяльності.

Якщо за результатами оцінки ризику стосовно клієнта встановлено рівень ризику "високий", ріелтор оновлює ідентифікаційні дані клієнта, інші наявні відомості й інформацію про клієнта та його діяльність не рідше одного разу на рік.

Якщо за результатами оцінки ризику стосовно клієнта встановлено рівень ризику "середній", строк оновлення ідентифікаційних даних клієнта, інших наявних відомостей та інформації про клієнта і його діяльність не повинен перевищувати двох років.

Якщо за результатами оцінки ризику стосовно клієнта встановлено рівень ризику "низький", строк оновлення ідентифікаційних даних клієнта, інших наявних відомостей та інформації про клієнта і його діяльність не повинен перевищувати трьох років.

6. ВЗАЄМОДІЯ РІЕЛТОРА ІЗ ДЕРЖФІНМОНІТОРИНГОМ, ЯК ІЗ СПЕЦІАЛЬНО УПОВНОВАЖЕНИМ ОРГАНОМ

6.1. Постановка на облік у Держфінмоніторингу

Відповідно до пункту 1 частини другої статті 6 Закону ріелтор зобов'язаний стати на облік у Держфінмоніторингу як суб'єкт первинного фінансового моніторингу та повідомляти Держфінмоніторингу про зміну відомостей про суб'єкта первинного фінансового моніторингу та про припинення діяльності суб'єкта первинного фінансового моніторингу.

Слід зазначити, що ключовим документом, який регламентує як питання постановки ріелторів на облік, так і інших визначених процедур, є постанова Кабінету Міністрів України «Деякі питання організації фінансового моніторингу» від 05.08.2015 № 552.

Зазначеною постановою затверджено Порядок подання інформації для взяття на облік (зняття з обліку) суб'єктів первинного фінансового моніторингу, виявлення та реєстрації, а також подання суб'єктами первинного фінансового моніторингу Державній службі фінансового моніторингу інформації про фінансові операції, що підлягають фінансовому моніторингу, іншої інформації, що може бути пов'язана з легалізацією (відмиванням) доходів, одержаних злочинним шляхом, або фінансуванням тероризму чи фінансуванням розповсюдження зброї масового знищення (далі – Порядок подання).

Абзацом другим пункту 5 Порядку передбачається, що ріелтори, як спеціально визначені суб'єкти зобов'язані стати на облік у Держфінмоніторингу як суб'єкти не пізніше дня встановлення ділових відносин з клієнтом (проведення фінансової операції) у випадках, визначених статтею 8 Закону.

Інформація, необхідна для взяття ріелтора на облік, подається в паперовому вигляді.

Підтвердженням дотримання строків подання такої інформації, є наявність у ріелтора документа, виданого оператором поштового зв'язку, що підтверджує факт надсилання відповідної інформації з повідомленням про вручення поштового відправлення.

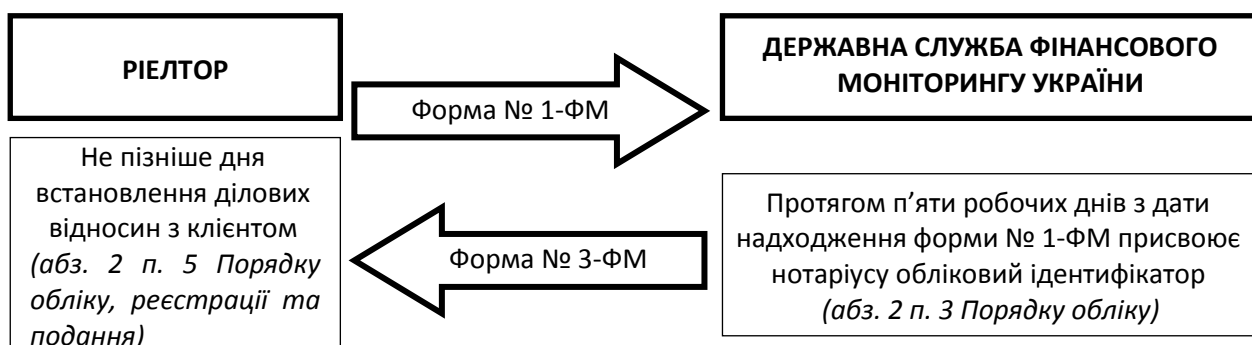
Форми обліку та подання інформації, пов'язаної із здійсненням фінансового моніторингу, та інструкцію щодо їх заповнення, в яких визначено форми обліку та подання інформації, в тому числі і для ріелторів затверджені наказом Міністерства фінансів України від 29.01.2016 № 24.

Для того, щоб стати на облік у Держфінмоніторингу, ріелтору необхідно заповнити форму обліку суб'єктів первинного фінансового моніторингу (№ 1-ФМ) та направити її до Держфінмоніторингу.

Після отримання належним чином заповненої форми обліку

Держфінмоніторинг в установленому порядку повідомляє ріелтора про взяття його на облік та присвоєння йому облікового ідентифікатора. Це оформлюється шляхом направлення до ріелтора форми № 3-ФМ.

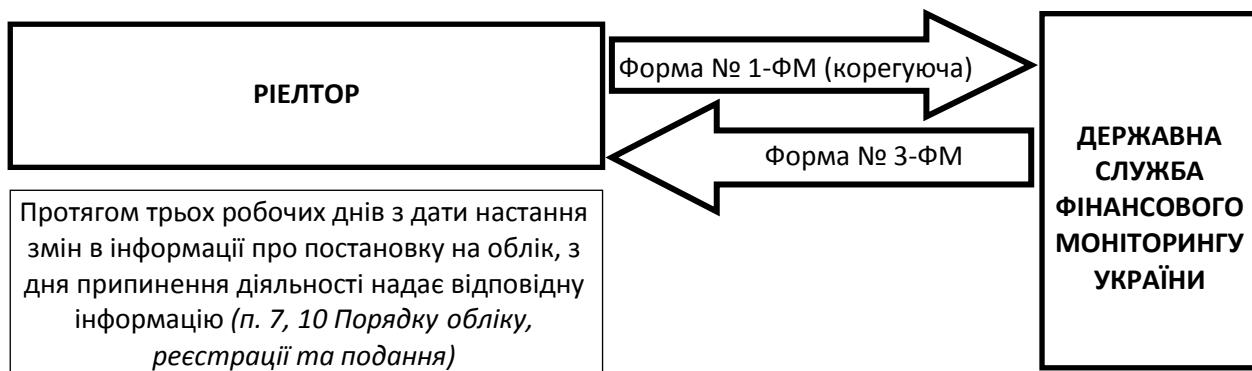
Згідно із абзацом другим пункту 3 Порядку ведення Державною службою фінансового моніторингу обліку суб'єктів первинного фінансового моніторингу, затвердженою постановою Кабінету Міністрів України від 05.08.2015 № 552 (далі – Порядок обліку) у разі коли інформація, необхідна для взяття суб'єкта на облік, належним чином оформлена та подана, Держфінмоніторинг протягом п'яти робочих днів з дати її надходження бере такого суб'єкта на облік та присвоює обліковий ідентифікатор.

Пунктами 7, 10 Порядку обліку, реєстрації та подання визначено, що інформація про припинення діяльності, необхідна для зняття ріелтора з обліку, подається в паперовому вигляді та обов'язково повинна містити причини припинення діяльності.

Інформація про припинення діяльності надсилається ріелтором до Держфінмоніторингу не пізніше трьох робочих днів з дня настання відповідної події.

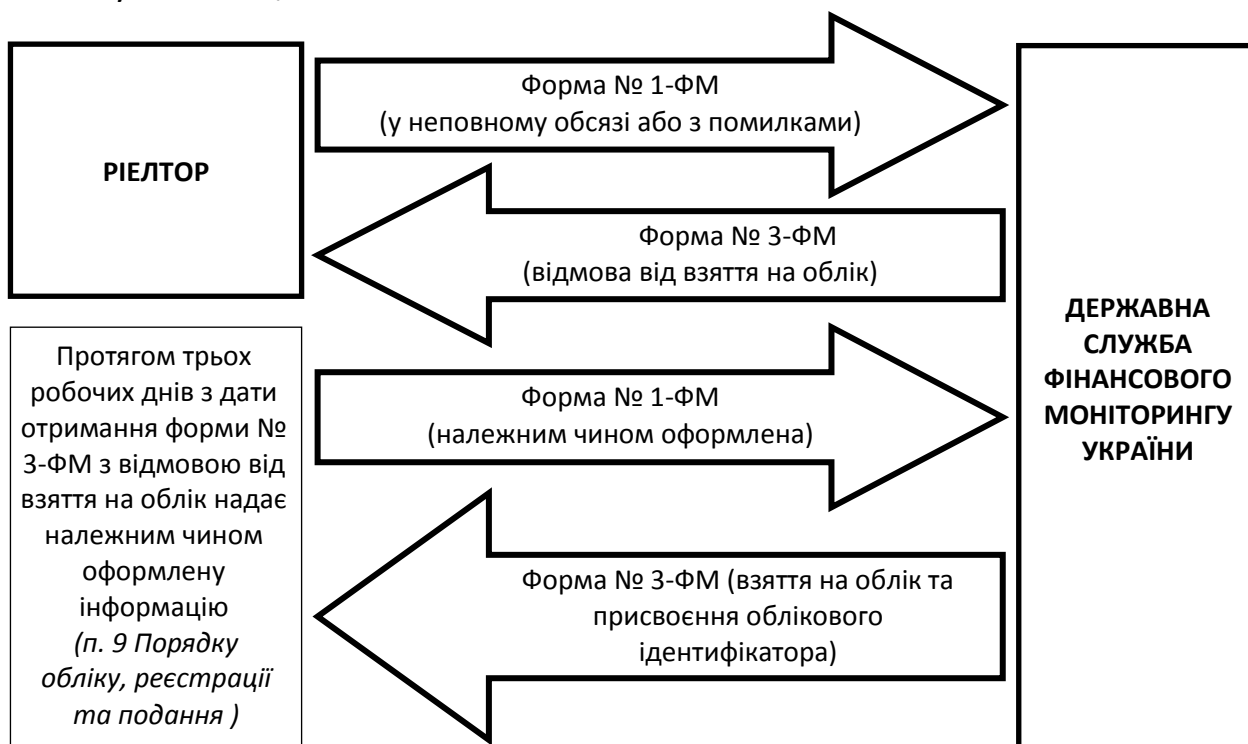
У разі зміни інформації, яка подана ріелтором до Держфінмоніторингу для взяття його на облік, ріелтор протягом трьох робочих днів з дати настання таких змін подає Держфінмоніторингу відповідну інформацію в паперовому або електронному вигляді.

У разі зміни ключових реквізитів ріелтора, як суб'єкта первинного фінансового моніторингу, присвоєний ріелтору обліковий ідентифікатор

анулюється та в установленому порядку формується новий.

Відповідно до пункту 9 Порядку обліку, реєстрації та подання у разі подання ріелтором інформації, необхідної для взяття його на облік (зняття з обліку, внесення змін до інформації, яка стала підставою для взяття ріелтора на облік), не в повному обсязі або з помилками Держфінмоніторинг повідомляє про це ріелтору. У такому разі ріелтор протягом трьох робочих днів з дати отримання відповідного повідомлення зобов'язаний подати інформацію в повному обсязі та/або без помилок.

6.2 Отримання довідки про присвоєння облікового ідентифікатора

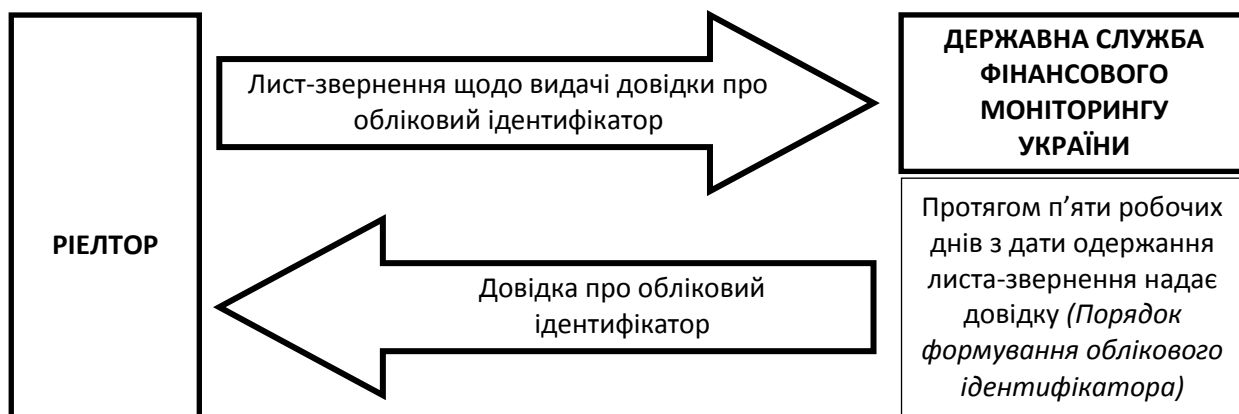
Наказом Міністерства фінансів України від 08.06.2015 № 542 затверджено Порядок формування облікового ідентифікатора та надання довідки про обліковий ідентифікатор.

Згідно з цим наказом, довідка про обліковий ідентифікатор – це документ установленого зразка, що надається на вимогу суб'єкта первинного фінансового моніторингу, який став на облік у Держфінмоніторингу, та використовується ним при направленні запитів до державних органів та державних реєстраторів стосовно ідентифікації клієнтів та в інших визначених законодавством випадках.

Цим Порядком встановлено, що у разі потреби отримання довідки про обліковий ідентифікатор суб'єкт первинного фінансового моніторингу надсилає до Держфінмоніторингу завірений підписом лист-звернення.

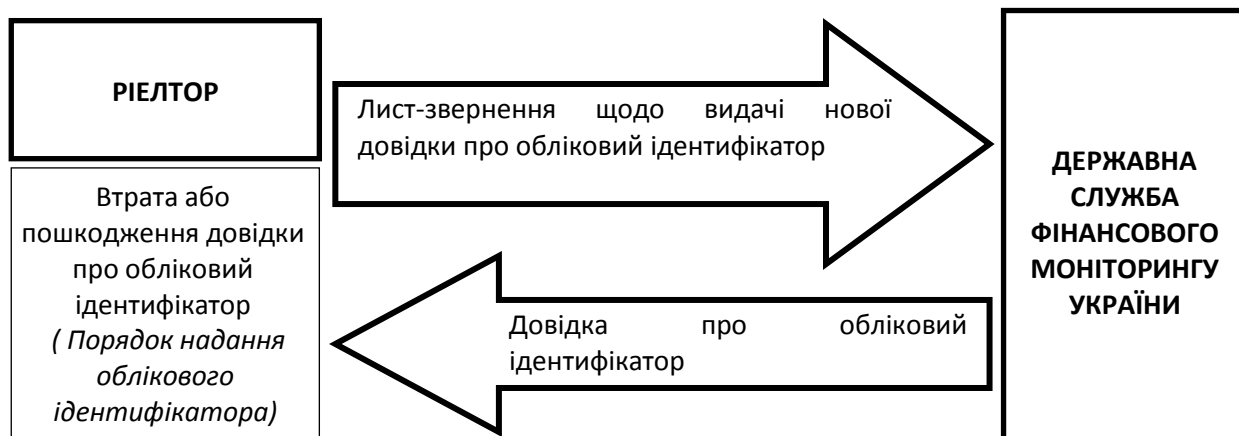
Держфінмоніторинг протягом п'яти робочих днів з дати одержання листа-звернення формує та надсилає суб'єкту первинного фінансового моніторингу довідку.

Довідка про обліковий ідентифікатор надсилається за місцезнаходженням суб'єкта первинного фінансового моніторингу.

Відповідно до Порядку формування облікового ідентифікатора та надання довідки про обліковий ідентифікатор у разі втрати або пошкодження довідки або зміни реквізитів, які не є ключовими, для отримання нової довідки суб'єкт первинного фінансового моніторингу подає до Держфінмоніторингу лист-звернення, в якому зазначаються такі обставини.

За результатами розгляду листа-звернення Держфінмоніторинг в установленому порядку надсилає суб'єкту первинного фінансового моніторингу нову довідку.

6.3. Подання інформації про фінансові операції

Фінансова операція - це будь-які дії щодо активів клієнта, вчинені за допомогою суб'єкта первинного фінансового моніторингу.

Основними обов'язками ріелтора, як суб'єкта первинного фінансового моніторингу, є:

1. Виявлення фінансових операцій.
2. Реєстрація фінансових операцій.
3. Повідомлення Держфінмоніторинг про зареєстровані фінансові

операції.

Схематично, виконання цих обов'язків із зазначенням строків їх виконання можна визначити так.

Розглянемо більш детально подання ріелтором інформації про фінансові операції до Держфінмоніторингу.

Згідно з пунктом 18 Порядку подання ріелтор повідомляє Держфінмоніторингу про фінансові операції у визначених Законом випадках.

Пунктом 19 Порядку подання встановлено, що у повідомленні про фінансові операції зазначається інформація про ріелтора, який його надсилає, та фінансові операції, що внесені до реєстру.

У повідомленні про фінансові операції може зазначатися інформація про одну або кілька фінансових операцій, що внесені до реєстру.

Так, форма № 2-ФМ використовується ріелторами у таких випадках:

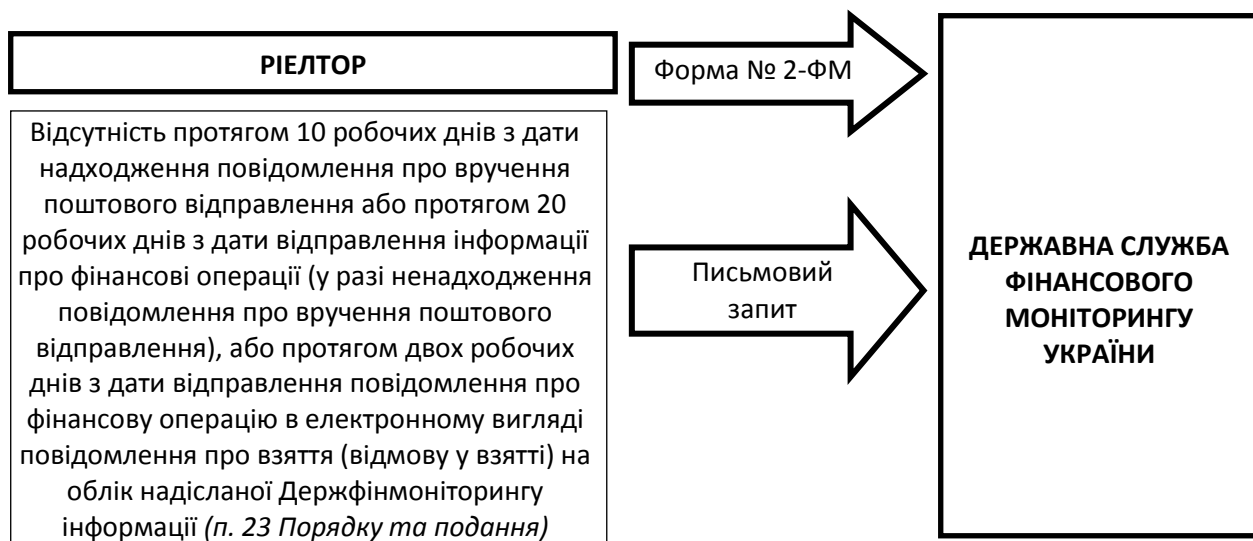
- при реєстрації фінансових операцій, що підлягають фінансовому моніторингу, якщо реєстр ведеться в паперовій формі;
- при роздрукуванні реєстру фінансових операцій, що підлягають фінансовому моніторингу, якщо реєстр ведеться в електронній формі;
- при поданні інформації до Держфінмоніторингу на паперових носіях.

У відповідь на форму № 2-ФМ ріелтор отримує від Держфінмоніторингу форму № 5-ФМ.

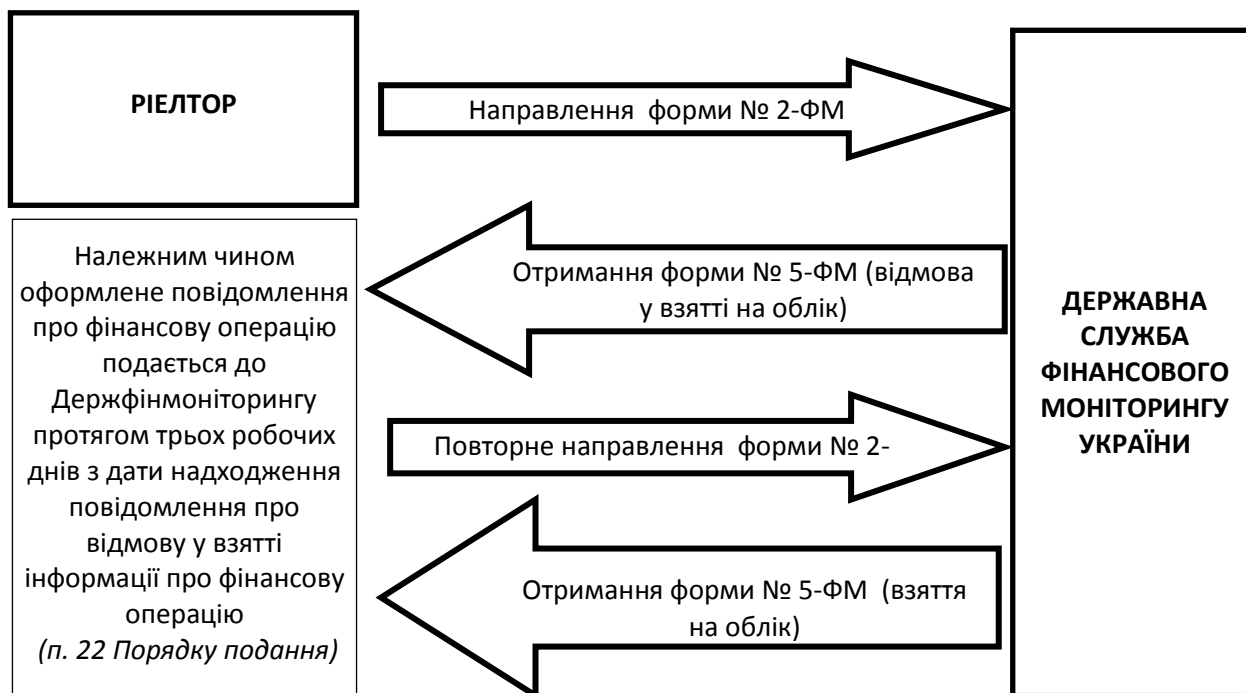

В свою чергу, згідно із пунктом 23 Порядку подання якщо з будь-яких причин ріелтор не отримав від Держфінмоніторингу протягом 10 робочих днів з дати надходження повідомлення про вручення поштового відправлення або протягом 20 робочих днів з дати відправлення інформації про фінансові операції (у разі ненадходження повідомлення про вручення поштового відправлення), або протягом двох робочих днів з дати відправлення повідомлення про фінансову операцію в електронному вигляді повідомлення про взяття (відмову у взятті) на облік надісланої Держфінмоніторингу інформації, він звертається до Держфінмоніторингу для з'ясування причини неотримання відповідного повідомлення.

У разі необхідності отримання копії повідомлення про взяття (відмову у взятті) на облік надісланої Держфінмоніторингу інформації про фінансову операцію ріелтор надсилає до Держфінмоніторингу письмовий запит.

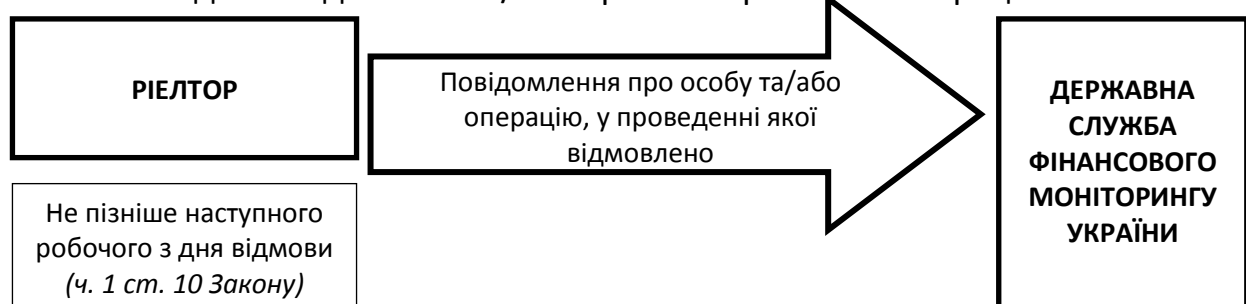
Відповідно до пункту 22 Порядку подання у разі отримання від Держфінмоніторингу повідомлення про відмову у взятті інформації про фінансову операцію на облік ріелтор зобов'язаний протягом трьох робочих днів з дати його надходження подати Держфінмоніторингу належним чином оформлене повідомлення про фінансову операцію.

6.4 Повідомлення Держфінмоніторинг про відмову від встановлення ділових відносин з клієнтом

Частиною першою статті 10 Закону встановлені випадки за яких ріелтор зобов'язаний та має право відмовитись від встановлення (підтримання) ділових відносин (у тому числі шляхом розірвання ділових відносин), обслуговування або проведення фінансової операції.

У цих випадках, ріелтор зобов'язаний протягом одного робочого дня, але не пізніше наступного робочого дня з дня відмови, повідомити Держфінмоніторингу про проведення операцій щодо зарахування коштів, які надійшли на рахунок такого клієнта, та про осіб, які мають або мали намір встановити ділові відносини та/або провести фінансові операції.

6.5 Надання інформації на запит Держфінмоніторингу

Згідно з пунктом 9 частини другої статті 6 Закону ріелтор зобов'язаний подавати на запит Держфінмоніторингу:

а) додаткову інформацію, що може бути пов'язана з фінансуванням тероризму чи фінансуванням розповсюдження зброї масового знищення, а також інформацію, яка може бути пов'язана із зупиненням фінансової операції

(фінансових операцій) відповідно до Закону - протягом одного робочого дня з дня надходження запиту;

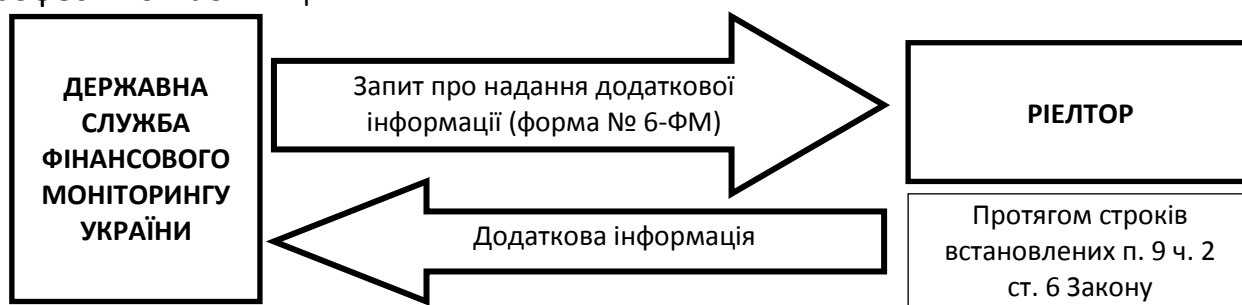
б) іншу, не зазначену вище додаткову інформацію, - протягом п'яти робочих днів з дня надходження запиту.

Запит Держфінмоніторингу оформлюється у вигляді форми № 6-ФМ та повинен суворо відповідати зазначеній формі.

Відповідно до пункту 6 частини першої статті 20 Закону Держфінмоніторинг має право одержувати від суб'єктів первинного фінансового моніторингу на запит додаткову інформацію.

Відповідно до пункту 25 Порядку подання інформацію на запит Держфінмоніторингу ріелтор подає в паперовому та/або електронному вигляді разом із супровідним листом, в якому зазначається перелік документів (їх копій), що подаються. Копії документів повинні бути засвідчені підписом ріелтора, скріпленим печаткою.

Надання інформації на запит Держфінмоніторингу не є розголошенням професійної таємниці.

Крім того, окремо слід виділити обов'язок ріелтора подавати на запит Держфінмоніторингу додаткову інформацію, необхідну для виконання ним запиту, що надійшов від уповноваженого органу іноземної держави, зокрема інформацію з обмеженим доступом, протягом п'яти робочих днів з дня надходження запиту (пункт 10 частини другої статті 6 Закону).

Відповідно до частини третьої статті 22 Закону одержання Держфінмоніторингом запиту відповідного органу іноземної держави є підставою для витребування ним необхідної для виконання запиту додаткової інформації від органів державної влади, підприємств, установ, організацій та суб'єктів первинного фінансового моніторингу. Вимога Держфінмоніторингу щодо подання інформації, необхідної для виконання запиту відповідного органу іноземної держави, має містити посилання на номер та день реєстрації такого запиту у відповідному реєстрі Держфінмоніторингу.

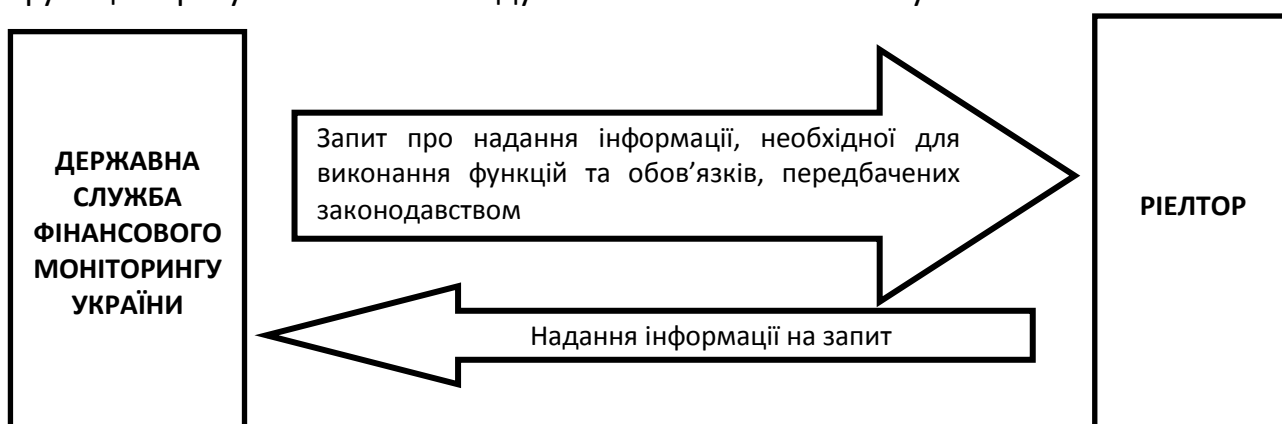
Документи, що підтверджують факт подання інформації Держфінмоніторингу, зберігаються ріелтором протягом п'яти років.

7. ВЗАЄМОДІЯ РІЕЛТОРА ТА ДЕРЖФІНМОНІТОРИНГУ ЯК ІЗ ДЕРЖАВНИМ РЕГУЛЯТОРОМ

7.1 Державне регулювання і нагляд

Згідно із пунктом 8 частини першої статті 14 Закону Держфінмоніторинг здійснює щодо ріелторів державне регулювання і нагляд у сфері запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення.

Відповідно до частини третьої статті 14 Закону Держфінмоніторинг має право одержувати від ріелторів інформацію, необхідну для виконання ним функцій з регулювання і нагляду за ними в межах Закону.

Перелік повноважень Держфінмоніторингу, як суб'єкта державного фінансового моніторингу, визначений частиною другою статті 14 Закону.

У свою чергу пунктом 13 частини другої статті 6 Закону встановлений обов'язок ріелторів своєчасно та в повному обсязі подавати (оформлювати, засвідчувати) на запит Держфінмоніторингу достовірну інформацію, документи, копії документів або витяги з документів, необхідних для виконання ним функцій з державного регулювання і нагляду, у тому числі для перевірки фактів порушень вимог законодавства у сфері запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму чи фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення, здійснення контролю за виконанням ріелтором рішень Держфінмоніторингу про застосування санкцій, письмових вимог.

7.2 Перевірки та контроль

Відповідно до пункту 1 частини другої статті 14 Закону до повноважень Держфінмоніторингу, як суб'єкта державного фінансового моніторингу, відноситься здійснення нагляду у сфері запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення за діяльністю ріелторів, зокрема шляхом проведення планових та позапланових

перевірок, у тому числі безвиїзних.

Порядок проведення перевірок Держфінмоніторингом суб'єктів первинного фінансового моніторингу, затверджений наказом Міністерства фінансів України від 14.04.2015 № 436.

Планова перевірка охоплює перелік питань щодо додержання ріелтором та/або його відокремленим підрозділом обов'язків, визначених Законом, а також іншими нормативно-правовими актами, що регулюють діяльність у сфері запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення.

Плановій перевірці підлягають такі питання:

1. Дотримання ріелтором вимог законодавства при призначенні працівника, відповідального за проведення фінансового моніторингу;

2. Дотримання ріелтором вимог законодавства при постановці на облік у Держфінмоніторингу;

3. Виконання працівником, відповідальним за проведення фінансового моніторингу, своїх обов'язків, зокрема щодо інформування керівника про виявлені фінансові операції, що підлягають фінансовому моніторингу, та інші заходи, вжиті для реалізації вимог законодавства у сфері фінансового моніторингу;

4. Наявність правил фінансового моніторингу, програм здійснення фінансового моніторингу та їх відповідність вимогам законодавства. Визначення ріелтором порядку ознайомлення, зберігання, користування правилами і програмою та переліку осіб, які мають право доступу до цих документів;

5. Порядок здійснення ідентифікації, верифікації клієнтів (представників клієнтів), вивчення клієнтів та уточнення інформації про клієнтів у випадках, передбачених Законом;

6. Встановлення ріелтором кінцевого бенефіціарного власника (контролера) клієнта - юридичної особи;

7. Здійснення ріелтором оцінки ризику своїх клієнтів з урахуванням критеріїв ризиків, визначених Міністерством фінансів України, та наявність документів, що підтверджують її проведення;

8. Вжиття заходів ріелтором у разі встановлення ділових відносин з клієнтами, щодо яких встановлено високий рівень ризику, благодійними та неприбутковими організаціями;

9. Порядок зберігання документів щодо ідентифікації осіб (клієнтів, представників клієнтів), а також осіб, яким суб'єктом первинного фінансового

моніторингу було відмовлено у проведенні фінансових операцій, вивчення клієнта, уточнення інформації про клієнта, а також усіх документів, що стосуються ділових відносин (проведення фінансової операції) з клієнтом (включаючи результати будь-якого аналізу під час проведення заходів щодо верифікації клієнта чи поглибленої перевірки клієнта);

10. Повнота і своєчасність виявлення фінансових операцій та дотримання порядку реєстрації фінансових операцій, що відповідно до законодавства підлягають фінансовому моніторингу, та операцій, стосовно яких є достатні підстави підозрювати, що вони пов'язані, стосуються або призначені для фінансування тероризму чи фінансування розповсюдження зброї масового знищення;

11. Дотримання порядку подання ріелтором до Держфінмоніторингу інформації (повнота, своєчасність, достовірність) про фінансові операції, що підлягають фінансовому моніторингу, та операції, стосовно яких є достатні підстави підозрювати, що вони пов'язані, стосуються або призначені для фінансування тероризму чи фінансування розповсюдження зброї масового знищення;

12. Дотримання ріелтором вимог законодавства стосовно зупинення фінансових операцій;

13. Результати виконання ріелтором доручень (рішень, запитів) Держфінмоніторингу;

14. Організація професійної підготовки працівників та керівників підрозділів, відповідальних за проведення фінансового моніторингу, а також підготовка персоналу щодо виконання вимог законодавства у сфері запобігання та протидії легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення;

15. Вжиття заходів щодо запобігання розголошенню інформації, що подається до Держфінмоніторингу, та іншої інформації з питань фінансового моніторингу;

16. Результати внутрішніх перевірок діяльності ріелтора на предмет дотримання законодавства у сфері запобігання та протидії легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення;

17. Встановлення ріелтором свого кінцевого бенефіціарного власника (контролера), регулярне оновлення і зберігання інформації про нього та надання її державному реєстратору у випадках та в обсязі, передбачених законодавством України.

Положення пунктів 1, 3, 4, 14, 16, 17 не поширюються на ріелторів, якщо

вони провадять свою діяльність одноособово без утворення юридичної особи.

Позапланова перевірка проводиться на підставі наказу Держфінмоніторингу за окремими питаннями.

Позапланова перевірка може проводитись за наявності хоча б однієї з таких підстав:

письмового повідомлення органів державної влади та/або місцевого самоврядування про ознаки порушення ріелтором та/або його відокремленим підрозділом вимог законодавства у сфері запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення;

на виконання судових рішень та на вимогу правоохоронних органів;

за ініціативою Держфінмоніторингу у разі безпосереднього виявлення ним ознак порушення ріелтором та/або його відокремленим підрозділом вимог законодавства у сфері запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення під час його діяльності;

виявлення Держфінмоніторингом нових документів (обставин), які не були (не могли бути) відомі під час проведення планової перевірки та які можуть вплинути на висновки за результатами планової перевірки;

подання ріелтором до Держфінмоніторингу інформації/документів, які не були надані під час планової чи позапланової перевірки;

необхідність перевірки виконання ріелтором законної вимоги стосовно усунення порушення законодавства щодо запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення.

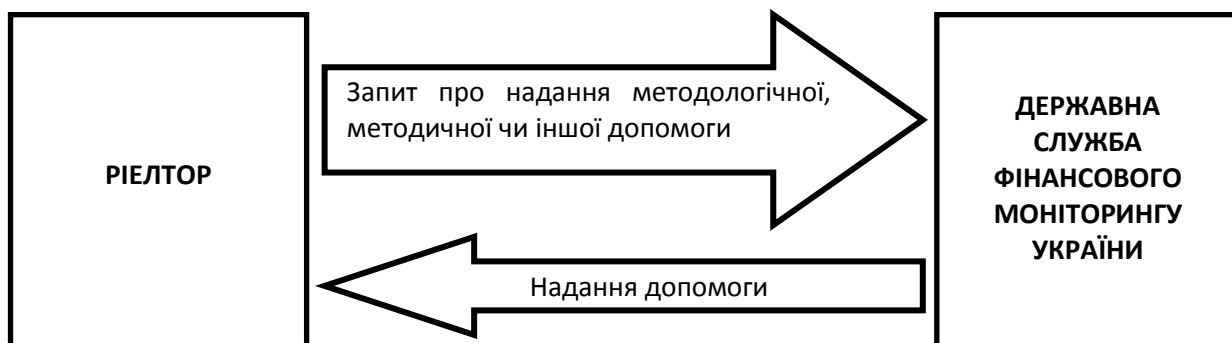
Повторна перевірка питань, які перевірялись раніше, здійснюється лише за рішенням суду та/або за постановою (ухвалою) слідчого, прокурора (слідчого судді) у кримінальному провадженні.

Доступ правоохоронних органів до документів або інформації здійснюється відповідно до вимог Закону (Кримінальний процесуальний кодекс України, Закони України «Про прокуратуру», «Про Національну поліцію», «Про оперативно-розшукову діяльність», «Про Службу безпеки України» та ін.).

7.3 Методичне забезпечення

Відповідно до пункту 2 частини другої статті 14 Закону Держфінмоніторинг, як суб'єкт державного фінансового моніторингу, зобов'язаний забезпечувати надання методологічної, методичної та іншої допомоги ріелторам у сфері запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних

злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення (в тому числі надавати роз'яснення з питань застосування законодавства у цій сфері).

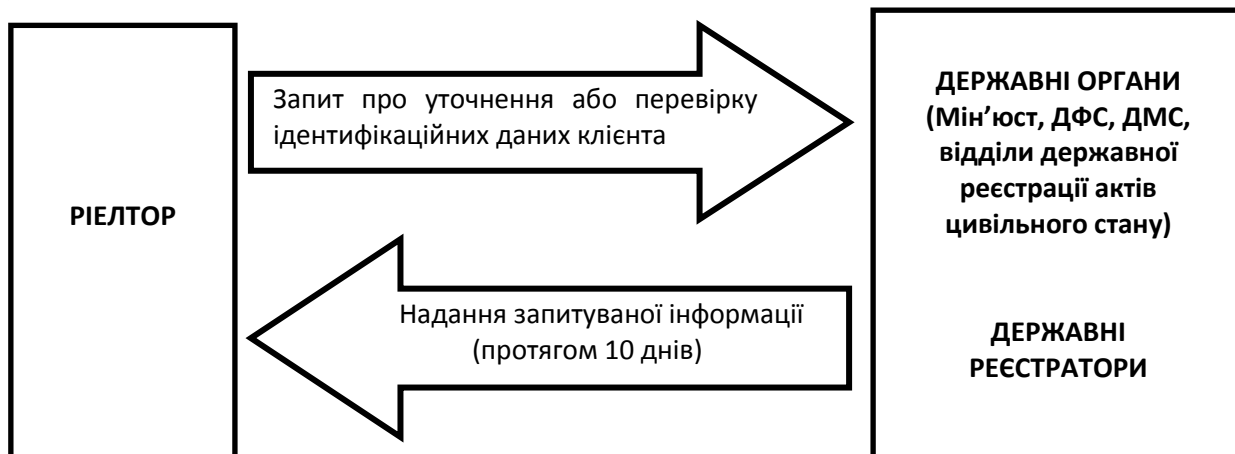
Надання методологічної, методичної та іншої допомоги ріелторам у сфері запобігання та протидії легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення може здійснюватися шляхом:

- надання консультацій за телефонами «гарячої лінії»;
- надання письмових відповідей на письмові запити ріелторів;
- розміщення інформації на офіційному веб-сайті Держфінмоніторингу;
- проведення тематичних семінарів-тренінгів;

проведення навчання та підвищення кваліфікації ріелторів у сфері запобігання та протидії легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення та ін..

8. РІЕЛТОР ТА ІНШІ ДЕРЖАВНІ ОРГАНИ

Частиною шостою статті 9 Закону передбачено, що ріелтор має право витребувати, а державні органи, державні реєстратори зобов'язані протягом десяти робочих днів з дня отримання запиту надати відповідно до законодавства інформацію, що стосується ідентифікації та/або що необхідна для вивчення клієнта, уточнення інформації про нього або проведення поглибленої перевірки клієнта. Зазначена інформація подається безоплатно. Порядок подання інформації затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 08.09.2015 № 693

Запит надсилається ріелтором за місцезнаходженням відповідного державного органу, державному реєстратору у письмовій формі, підписується ріелтором та скріплюється печаткою, за наявності. Запит може надсилатися також в електронній формі. Формат електронної взаємодії та форма надання інформації визначаються державними органами відповідно до вимог законодавства щодо захисту інформації з обмеженим доступом.

У запиті зазначаються підстави для надання державними органами, державними реєстраторами інформації про клієнта, її перелік та мета використання такої інформації. До запиту додається копія довідки про обліковий ідентифікатор.

Державні органи, державні реєстратори надають протягом 10 робочих днів ріелтору інформацію про клієнта, передбачену частинами дев'ятою - дев'ятнадцятою статті 9 Закону. Зазначена інформація надається безоплатно.

Листи державних органів, державних реєстраторів з інформацією, що надається на запит ріелтора, повинні містити:

номер і вихідну дату запиту ріелтора, на який надається відповідь;

інформацію, що запитується ріелтором і належить до компетенції державного органу;

підстави для відмови у наданні інформації про клієнта (у разі ненадання такої інформації).

Інформація про клієнта, що надходить ріелтору від державних органів, державних реєстраторів, є інформацією з обмеженим доступом та використовується виключно з метою виконання вимог законодавства у сфері запобігання та протидії легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення.

Ріелтор веде реєстр запитів до державних органів, державних реєстраторів, який повинен містити вихідні реквізити запиту, прізвище, ім'я та по батькові (за наявності) фізичної особи або повне найменування юридичної особи, інформація про яких запитується, підстави для надсилання запиту та реквізити листа державного органу, державного реєстратора з інформацією, що надійшла у відповідь на запит ріелтора.

Запит ріелтора та інформація, що надається державними органами, державними реєстраторами, є інформацією з обмеженим доступом і не підлягає передачі третім особам, крім Держфінмоніторингу та інших державних органів у передбачених законом випадках.

Ріелтори забезпечують зберігання та використання інформації про клієнта відповідно до вимог законодавства, запобігання несанкціонованому доступу та поширенню такої інформації.

За порушення вимог законодавства щодо зберігання інформації про клієнта, що надходить від державних органів, державних реєстраторів, та її розголошення ріелтор несе відповідальність згідно із законом.

9. ВИЯВЛЕННЯ ТА РЕЄСТРАЦІЯ ФІНАНСОВИХ ОПЕРАЦІЙ

Ріелтор, як спеціально визначений суб'єкт первинного фінансового моніторингу, забезпечує виявлення та реєстрацію фінансових операцій, що підлягають внутрішньому фінансовому моніторингу (стаття 16 Закону), а також тих, які можуть бути пов'язані, стосуються або призначені для фінансування тероризму та фінансування розповсюдження зброї масового знищення. Операції, що підлягають обов'язковому фінансовому моніторингу, згідно із статтею 15 Закону, ріелтор не виявляє. Відповідно, зазначені операції не підлягають і реєстрації.

9.1 Виявлення фінансових операцій

Виявлення фінансових операцій, що підлягають фінансовому моніторингу, в тому числі тих, які можуть бути пов'язані, стосуються або призначені для фінансування тероризму та фінансування розповсюдження зброї масового знищення, або інформації про підозри щодо діяльності осіб або їх активів, якщо є підстави вважати, що вони пов'язані із злочином, визначеним Кримінальним кодексом України, здійснюється ріелтором (відокремленим підрозділом) на підставі:

критеріїв ризиків, визначених самостійно суб'єктом з урахуванням критеріїв ризиків, встановлених Міністерством фінансів України;

встановлених за результатами проведеного аналізу факту (фактів) невідповідності фінансової (фінансових) операції (операцій) фінансовому стану та/або змісту діяльності клієнта;

типологічних досліджень у сфері запобігання та протидії легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом, або фінансуванню тероризму чи фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення, підготовлених та оприлюднених Держфінмоніторингом;

рекомендацій та роз'яснень Держфінмоніторингу.

Виявлення фінансових операцій, які підлягають фінансовому моніторингу та які можуть бути пов'язані, стосуються або призначені для фінансування тероризму та фінансування розповсюдження зброї масового знищення, здійснюється відповідальним працівником або іншими працівниками суб'єкта первинного фінансового моніторингу (відокремленого підрозділу), визначеними у Правилах та Програмі.

Ріелтори, які провадять свою діяльність одноособово, без утворення юридичної особи, здійснюють виявлення фінансових операцій, які підлягають фінансовому моніторингу та які можуть бути пов'язані, стосуються або призначені для фінансування тероризму та фінансування розповсюдження зброї масового знищення, безпосередньо.

Виявлення фінансових операцій, що підлягають фінансовому моніторингу та які можуть бути пов'язані з легалізацією (відмиванням) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванням тероризму та фінансуванням розповсюдження зброї масового знищення, здійснюється до початку, в процесі, але не пізніше наступного робочого дня після їх проведення, або в день виникнення підозри, або під час спроби їх проведення чи після відмови клієнта від їх проведення.

У разі виявлення фінансової операції, яка підлягає фінансовому моніторингу або стосовно якої є підозра, що вона пов'язана, стосується або призначена для фінансування терористичної діяльності, фінансування розповсюдження зброї масового знищення, терористичних актів чи терористичних організацій та організацій або осіб, до яких застосовані міжнародні санкції, працівник суб'єкта первинного фінансового моніторингу (відокремленого підрозділу), що її виявив, невідкладно інформує про це відповідального працівника суб'єкта (відокремленого підрозділу). Відповідальний працівник перевіряє зазначену інформацію та у випадках, передбачених Законом, забезпечує її реєстрацію та повідомляє Держфінмоніторинг і правоохоронні органи.

Заходи, спрямовані на з'ясування факту віднесення операції до такої, що підлягає фінансовому моніторингу або яка може бути пов'язана, стосується або призначена для фінансування тероризму та фінансування розповсюдження зброї масового знищення, визначаються Правилами та включають:

1) аналіз правочину (належність осіб, що беруть участь в операції, до юридичних або фізичних осіб, пов'язаних із здійсненням терористичної діяльності або щодо яких застосовано міжнародні санкції; належність до осіб, що мають високий ризик; форма та спосіб розрахунку, предмет договору тощо);

2) з'ясування суті та мети здійснення операції, у тому числі шляхом отримання додаткових документів, відомостей та пояснень, що стосуються операції;

3) проведення аналізу відповідності фінансових операцій, що проводяться клієнтом, наявній інформації про зміст його діяльності та фінансовий стан з метою виявлення фінансових операцій, що підлягають фінансовому моніторингу;

4) здійснення управління ризиками, пов'язаними із запровадженням чи використанням нових та існуючих інформаційних продуктів, ділової практики або технологій, у тому числі таких, що забезпечують проведення фінансових операцій без безпосереднього контакту з клієнтом.

Для оцінки того, що фінансова операція (або спроба її проведення) здійснюється з метою легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом, або пов'язана з фінансуванням тероризму та фінансуванням

розповсюдження зброї масового знищення, ріелтором вивчаються операції клієнта, а також додатково можуть вивчатися фінансові операції інших осіб - учасників операції, що оцінюється.

При виявленні фінансової операції, що має високий ризик легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансування тероризму та фінансування розповсюдження зброї масового знищення, ріелтор:

забезпечує управління ризиками легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом, або фінансування тероризму відповідно до Правил;

приймає рішення про направлення повідомлення Держфінмоніторингу про таку фінансову операцію.

При виявленні фінансової операції, що має середній ризик легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом, або фінансування тероризму та фінансування розповсюдження зброї масового знищення, ріелтор забезпечує управління ризиками легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом, або фінансування тероризму та фінансування розповсюдження зброї масового знищення відповідно до Правил.

Ріелтор (відокремлений підрозділ) зберігає інформацію про фінансову операцію в обсязі, необхідному для подання до Держфінмоніторингу в установлених законодавством випадках повідомлення про фінансову операцію.

Інформацію про свої підозри щодо діяльності осіб або їх активи, якщо є підстави вважати, що вони пов'язані із злочином, визначеним Кримінальним кодексом України, ріелтор подає до Держфінмоніторингу у довільній формі за підписом керівника або відповідального працівника.

9.2 Реєстрація фінансових операцій

Всі фінансові операції, що підлягають внутрішньому фінансовому моніторингу, повинні бути зареєстровані.

Реєстрація ріелтором фінансових операцій, що підлягають фінансовому моніторингу, проводиться шляхом внесення відповідної інформації до реєстру.

Реєстр – це форма реєстрації інформації про фінансові операції, що підлягають фінансовому моніторингу, інші фінансові операції, що можуть бути пов'язані з легалізацією (відмиванням) доходів, одержаних злочинним шляхом, або фінансуванням тероризму, та їх учасників.

До реєстру вносяться:

порядковий номер і дата реєстрації фінансової операції;

відомості, отримані в результаті ідентифікації та/або верифікації, вивчення інформації про клієнта (представника клієнта), який проводить

фінансову операцію, особу, від імені або за дорученням чи в інтересах якої проводиться фінансова операція, або вигодоодержувача;

відомості про інших осіб - учасників фінансової операції;

дані про вид фінансової операції;

сума, на яку проводиться фінансова операція або здійснюється спроба її проведення;

відомості про валюту, в якій проводиться фінансова операція;

підстави для проведення фінансової операції;

відомості про фінансові операції, інші операції, пов'язані із зареєстрованою фінансовою операцією (у разі наявності);

ознаки, за якими фінансова операція підлягає фінансовому моніторингу;

інформація про зупинення фінансової операції;

дата та час проведення, спроби проведення або відмови від проведення фінансової операції;

додаткова інформація, необхідна для проведення Держфінмоніторингом аналізу фінансових операцій (за наявності);

прізвище, ім'я, по батькові та посада особи, яка внесла інформацію до реєстру.

Інформація про фінансову операцію, що підлягає фінансовому моніторингу, вноситься до реєстру, що ведеться в електронному вигляді або на паперових носіях. У разі неможливості у встановлені строки внести інформацію про фінансову операцію до реєстру, який ведеться в електронному вигляді, інформація вноситься до реєстру на паперових носіях.

Кожній фінансовій операції, яка внесена до реєстру, присвоюється порядковий номер.

Виправлення відомостей, внесених до реєстру, не допускається. У разі допущення помилки у реєстрі помилковий запис анулюється, а виправлений запис вноситься до реєстру під новим номером і новою датою реєстрації.

Реєстрація фінансових операцій, що підлягають фінансовому моніторингу, здійснюється не пізніше наступного робочого дня з дня їх виявлення.

Статтями 253 та 254 Цивільного кодексу України визначено, що перебіг строку починається з наступного дня після відповідної календарної дати або настання події, з якою пов'язано його початок. Якщо останній день строку припадає на вихідний, святковий або інший неробочий день, що визначений відповідно до закону у місці вчинення певної дії, днем закінчення строку є перший за ним робочий день.

Таке ж положення встановлене абзацом п'ятим статті 241-1 Кодексу законів про працю України відповідно до якого, у тому випадку, коли строки визначаються днями, то їх обчислюють з дня, наступного після того дня, з якого починається строк. Якщо останній день строку припадає на святковий, вихідний або неробочий день, то днем закінчення строку є найближчий робочий день.

Важливим в цьому контексті є правильне розуміння ріелтором які дні вважаються святковими, вихідними або неробочими день.

Системний аналіз норм Кодексу законів про працю України показав, що в ряді статей цього кодексу під неробочими днями розуміються дні, визначені статтею 73 вказаного Кодексу. Зокрема, в статтях 53 (тривалість роботи напередодні святкових і неробочих і вихідних днів), 67 (вихідні дні), 78-1 (неврахування святкових і неробочих днів при визначенні тривалості щорічних відпусток), 107 (оплата роботи у святкові і неробочі дні), 182-1 (додаткова відпустка працівникам, які мають дітей або повнолітню дитину – інваліда з дитинства підгрупи А 1 групи) Кодексу законів про працю України містяться відсильні норми, які передбачають, що святкові і неробочі дні, це ті дні які визначені статтею 73 цього Кодексу.

Отже, стаття 73 Кодексу законів про працю України передбачає такі святкові дні: 1 січня - Новий рік, 7 січня - Різдво Христове, 8 березня - Міжнародний жіночий день, 1 і 2 травня - День міжнародної солідарності трудящих, 9 травня - День перемоги над нацизмом у Другій світовій війні, 28 червня - День Конституції України, 24 серпня - День незалежності України, 14 жовтня – День захисника України. Робота також не провадиться в дні релігійних свят: 7 січня - Різдво Христове, один день (неділя) - Пасха (Великдень), один день (неділя) - Трійця.

Щодо вихідних днів, то статтею 67 Кодексу законів про працю України визначено, що загальним вихідним днем є неділя. Другий вихідний день при п'ятиденному робочому тижні, якщо він не визначений законодавством, визначається графіком роботи ріелтора із урахуванням положень законодавства.

Враховуючи зазначене, законодавством України визначено, які дні вважаються вихідними, святковими та неробочими.

В свою чергу, з урахуванням положень законодавства, ріелтором не заборонено встановлювати в індивідуальному порядку додаткові (ті, що не визначені законодавством) неробочі дні.

Але при встановленні таких неробочих днів ріелтор повинен враховувати необхідність виконання ним зобов'язань, зокрема таких, що впливають з вимог законодавства, та виконувати їх в строки визначені законодавством.

Таким чином, при підрахунку строків реєстрації фінансових операцій, що

підлягають фінансовому моніторингу, під неробочими днями необхідно рахувати тільки ті, що визначені законом, а не самим ріелтором в індивідуальному порядку.

10. ЗУПИНЕННЯ РІЕЛТОРОМ ФІНАНСОВИХ ОПЕРАЦІЙ ТА ВІДМОВА У ПРОВЕДЕННІ ФІНАНСОВИХ ОПЕРАЦІЙ

Законодавством з питань запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення передбачені процедури, які дозволяють будь-якому суб'єкту первинного фінансового моніторингу за певних умов зупинити фінансову операцію або відмовитись від її проведення.

Ці процедури є дуже важливими з точки зору захисту суб'єкта первинного фінансового моніторингу (в тому числі ріелтора) від зловживань з боку клієнтів, які намагаються легалізувати злочинні доходи або профінансувати тероризм чи розповсюдження зброї масового знищення, а також для реалізації ріелтором можливості самостійно вплинути на здійснення фінансової операції клієнтом, який на його думку несе певні ризики (тобто заблокувати таку операцію).

Зазначені норми національного законодавства є імплементацією міжнародних стандартів у сфері фінансового моніторингу – Рекомендацій FATF .

Законом, а саме статтям 6, 10, 17, передбачені випадки та порядок дій суб'єкта первинного фінансового моніторингу при відмові від проведення фінансової операції та зупиненні фінансової операції.

10.1. Зупинення ріелтором фінансових операцій

Процедура зупинення фінансових операцій регламентована статтею 17 Закону, яка не визначає переліку суб'єктів первинного фінансового моніторингу, які можуть її використовувати, а отже розповсюджується на всіх суб'єктів.

Відповідно до частини першої статті 17 Закону суб'єкт первинного фінансового моніторингу має право зупинити здійснення фінансової (фінансових) операції (операцій), яка (які) містить (містять) ознаки, передбачені статтями 15 та/або 16 Закону, та/або фінансові операції із зарахування чи списання коштів, що відбувається в результаті дій, які містять ознаки вчинення злочину, визначеного Кримінальним кодексом України, та зобов'язаний зупинити здійснення фінансової (фінансових) операції (операцій), якщо її учасником або вигодоодержувачем за ними є особа, яку включено до переліку осіб, пов'язаних з провадженням терористичної діяльності або щодо яких застосовано міжнародні санкції (якщо види та умови застосування санкцій передбачають зупинення або заборону фінансових операцій), і в день зупинення повідомити Держфінмоніторингу в установленому законодавством порядку про таку (такі) фінансову (фінансові) операцію (операції), її (їх) учасників та про залишок коштів на рахунку (рахунках) клієнта, відкритому (відкритих) суб'єктом первинного фінансового моніторингу, який зупинив

здійснення фінансової (фінансових) операції (операцій), та у разі зарахування коштів на транзитні рахунки суб'єкта первинного фінансового моніторингу - про залишок коштів на таких рахунках в межах зарахованих сум. Таке зупинення фінансових операцій здійснюється на два робочих дні з дня зупинення (включно).

Отримавши інформацію про зупинення фінансової операції суб'єктом первинного фінансового моніторингу Держфінмоніторинг може прийняти рішення про подальше зупинення такої (таких) фінансової (фінансових) операції (операцій) на строк до п'яти робочих днів, про що зобов'язаний негайно повідомити суб'єкту первинного фінансового моніторингу, а також правоохоронним органам, уповноваженим приймати рішення відповідно до Кримінального процесуального кодексу України.

У разі прийняття рішення про подальше зупинення фінансової операції Держфінмоніторинг протягом строку подальшого зупинення відповідних (відповідної) фінансових (фінансової) операцій (операції) або зупинення видаткових фінансових операцій проводить аналітичну роботу, збирає необхідну додаткову інформацію, обробляє, перевіряє, аналізує її та у разі, якщо за результатами перевірки:

ознаки легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом, або фінансування тероризму, або вчинення іншого злочину, визначеного Кримінальним кодексом України, не підтверджуються, спеціально уповноважений орган зобов'язаний негайно скасувати своє рішення про подальше зупинення відповідних (відповідної) фінансових (фінансової) операцій (операції) або зупинення видаткових фінансових операцій та повідомити про це суб'єкту первинного фінансового моніторингу;

є мотивовані підозри, - Держфінмоніторинг приймає рішення про продовження зупинення відповідних (відповідної) фінансових (фінансової) операцій (операції) (видаткових фінансових операцій), готує і подає відповідний узагальнений матеріал або додатковий узагальнений матеріал правоохоронним органам, уповноваженим приймати рішення відповідно до Кримінального процесуального кодексу України, та в день прийняття такого рішення інформує відповідного суб'єкта первинного фінансового моніторингу про дату закінчення строку зупинення відповідних (відповідної) фінансових (фінансової) операцій (операції). Строк зупинення відповідних фінансових (фінансової) операцій (операції) продовжується Держфінмоніторингом з наступного робочого дня після подання відповідного узагальненого матеріалу або додаткового узагальненого матеріалу за умови, що загальний строк такого зупинення не перевищуватиме 30 робочих днів.

Згідно з частиною шостою статті 17 Закону зупинення та поновлення здійснення фінансової (фінансових) операції (операцій) відбувається у порядку,

визначеному суб'єктами державного фінансового моніторингу, які здійснюють державне регулювання і нагляд за діяльністю суб'єктів первинного фінансового моніторингу в межах їх повноважень.

Процедурні аспекти зупинення фінансових операцій визначені у розділі VII Положення. Розглянемо їх більш детально.

У разі виявлення працівником суб'єкта (відокремленого підрозділу) фінансової операції, учасником якої або вигодоодержувачем за якою є особа, яку включено до переліку осіб, пов'язаних із провадженням терористичної діяльності або щодо яких застосовано міжнародні санкції, інформація щодо такої фінансової операції невідкладно передається відповідальному працівнику суб'єкта (відокремленого підрозділу).

Для прийняття рішення про зупинення проведення фінансової операції відповідальний працівник суб'єкта (відокремленого підрозділу) у той самий день подає керівнику суб'єкта інформацію щодо такої фінансової операції.

Рішення про зупинення проведення фінансової операції приймається керівником суб'єкта в день виявлення фінансової операції шляхом видання відповідного письмового доручення. Після прийняття такого рішення відповідальний працівник у той самий день забезпечує реєстрацію інформації про таку фінансову операцію і в день зупинення повідомляє Держфінмоніторинг в установленому законодавством порядку, зокрема про таку фінансову операцію, її учасників.

Суб'єкт зупиняє проведення фінансової операції, учасником якої або вигодоодержувачем за якою є особа, яку включено до переліку осіб, пов'язаних із провадженням терористичної діяльності або щодо яких застосовано міжнародні санкції, на два робочих дні з дня зупинення (включно).

Суб'єкт має право прийняти рішення про зупинення проведення фінансової операції на два робочих дні з дня зупинення (включно), якщо така операція містить ознаки, передбачені статтями 15 і 16 Закону. Таке зупинення здійснюється у порядку, передбаченому пунктом 1 розділу VII Положення.

У разі прийняття рішення про зупинення фінансової операції суб'єкт того самого дня повідомляє про це Держфінмоніторинг шляхом подання інформації за формою, встановленою законодавством.

Інформація подається до Держфінмоніторингу з дотриманням заходів, що виключають неконтрольований доступ до інформації або документів під час їх доставки.

У разі отримання суб'єктом рішення Держфінмоніторингу про подальше зупинення фінансової операції суб'єкт забезпечує подальше її зупинення на строк, визначений Держфінмоніторингом.

У разі отримання суб'єктом доручення Держфінмоніторингу, наданого з

метою виконання запиту уповноваженого органу іноземної держави про зупинення відповідної фінансової операції як такої, що може бути пов'язана з легалізацією (відмиванням) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванням тероризму та фінансуванням розповсюдження зброї масового знищення, суб'єкт зупиняє проведення або забезпечує моніторинг фінансової операції відповідної особи протягом строку, встановленого дорученням Держфінмоніторингу.

У разі зупинення фінансових операцій за дорученням Держфінмоніторингу суб'єкт у день надходження такого доручення вносить інформацію про таку операцію до реєстру.

Суб'єкт поновлює проведення фінансових операцій:

третього робочого дня з дня зупинення фінансової операції у разі неотримання суб'єктом протягом двох робочих днів рішення Держфінмоніторингу про подальше зупинення фінансової (фінансових) операції (операцій);

наступного робочого дня після дня отримання суб'єктом протягом строку, зазначеного в рішенні Держфінмоніторингу про подальше зупинення відповідних (відповідної) фінансових (фінансової) операцій (операції) відповідно до частини другої статті 17 Закону, повідомлення про скасування Держфінмоніторингом такого рішення, але не пізніше 31 робочого дня з дня зупинення фінансової (фінансових) операції (операцій);

наступного робочого дня після дати закінчення строку зупинення відповідної (відповідних) фінансової (фінансових) операції (операцій), зазначеної (зазначених) у рішенні Держфінмоніторингу про продовження зупинення відповідної (відповідних) фінансової (фінансових) операції (операцій);

наступного робочого дня після дня отримання суб'єктом доручення Держфінмоніторингу відповідно до частини п'ятої статті 23 Закону про поновлення фінансових операцій, зупинених на виконання відповідного запиту уповноваженого органу іноземної держави.

Суб'єкт повідомляє клієнта у разі його звернення про зупинення фінансової (фінансових) операції (операцій), якщо строк її (їх) зупинення перевищив сім робочих днів.

Частиною першою статті 17 Закону чітко розрізнені випадки за яких суб'єкт первинного фінансового моніторингу зобов'язаний зупинити фінансову операцію та за яких він має право це зробити.

Водночас частиною десятою статті 17 Закону передбачено, що зупинення фінансових (фінансової) операцій (операції) відповідно до частин першої - третьої, п'ятої цієї статті, частини третьої статті 23 Закону не є підставою для

виникнення цивільно-правової відповідальності суб'єкта первинного фінансового моніторингу та його посадових осіб за порушення умов відповідних правочинів.

10.1.1 Обов'язок зупинити фінансову операцію

Такий обов'язок виникає виключно у разі проведення фінансової операції, якщо її учасником або вигодоодержувачем за нею є особа, яку включено до переліку осіб, пов'язаних із здійсненням терористичної діяльності або стосовно яких застосовано міжнародні санкції (далі – Перелік).

Відповідно до частини сьомої статті 17 Закону порядок формування Переліку визначається Кабінетом Міністрів України, який затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 25.11.2015 № 966.

Підставою для внесення юридичної чи фізичної особи до зазначеного Переліку є:

1) вирок суду, що набрав законної сили, про визнання фізичної особи винною у вчиненні злочинів, передбачених статтями 258-258⁵, 439 і 440 Кримінального кодексу України, рішення суду щодо віднесення (визнання) організації, юридичної або фізичної особи до такої (такою), що пов'язана з провадженням терористичної діяльності або розповсюдженням зброї масового знищення;

2) відомості, що формуються міжнародними організаціями або уповноваженими ними органами про організації, юридичних та фізичних осіб, які пов'язані з терористичними організаціями або терористами, а також про осіб, стосовно яких застосовано міжнародні санкції;

3) вироки (рішення) судів, рішення інших компетентних органів іноземних держав стосовно організацій, юридичних або фізичних осіб, пов'язаних із провадженням терористичної діяльності або розповсюдженням зброї масового знищення, які визнаються Україною відповідно до міжнародних договорів України.

Перелік, зміни до нього та актуалізована версія Переліку розміщені на офіційному веб-сайті Держфінмоніторингу (www.sdfm.gov.ua).

10.1.2 Право зупинити фінансову операцію

Право зупинити здійснення фінансової (фінансових) операції (операцій) у суб'єкта первинного фінансового моніторингу виникає, якщо така (такі) операція (операції) містить (містять) ознаки, передбачені статтями 15 та/або 16 Закону (це ознаки обов'язкового і внутрішнього моніторингу).

Ріелтори при здійсненні фінансового моніторингу використовують лише категорію внутрішнього фінансового моніторингу (стаття 16 Закону). Ця категорія побудована на ризик-орієнтовному підході, ґрунтується на оцінці

ріелтором відповідних ризиків, а отже фактично надає підстави для зупинення ріелтором будь-якої фінансової операції клієнта у разі наявності підозри.

В кожному разі зупинення фінансової операції та повідомлення про це Держфінмоніторинг, ріелтор, на підставі підпункту «в» пункту 6 частини другої статті 6 Закону, зобов'язаний також інформувати про це визначені законом правоохоронні органи, зокрема Службу безпеки України.

10.2 Відмова ріелтора від проведення фінансової операції

Що стосується відмови від проведення фінансової операції, то така дія властива будь-якому суб'єкту первинного фінансового моніторингу, в тому числі і ріелтору.

Процедура відмови суб'єкта первинного фінансового моніторингу від проведення фінансової операції регламентована статтею 10 Закону.

Відповідно до абзаців 1-4 частини першої статті 10 Закону ріелтор зобов'язаний:

відмовитися від встановлення (підтримання) ділових відносин (у тому числі шляхом розірвання ділових відносин) або проведення фінансової операції у разі, коли здійснення ідентифікації та/або верифікації клієнта (у тому числі встановлення даних, що дають змогу встановити кінцевих бенефіціарних власників (контролерів), є неможливим або якщо у суб'єкта первинного фінансового моніторингу виникає сумнів стосовно того, що особа виступає від власного імені;

відмовити клієнту в обслуговуванні (у тому числі шляхом розірвання ділових відносин) у разі встановлення факту подання ним під час здійснення ідентифікації та/або верифікації клієнта (поглибленої перевірки клієнта) недостовірної інформації або подання інформації з метою введення в оману ріелтора.

У такому разі ріелтор зобов'язаний протягом одного робочого дня, але не пізніше наступного робочого дня з дня відмови повідомити Держфінмоніторинг про це.

Водночас, відповідно до частини сьомої статті 9 Закону ріелтор, як суб'єкт первинного фінансового моніторингу, має право витребувати, а клієнт, представник клієнта зобов'язані подати інформацію (офіційні документи), необхідну (необхідні) для ідентифікації, верифікації, вивчення клієнта, уточнення інформації про клієнта, а також для виконання таким ріелтором інших вимог законодавства у сфері запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення.

За порушення цього обов'язку, тобто здійснення фінансової операції без належної ідентифікації клієнта, передбачена відповідальність відповідно до

статті 24 Закону.

10.2.1 Право відмовитись від проведення фінансової операції

Згідно з абзацами 5-7 частини першої та частиною другою статті 10 Закону ріелтор має право відмовитися:

- від проведення фінансової операції у разі, якщо фінансова операція містить ознаки такої, що згідно з Законом підлягає фінансовому моніторингу;
- від встановлення (підтримання) ділових відносин (у тому числі шляхом розірвання ділових відносин) або проведення фінансової операції у разі ненадання клієнтом необхідних для вивчення клієнтів документів чи відомостей або встановлення клієнту неприйнятно високого ризику за результатами оцінки чи переоцінки ризику;
- від проведення фінансових операцій (обслуговування) у разі, коли клієнт на запит ріелтора щодо уточнення інформації про клієнта не подав відповідну інформацію (офіційні документи та/або належним чином засвідчені їх копії).

З одного боку наявність такого права може стати підставою для зловживань з боку ріелтора, а з іншого є інструментом захисту, який не дає можливості злочинцю використати ріелтора для відмивання коштів або фінансування тероризму.

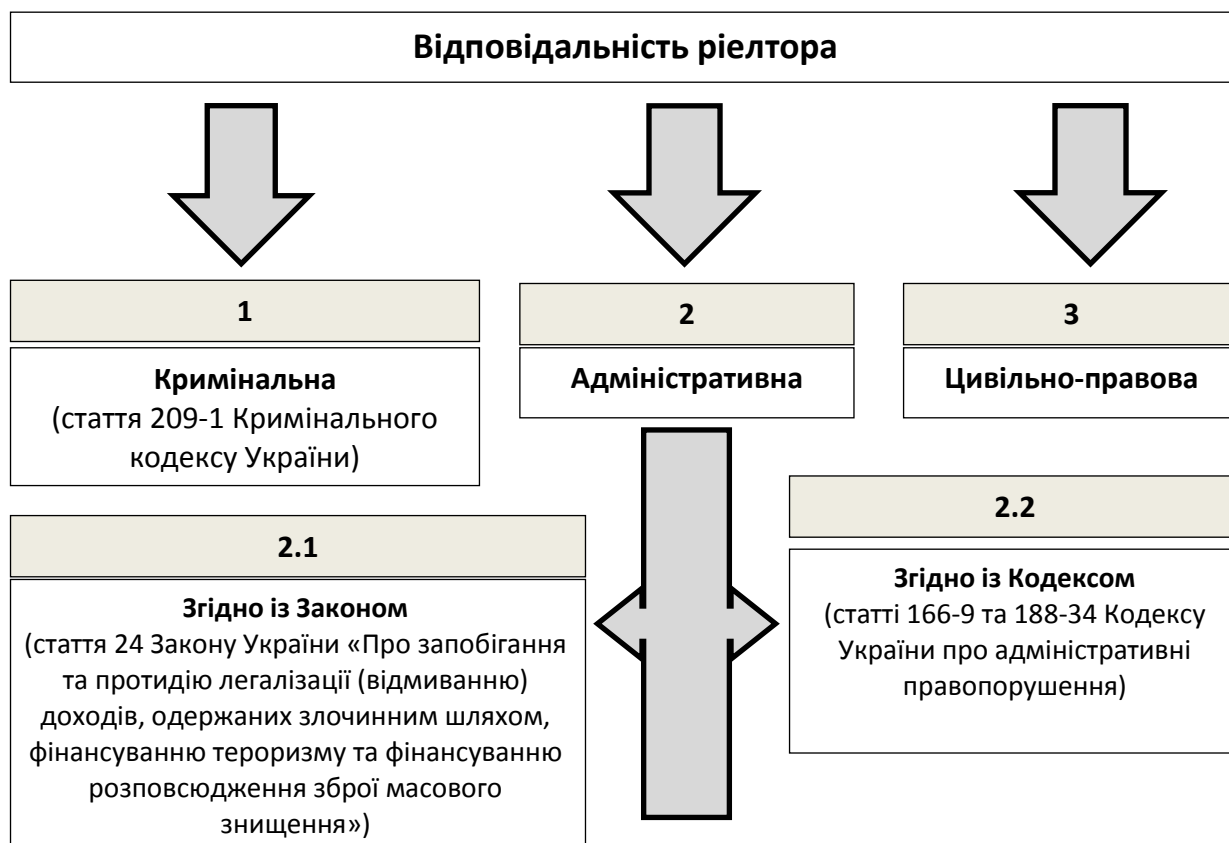
Водночас, слід звернути увагу на те, що відповідно до частини третьої статті 27 Закону суб'єкти фінансового моніторингу, їх посадові особи та інші працівники не несуть відповідальності за шкоду, заподіяну юридичним і фізичним особам у зв'язку з виконанням ними службових обов'язків під час проведення фінансового моніторингу, якщо вони діяли у межах завдань, обов'язків та у спосіб, що передбачені Законом.

11. ЮРИДИЧНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ РІЕЛТОРА ЗА ПОРУШЕННЯ ВИМОГ ЗАКОНОДАВСТВА У СФЕРІ ФІНАНСОВОГО МОНІТОРИНГУ

Питання юридичної відповідальності завжди було, є і буде актуальним для представників будь-яких професій і занять. Надання посередницьких послуг під час здійснення операцій з купівлі-продажу нерухомого майна не є виключенням. В цьому розділі методичних матеріалів окреслені види відповідальності ріелтора у сфері правовідносин, що стосується здійснення фінансового моніторингу.

Відповідно до частини першої статті 24 Закону особи, які винні у порушенні його вимог та/або нормативно-правових актів, що регулюють діяльність у сфері запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, або фінансували тероризм чи розповсюдження зброї масового знищення, несуть кримінальну, адміністративну та цивільно-правову відповідальність згідно із законом.

Схематично відповідальність ріелтора можна відобразити за допомогою такої схеми.

Із урахуванням всіх можливих видів юридичної відповідальності ріелтора у сфері запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, надамо характеристику кожному з них окремо.

11.1 Кримінальна відповідальність ріелтора згідно із статтею 209-1 Кримінального кодексу України

Кримінальна відповідальність ріелтора настає за вчинення правопорушень, що носять найбільший ступінь небезпечності – злочинів.

Ще у 2003-му році Кримінальний кодекс України (далі – КК України) було доповнено новою статтею 209-1 під назвою «Умисне порушення вимог законодавства про запобігання та протидію легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом, або фінансування тероризму».

До зазначеної статті неодноразово вносились зміни та доповнення і на даний час вона складається з двох частин, суб'єктом відповідальності за якими може бути, в тому числі і ріелтор.

Об'єктивна сторона злочину, передбаченого статтею 209-1 КК України			
I. Частина перша	А	Б	В
	неподання інформації про фінансові операції, що відповідно до закону підлягають фінансовому моніторингу, Держфінмоніторингу	несвоєчасне подання інформації про фінансові операції, що відповідно до закону підлягають фінансовому моніторингу, Держфінмоніторингу	подання недостовірної інформації про фінансові операції, що відповідно до закону підлягають фінансовому моніторингу, Держфінмоніторингу
якщо такі дії заподіяли істотну шкоду охоронюваним законом правам, свободам чи інтересам окремих громадян, державним чи громадським інтересам або інтересам окремих юридичних осіб			
II. Частина друга	Розголошення у будь-якому вигляді інформації, яка відповідно до закону надається Держфінмоніторингу, особою, якій ця інформація стала відома у зв'язку з професійною або службовою діяльністю		

I. Частина перша статті 209-1 КК України передбачає, що умисне неподання, несвоєчасне подання або подання недостовірної інформації про фінансові операції, що відповідно до закону підлягають фінансовому моніторингу, Держфінмоніторингу, якщо такі діяння заподіяли істотну шкоду охоронюваним законом правам, свободам чи інтересам окремих громадян, державним чи громадським інтересам або інтересам окремих юридичних осіб, – караються штрафом від однієї тисячі до двох тисяч неоподатковуваних мінімумів доходів громадян з позбавленням права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю на строк до трьох років.

Суспільна небезпечність цього злочину полягає у тому, що його вчинення створює умови для легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним

шляхом, перешкоджаючи її виявленню Держфінмоніторингом.

Предметом злочину, передбаченого частиною першою статті 209-1 КК України, є інформація про фінансові операції, які підлягають внутрішньому або обов'язковому фінансовому моніторингу, що подається до Держфінмоніторингу та недостовірна інформація про такі операції.

Обов'язковою умовою для настання відповідальності за ці діяння є заподіяння істотної шкоди охоронюваним законом правам, свободам чи інтересам окремих громадян, державним чи громадським інтересам або інтересам окремих юридичних осіб.

І.(А). Неподання інформації про фінансові операції, що відповідно до закону підлягають фінансовому моніторингу, Держфінмоніторингу.

Неподання інформації означає, що ріелтор, володіючи потрібною інформацією і маючи змогу виконати обов'язок, покладений на нього законодавством, умісно це не робить. Цей склад злочину вбачається як у разі, коли ріелтор відкрито відмовляється виконати вимогу Закону, так і тоді, коли він фактично не подає до Держфінмоніторингу у встановленому порядку інформацію, а також, коли надається лише частина належної інформації про фінансові операції.

І.(Б). Несвоєчасне подання інформації про фінансові операції, що відповідно до закону підлягають фінансовому моніторингу, Держфінмоніторингу.

Законом чітко встановлений термін для подачі інформації про фінансові операції, що підлягають внутрішньому фінансовому моніторингу, якщо ріелтором приймається рішення щодо її подання. Це такий термін – в день виникнення підозри або достатніх підстав для підозри, або спроби проведення фінансових операцій, але не пізніше наступного робочого дня з дня реєстрації таких фінансових операцій.

Умисне порушення цього терміну може мати наслідком притягнення ріелтора до кримінальної відповідальності у разі, якщо таким діянням заподіяно істотну шкоду охоронюваним законом правам, свободам чи інтересам окремих громадян, державним чи громадським інтересам або інтересам окремих юридичних осіб.

І.(В). Подання недостовірної інформації про фінансові операції, що відповідно до закону підлягають фінансовому моніторингу, Держфінмоніторингу.

Недостовірна інформація про фінансові операції, які підлягають фінансовому моніторингу, що подається Держфінмоніторингу, – це інформація, яка містить неправдиві відомості про фізичних або юридичних осіб, які здійснюють такі операції, а також про характер самих операцій. Недостовірною

можна визнавати також інформацію, яку винний ріелтор завідомо подає не в повному обсязі, приховуючи певні відомості щодо осіб, які здійснюють операцію, або обставини, що характеризують саму операцію.

Суб'єктивна сторона злочину, передбаченого частиною першою статті 209-1 КК України, характеризується умисною формою вини. Інтелектуальним моментом умислу особи повинні охоплюватися необхідність подання відповідної інформації у випадках, коли така інформація не подається, або подання інформації, яка повністю або частково не відповідає дійсності, у випадках подання недостовірної інформації.

Мотиви і цілі вчинення розглядуваного злочину на його кваліфікацію не впливають.

II. Частина друга статті 209-1 КК України встановлює кримінальну відповідальність за розголошення у будь-якому вигляді інформації, яка відповідно до закону надається Держфінмоніторингу, особою, якій ця інформація стала відома у зв'язку з професійною або службовою діяльністю, якщо такі дії заподіяли істотну шкоду охоронюваним законом правам, свободам чи інтересам окремих громадян, державним чи громадським інтересам або інтересам окремих юридичних осіб.

Санкція вказаної частини статті передбачає накладення штрафу від трьох тисяч до п'яти тисяч неоподатковуваних мінімумів доходів громадян з позбавленням права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю на строк до трьох років.

Суспільна небезпечність цього злочину полягає у тому, що його вчинення може заподіяти шкоду відносинам у сфері охорони комерційної та банківської таємниці.

Розголошення такої інформації має місце як у випадках повідомлення осіб, які здійснюють фінансову операцію, про проведення щодо них фінансового моніторингу, а також повідомлення такої інформації будь-якій іншій особі за винятком осіб, які мають право на її одержання.

Інформація, яка надається Держфінмоніторингу, може бути розголошеною у будь-якому вигляді: усному, письмовому, електронному, з використанням засобів масової інформації, за допомогою комп'ютерних мереж, з її використанням у наукових статтях, виступах тощо. Способи розголошення інформації на кваліфікацію цього злочину не впливають.

11.2. Адміністративна відповідальність ріелтора

Адміністративна відповідальність виступає одним з видів юридичної відповідальності, під якою, в контексті проведеного аналізу, слід розуміти застосування уповноваженим органом (посадовою особою) адміністративного стягнення до ріелтора, який вчинив правопорушення.

Загальновідомо, що норми, які встановлюють адміністративну відповідальність, розосереджені в різних кодексах і нормативних актах. Основним їх джерелом звісно ж є Кодекс України про адміністративні правопорушення (далі – КУпАП). Паралельно з ним діють і ряд інших актів законодавства.

Тож, однією із ключових особливостей адміністративної відповідальності у сфері фінансового моніторингу є те, що вона встановлюється на рівні КУпАП та Закону України «Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення». В обох цих актах визначені склади правопорушень і санкції.

Адміністративна відповідальність в порядку КУпАП накладається судами за наслідками розгляду протоколів про адміністративні правопорушення, що складаються уповноваженими на те посадовими особами суб'єктів державного фінансового моніторингу. В свою чергу, адміністративна відповідальність в порядку Закону накладається безпосередньо суб'єктами державного фінансового моніторингу.

Об'єднує ці два різновиди адміністративної відповідальності те, що необхідною підставою для її застосування є наявність законодавчо визнаного правопорушення, а заходом впливу є стягнення, як правило, у вигляді штрафу. При цьому, спільними рисами є те, що адміністративна відповідальність в обох випадках:

- 1) є засобом охорони встановленого державою правопорядку;
- 2) нормативно визначена і полягає в застосуванні (реалізації) санкцій правових норм;
- 3) супроводжується державним і громадським осудом правопорушника і вчиненого ним діяння;
- 4) пов'язана з примусом, з негативними для правопорушника наслідками (морального або матеріального характеру), яких він має зазнати;
- 5) реалізується у відповідних процесуальних формах.

11.2.1. Адміністративна відповідальність ріелтора згідно із статтею 24 Закону України «Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення»

Згідно із загальним правилом, визначеним частиною восьмою статті 24 Закону, санкції до суб'єктів первинного фінансового моніторингу, передбачені цією статтею, застосовуються суб'єктами державного фінансового моніторингу, які відповідно до Закону здійснюють функції з державного регулювання і нагляду за суб'єктами первинного фінансового моніторингу.

Отже, органом уповноваженим на застосування санкцій щодо ріелторів за цією нормою Закону є Держфінмоніторинг.

Безпосередньо Законом визначені розміри штрафних санкцій за його порушення. Так, частина третя статті 24 Закону передбачає градацію таких штрафів в залежності від вчиненого порушення та статусу суб'єкта первинного фінансового моніторингу (для суб'єктів первинного фінансового моніторингу - юридичних осіб санкції передбачаються вищі ніж для тих суб'єктів, які не мають статусу юридичної особи).

Тож, у разі невиконання (неналежного виконання) вимог Закону та/або нормативно-правових актів, що регулюють діяльність у сфері запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, на ріелтора в установленому законом порядку може бути накладено штраф:

а) у розмірі до 200 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян (що еквівалентно 3400 грн.) за:

- неподання, несвоєчасне подання, порушення порядку подання або подання Держфінмоніторингу недостовірної інформації у випадках, передбачених законодавством;

- порушення порядку зупинення фінансової (фінансових) операції (операцій);

- неподання, подання не в повному обсязі, подання недостовірної інформації/документів, подання копій документів, у яких неможливо прочитати всі написані в них відомості, на запит суб'єкта державного фінансового моніторингу, необхідних для виконання ним функцій з державного регулювання і нагляду відповідно до Закону, або втрату документів (у тому числі інформації про рахунки або активи);

б) у розмірі до 100 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян (що еквівалентно 1700 грн.) за:

- порушення вимог щодо ідентифікації, верифікації, вивчення клієнтів (осіб) у випадках, передбачених законодавством;

- невиявлення, несвоєчасне виявлення та порушення порядку реєстрації фінансових операцій, що відповідно до законодавства підлягають фінансовому моніторингу;

- порушення інших обов'язків, визначених Законом та/або нормативно-правовими актами у сфері запобігання і протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення.

Серед інших обов'язків слід відзначити такі:

- стати на облік у Держфінмоніторингу, як суб'єкт первинного фінансового моніторингу та у разі припинення своєї діяльності повідомити про це

Держфінмоніторинг (пункт 1 частини другої статті 6 Закону);

- сприяти в межах чинного законодавства працівникам Держфінмоніторингу в проведенні аналізу фінансових операцій (пункт 8 частини другої статті 6 Закону);

- вживати заходів щодо запобігання розголошенню (зокрема особам, стосовно фінансових операцій яких проводиться перевірка) інформації, що подається спеціально уповноваженому органу, та іншої інформації з питань фінансового моніторингу (у тому числі про факт подання такої інформації або отримання запиту від Держфінмоніторингу) (пункт 14 частини другої статті 6 Закону);

- зберігати офіційні документи, інші документи (у тому числі створені ріелтором електронні документи), їх копії щодо ідентифікації осіб (клієнтів, представників клієнтів), а також осіб, яким ріелтором було відмовлено у проведенні фінансових операцій, вивчення клієнта, уточнення інформації про клієнта, а також усі документи, що стосуються ділових відносин (проведення фінансової операції) з клієнтом (включаючи результати будь-якого аналізу під час проведення заходів щодо верифікації клієнта чи поглибленої перевірки клієнта), не менше п'яти років після завершення фінансової операції, завершення ділових відносин з клієнтом, а всі необхідні дані про фінансові операції (достатні для того, щоб простежити хід операції) - не менше п'яти років після завершення операції, закриття рахунка, припинення ділових відносин (пункт 15 частини другої статті 6 Закону);

- проводити аналіз відповідності фінансових операцій, що проводяться клієнтом, наявній інформації про зміст його діяльності та фінансовий стан з метою виявлення фінансових операцій, що підлягають фінансовому моніторингу (пункт 22 частини другої статті 6 Закону);

- здійснювати застережні заходи стосовно публічних діячів, їх близьких осіб або пов'язаних з ними осіб (пункт 2 частини п'ятої статті 6 Закону);

- вживати заходів для обмеження ризику використання благодійних та неприбуткових організацій з метою легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансування тероризму чи фінансування розповсюдження зброї масового знищення.

Якщо ріелтор вчинив два або більше порушень (у тому числі повторних порушень) вимог Закону та/або нормативно-правових актів, що регулюють діяльність у сфері запобігання та протидії легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення, штрафні санкції накладаються в межах більшого розміру штрафу, встановленого за вид порушення з числа вчинених (абзац другий частини восьмої статті 24 Закону).

Відповідно до частини четвертої статті 24 Закону повторне (повторні) порушення ріелтором вимог Закону та/або нормативно-правових актів, що регулюють діяльність у сфері запобігання і протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення, тобто порушення, вчинене протягом трьох років після дня виявлення суб'єктом державного фінансового моніторингу, який відповідно до Закону виконує функції з державного регулювання і нагляду за суб'єктом первинного фінансового моніторингу, аналогічного порушення, за яке до ріелтора прийнято рішення про застосування санкції відповідно до Закону, тягне (тягнуть) за собою накладення штрафу на ріелтора у розмірі до 400 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.

11.2.2. Адміністративна відповідальність ріелтора згідно із статтями 166-9 та 188-34 Кодексу України про адміністративні правопорушення

КУпАП містить дві статті пов'язані з питаннями фінансового моніторингу:

- стаття 166-9 (порушення законодавства щодо запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення);
- стаття 188-34 (невиконання законних вимог посадових осіб суб'єктів державного фінансового моніторингу).

Наказом Міністерства фінансів України від 27.04.2015 № 465 затверджено Інструкцію з оформлення матеріалів про адміністративні правопорушення Державною службою фінансового моніторингу України.

Згідно з пунктом 1 розділу I цієї Інструкції, вона розроблена відповідно до статті 24 Закону, статей 221, 255 Кодексу України про адміністративні правопорушення, установлює порядок складання уповноваженими на те посадовими особами Держфінмоніторингу та подання органам, уповноваженим розглядати справи про адміністративні правопорушення, протоколів та матеріалів про адміністративні правопорушення, передбачені, зокрема, статтею 166-9, та статтею 188-34 Кодексу.

Пунктом 5 розділу I Інструкції визначено, що протоколи про адміністративні правопорушення складаються, зокрема, стосовно:

- посадових осіб суб'єктів первинного фінансового моніторингу, громадян – суб'єктів підприємницької діяльності, членів ліквідаційної комісії, ліквідаторів або уповноваженої особи Фонду гарантування вкладів фізичних осіб;
- осіб, які незаконно розголосили в будь-якому вигляді інформацію, яка відповідно до закону є об'єктом обміну між суб'єктом первинного фінансового моніторингу та Держфінмоніторингом, або факт її подання

(одержання) та яким ця інформація стала відома у зв'язку з професійною або службовою діяльністю;

- посадових осіб підприємств, установ, організацій, громадян – суб'єктів підприємницької діяльності, які не є суб'єктами первинного фінансового моніторингу.

11.3. Строки застосування санкцій

Санкції до ріелторів, передбачені статтею 24 Закону, застосовуються Держфінмоніторингом, як суб'єктом державного фінансового моніторингу, протягом шести місяців з дня виявлення порушення, але не пізніше ніж через три роки з дня його вчинення, у порядку, встановленому Держфінмоніторингом.

У разі вчинення ріелтором двох або більше порушень (у тому числі повторних порушень) вимог Закону та/або нормативно-правових актів, що регулюють діяльність у сфері запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення, штрафні санкції накладаються в межах більшого розміру штрафу, встановленого за вид порушення з числа вчинених.

Рішення Держфінмоніторингу (його уповноваженої посадової особи) про застосування до ріелтора санкцій, передбачених статтею 24 Закону, набирає законної сили з дати його (її) прийняття.

Рішення Держфінмоніторингу (його уповноваженої посадової особи) про застосування до ріелтора штрафних санкцій, передбачених статтею 24 Закону, є виконавчим документом.

Рішення Держфінмоніторингу (його уповноваженої посадової особи) про застосування штрафних санкцій підлягає виконанню ріелтором протягом п'ятнадцяти робочих днів з дня його (її) отримання, про що письмово повідомляється Держфінмоніторингу.

У разі невиконання ріелтором рішення Держфінмоніторингу (його уповноваженої посадової особи) про застосування штрафних санкцій у встановлений строк воно передається Держфінмоніторингом до органів державної виконавчої служби для примусового виконання.

Оскарження рішення Держфінмоніторингу (його уповноваженої посадової особи) про застосування до ріелтора штрафних санкцій, передбачених статтею 24 Закону, здійснюється в судовому порядку виключно з метою встановлення законності прийняття такого рішення (постанови) та не зупиняє виконання ріелтором застосованої санкції.

Водночас слід зазначити, що відповідно до статті 38 Кодексу України про адміністративні правопорушення адміністративне стягнення може бути

накладено не пізніш як через два місяці з дня вчинення правопорушення, а при триваючому правопорушенні - не пізніш як через два місяці з дня його виявлення, за винятком випадків, коли справи про адміністративні правопорушення відповідно до цього Кодексу підвідомчі суду (судді).

Якщо справи про адміністративні правопорушення відповідно до цього Кодексу чи інших законів підвідомчі суду (судді), стягнення може бути накладено не пізніш як через три місяці з дня вчинення правопорушення, а при триваючому правопорушенні - не пізніш як через три місяці з дня його виявлення, крім справ про адміністративні правопорушення, зазначені у частині третій цієї статті.

Адміністративне стягнення за вчинення правопорушення, пов'язаного з корупцією, а також правопорушень, передбачених статтями 164 14, 212 15, 212 21 Кодексу України про адміністративні правопорушення, може бути накладено протягом трьох місяців з дня його виявлення, але не пізніше двох років з дня його вчинення.

У разі закриття кримінального провадження, але за наявності в діях порушника ознак адміністративного правопорушення, адміністративне стягнення може бути накладено не пізніш як через місяць з дня прийняття рішення про закриття кримінального провадження.

12. ПЕРЕЛІК БАЗОВИХ НОРМАТИВНО-ПРАВОВИХ АКТІВ

1. Рекомендації FATF 2012 року.

2. Закон України «Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення» від 14.10.2014 № 1702-VII.

3. Постанова Кабінету Міністрів України «Деякі питання організації фінансового моніторингу» від 05.08.2015 № 552.

4. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку надання державними органами, державними реєстраторами на запит суб'єкта первинного фінансового моніторингу інформації про клієнта» від 08.09.2015 р. № 693.

5. Наказ Міністерства фінансів України «Про затвердження «Положення про здійснення фінансового моніторингу суб'єктами первинного фінансового моніторингу, державне регулювання і нагляд за діяльністю яких здійснює Державна служба фінансового моніторингу України» від 23.07.2015 № 662.

6. Наказ Міністерства фінансів України «Про затвердження форм обліку та подання інформації, пов'язаної із здійсненням фінансового моніторингу, та інструкції щодо їх заповнення від 29.01.2016 № 24.

7. Наказ Міністерства фінансів України «Про затвердження Порядку формування облікового ідентифікатора та надання довідки про обліковий ідентифікатор та форми такої довідки» від 08.06.2015 № 542.

8. Наказ Міністерства фінансів України «Про затвердження Критеріїв ризику легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансування тероризму та фінансування розповсюдження зброї масового знищення» від 08.07.2016 № 584.

9. Наказ Міністерства фінансів України «Про затвердження Порядку проведення перевірок Державною службою фінансового моніторингу України суб'єктів первинного фінансового моніторингу» від 14.04.2015 № 436.

10. Наказ Міністерства фінансів України «Про затвердження Інструкції з оформлення матеріалів про адміністративні правопорушення Державною службою фінансового моніторингу України» від 27.04.2015 № 465.

ДОДАТОК 1

Документ з обмеженим доступом

«ЗАТВЕРДЖЕНО»

Наказ № ____

від __. __. 201__р.

підпис

ПІБ

(ПРИМІРНІ) ПРАВИЛА ФІНАНСОВОГО МОНІТОРИНГУ В

(назва суб'єкта)

Увага!

**Примірні правила вимагають адаптації
кожним суб'єктом з урахуванням особливостей його внутрішньої
організації**

201__ р.

Ці Правила фінансового моніторингу (далі - Правила) визначають механізми реалізації комплексу заходів із здійснення фінансового моніторингу для запобігання використанню _____ (далі – суб'єкт) для легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансування тероризму та розповсюдження зброї масового знищення.

Правила відображають внутрішню систему фінансового моніторингу суб'єкта, що забезпечує виявлення фінансових операцій, які пов'язані з легалізацією (відмиванням) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванням тероризму чи фінансуванням розповсюдження зброї масового знищення, визначають, відповідно до законодавства, порядок інформування про такі фінансові операції Державну службу фінансового моніторингу України (далі – Держфінмоніторинг) та визначають порядок зберігання пов'язаних з такими операціями документів.

1. ОПИС ВНУТРІШНЬОЇ СИСТЕМИ ФІНАНСОВОГО МОНІТОРИНГУ СУБ'ЄКТА

1.1 Внутрішня система фінансового моніторингу суб'єкта ґрунтується на таких засадах:

безпосередня участь працівників суб'єкта за посадами, зазначеними у п.1.6.1, у виявленні фінансових операцій, які можуть бути пов'язані з легалізацією (відмиванням) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванням тероризму та фінансуванням розповсюдження зброї масового знищення;

неупереджене ставлення до клієнтів суб'єкта;

дотримання конфіденційності щодо інформації, яка отримується під час проведення фінансового моніторингу та/або надається Держфінмоніторингу (у тому числі про факт передачі відомостей про фінансову операцію);

запобігання залученню працівників суб'єкта до легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансування тероризму чи фінансування розповсюдження зброї масового знищення.

1.2 Відповідальним за організацію виконання вимог законодавства України з питань запобігання легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом, та організацію внутрішньої системи запобігання легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом, є керівник суб'єкта.

1.3 З метою забезпечення належного здійснення первинного фінансового моніторингу у суб'єкта призначається відповідальний працівник. Відповідальний працівник суб'єкта призначається за посадою на рівні керівництва суб'єкта, що передбачає здійснення функцій управління суб'єктом первинного фінансового моніторингу в цілому та/або його підрозділами.

1.4 Відповідальний працівник), призначається керівником суб'єкта з урахуванням особливостей, встановлених Законом України «Про запобігання та протидію легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення» (далі – Закон), протягом трьох робочих днів з дати встановлення ділових відносин з клієнтом, який має намір вчинити правочин щодо купівлі-продажу нерухомості, але до моменту здійснення суб'єктом такої операції.

1.5 Відповідальний працівник суб'єкта є незалежним у своїй діяльності та підзвітним тільки керівнику суб'єкта.

Виконання повноважень відповідального працівника може бути покладено на керівника суб'єкта.

Одна і та сама особа не може бути призначена відповідальним працівником одночасно суб'єкта і його відокремленого підрозділу, а також одночасно декількох відокремлених підрозділів

1.6. Внутрішня система фінансового моніторингу суб'єкта складається з ____ рівнів (якщо функції відповідального працівника покладені на керівника суб'єкта, то внутрішня система фінансового моніторингу складається з двох рівнів з об'єднанням виконуваних функцій, якщо на іншого працівника – з трьох) (обрати потрібний варіант).

1.6.1 Перший рівень включає здійснення внутрішнього фінансового моніторингу

працівниками суб'єкта у відповідності до Програми та цих Правил, в межах їх компетенції, та передбачає виконання наступних функцій:

- здійснення ідентифікації, верифікації та вивчення клієнта;
- оцінка ризику клієнта;
- аналіз фінансових операцій клієнта перед їх проведенням, а також в процесі обслуговування клієнта;
- виявлення операцій, які відповідно до законодавства України та внутрішніх документів суб'єкта підлягають фінансовому моніторингу.

Фінансовий моніторинг на першому рівні здійснюють працівники, які обіймають наступні посади та безпосередньо забезпечують встановлення ділових відносин, надання послуг клієнтам, здійснюють ідентифікацію, верифікацію клієнтів (представників клієнтів), вивчення клієнтів та уточнення інформації про клієнтів, аналіз фінансових операцій:

№	Посада	Назва структурного підрозділу суб'єкта
1.		
...		

1.6.2. Другий рівень включає здійснення фінансового моніторингу відповідальним працівником, у відповідності до Програми та цих Правил, в межах його компетенції, та передбачає виконання наступних функцій:

- керівництво та координація внутрішньої системи суб'єкта із запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення;
- аналіз отриманої від працівників суб'єкта інформації;
- прийняття рішення щодо реєстрації фінансової операції у реєстрі фінансових операцій, що підлягають фінансовому моніторингу (далі - Реєстр) та повідомлення уповноважених органів;
- забезпечення проведення кількісної та якісної оцінки ризиків, розробки методології з управління ризиками, створення системи ведення та оброблення даних щодо ризиків;
- інші функції, відповідно до законодавства, Правил, Програми та інших внутрішніх документів з питань запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення.

1.6.3 Третій рівень включає здійснення керівником суб'єкта таких функцій:

- забезпечення проведення фінансового моніторингу на всіх рівнях;
- здійснення контролю за належним виконання працівниками суб'єкта вимог законодавства України з питань запобігання та протидії запровадженню в легальний обіг доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення цих Правил та Програми;
- розгляд звітів відповідального працівника та прийняття, у разі необхідності, передбачених цими Правилами рішень.

(якщо суб'єктом обрано дворівневу внутрішню систему фінансового моніторингу то функції відповідального працівника, зазначені у п.1.6.2, доповнюються функціями контролю з п.1.6.3, а п.1.6.3 – вилучається)

1.7 Взаємодія відповідального працівника та інших працівників суб'єкта здійснюється таким чином: працівники суб'єкта, що відповідають за ідентифікацію, верифікацію клієнтів (представників клієнтів), вивчення клієнтів та здійснення фінансових операцій у разі виявлення підстав для відмови у встановленні ділових відносин або їх розірвання, відмови у проведенні фінансових операцій, зупинення фінансових операцій, у разі виявлення фінансових операцій, які підлягають фінансовому моніторингу, а також, у разі виникнення підозри, що фінансова операція або її учасники, їх діяльність чи джерела походження активів пов'язані із легалізацією (відмиванням) доходів, одержаних злочинним шляхом, або фінансуванням тероризму, або фінансуванням розповсюдження зброї масового знищення чи пов'язані із вчиненням іншого суспільно небезпечного діяння, яке визначене Кримінальним кодексом України, як злочин або за яке передбачені міжнародні санкції, а також у інших випадках виникнення у них підозр, повідомляють про це відповідальному працівнику, який оцінює обґрунтованість цих припущень та приймає рішення про необхідність надання інформації

Держфінмоніторингу та правоохоронним органам, вчинення інших дій у порядку, визначеному законодавством та цими Правилами.

Повідомлення відповідального працівника здійснюється негайно, але не пізніше закінчення робочого дня в якому відбулися дії, наведені у першому абзаці цього пункту (відмова у встановленні ділових відносин або їх розірвання, відмова у проведенні фінансових операцій, зупинення фінансових операцій, виявлення фінансових операцій, які підлягають фінансовому моніторингу тощо). Повідомлення відповідальному працівнику оформлюється службовою запискою, у якій зазначається, зокрема:

- короткий опис суті та достатності підстав для подання інформації відповідальному працівнику;
- додаткова інформація про операцію (діяльність, послуги, активи, тощо) та інші операції, пов'язані з нею;
- учасники операції, їх діяльність чи джерела походження активів та наявна інформація про них;
- кількість аркушів копій документів які додаються.

1.8 Відповідальний працівник не рідше одного разу на місяць, але не пізніше останнього робочого дня звітного місяця складає письмову довідку довільної форми про виявлені фінансові операції, що підлягають фінансовому моніторингу, та заходи, які були вжиті для реалізації законодавства у сфері запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму або фінансуванню зброї масового знищення. Відповідальний працівник підписує довідку.

Довідка, зокрема, містить інформацію щодо:

- виявлених фінансових операцій, що підлягають фінансовому моніторингу, та заходів, які були вжиті;
- зареєстрованих фінансових операцій з ознаками внутрішнього фінансового моніторингу;
- зупинених фінансових операцій;
- фінансових операцій, у проведенні яких суб'єктом було відмовлено;
- ужитих заходів стосовно розроблення та поновлення правил і програм проведення фінансового моніторингу;
- результатів проведених відповідальним працівником внутрішніх перевірок діяльності підрозділів або працівників;
- підготовки персоналу щодо виконання вимог законодавства у сфері запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансування розповсюдження зброї масового знищення шляхом проведення освітньої та практичної роботи.

1.9 У разі якщо повноваження відповідального працівника суб'єкта виконує керівник суб'єкта, то зазначена письмова довідка складається і підписується ним.

2. ПОРЯДОК ПОСТАНОВКИ НА ОБЛІК (ЗНЯТТЯ З ОБЛІКУ) У ДЕРЖФІНМОНІТОРИНГУ СУБ'ЄКТА І ЙОГО ВІДОКРЕМЛЕНИХ ПІДРОЗДІЛІВ

2.1. Спеціально визначені суб'єкти зобов'язані стати на облік у Держфінмоніторингу як суб'єкти не пізніше дня встановлення ділових відносин з клієнтом (проведення фінансової операції) у випадках, визначених статтею 8 Закону.

2.2. Інформація, необхідна для взяття суб'єкта на облік, подається в паперовому вигляді шляхом надсилання поштою з повідомленням про вручення поштового відправлення або вручення під розписку та обов'язково повинна містити відомості про реєстрацію суб'єкта, призначення відповідального працівника, особу, яка тимчасово виконуватиме обов'язки відповідального працівника у разі його відсутності (у разі призначення такої особи), а також відокремлені підрозділи суб'єкта (у разі їх наявності).

Примірник (копія) відповідної форми зберігається суб'єктом разом з повідомленням про результати її обробки протягом п'яти років.

2.3. Підтвердженням дотримання суб'єктом строків подання інформації, передбачених Законом, є наявність у суб'єкта документа, виданого оператором поштового зв'язку, що підтверджує факт надсилання відповідної інформації з повідомленням про вручення поштового відправлення, або

відмітки Держфінмоніторингу про отримання інформації.

2.4. У разі зміни інформації, яка подана суб'єктом до Держфінмоніторингу для взяття на облік, зокрема про:

- призначення чи звільнення відповідального працівника;
- призначення особи, яка тимчасово виконуватиме обов'язки відповідального працівника у разі його відсутності;
- зміну відомостей про суб'єкта та/або про відповідального працівника чи особу, яка тимчасово виконує його обов'язки,

суб'єкт протягом трьох робочих днів з дати настання таких змін подає Держфінмоніторингу відповідну інформацію.

2.5. Інформація про припинення діяльності надсилається суб'єктом до Держфінмоніторингу не пізніше трьох робочих днів з дня настання відповідної події, а саме:

- завершення процедури ліквідації суб'єкта з внесенням запису про це до Єдиного державного реєстру юридичних осіб та фізичних осіб – підприємців;
- прийняття органами управління суб'єкта рішення про припинення його діяльності.

Інформація про припинення діяльності, необхідна для зняття суб'єкта з обліку, обов'язково повинна містити причини припинення діяльності.

2.6. У разі надходження від Держфінмоніторингу інформації про подання відомостей, необхідних для взяття суб'єкта на облік (зняття з обліку, внесення змін до інформації, яка стала підставою для взяття суб'єкта на облік), не в повному обсязі або з помилками, суб'єкт протягом трьох робочих днів з дати отримання відповідного повідомлення зобов'язаний подати інформацію в повному обсязі (без помилок).

2.7. Якщо суб'єкт не отримав від Держфінмоніторингу повідомлення про результати обробки інформації, необхідної для взяття суб'єкта на облік (зняття з обліку, внесення змін до інформації, яка стала підставою для взяття суб'єкта на облік):

- протягом 10 робочих днів з дати надходження повідомлення про вручення поштового відправлення,
- або протягом 20 робочих днів з дати відправлення інформації, необхідної для взяття її на облік (зняття з обліку, внесення змін до інформації, яка стала підставою для взяття суб'єкта на облік) (у разі ненадходження повідомлення про вручення поштового відправлення),

суб'єкт (відокремлений підрозділ) звертається до Держфінмоніторингу для з'ясування причини неотримання відповідного повідомлення.

2.8. Отримання від Держфінмоніторингу (при необхідності) копії повідомлення про результати обробки інформації, необхідної для взяття суб'єкта на облік (зняття з обліку, внесення змін до інформації, яка стала підставою для взяття суб'єкта на облік), або довідки про обліковий ідентифікатор здійснюється за письмовим запитом суб'єкта.

3. ПЕРЕЛІК ПРАВ ТА ОБОВ'ЯЗКІВ ВІДПОВІДАЛЬНОГО ПРАЦІВНИКА, А ТАКОЖ ІНШИХ ПРАЦІВНИКІВ, ЯКІ БЕРУТЬ УЧАСТЬ У ПРОВЕДЕННІ ФІНАНСОВОГО МОНІТОРИНГУ

3.1. Відповідальний працівник очолює та координує внутрішню систему запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення.

3.2. Відповідальний працівник є незалежним у своїй діяльності, підзвітним тільки керівнику суб'єкта. При здійсненні фінансового моніторингу відповідальний працівник у межах своєї компетенції самостійно приймає рішення.

3.3. Відповідальний працівник здійснює свої повноваження на підставі посадової інструкції.

Посадова інструкція відповідального працівника повинна містити повноваження (права), функції та завдання, передбачені законодавством, іншими внутрішніми документами суб'єкта, а також відповідальність за своєчасність повноту виконання покладених на нього завдань, функцій та обов'язків.

3.4. Відповідальний працівник має право:

- доступу до всіх приміщень, документів, інформації, баз даних, засобів телекомунікації, архівів

суб'єкта;

- залучати будь-яких працівників суб'єкта до здійснення заходів з фінансового моніторингу та перевірок з цих питань;
- одержувати пояснення від працівників суб'єкта незалежно від займаних посад з питань проведення фінансового моніторингу.

3.5. До посадових обов'язків відповідального працівника належать:

- забезпечення повідомлення Держфінмоніторингу про фінансові операції, що підлягають внутрішньому фінансовому моніторингу, про фінансові операції осіб, якщо є достатні підстави вважати, що їх діяльність або активи пов'язані із вчиненням злочину, визначеного Кримінальним кодексом України;
- забезпечення повідомлення Держфінмоніторингу та визначених законодавством правоохоронних органів про фінансові операції (їх учасників), стосовно яких є підстави підозрювати, що вони пов'язані, стосуються або призначені для фінансування тероризму чи фінансування розповсюдження зброї масового знищення;
- проведення перевірок діяльності будь-якого підрозділу суб'єкта та його працівників щодо виконання ними внутрішніх документів з питань фінансового моніторингу;
- надання консультацій працівникам суб'єкта щодо здійснення заходів з фінансового моніторингу;
- прийняття рішення про зупинення проведення фінансової операції (*повідомлення керівника суб'єкта щодо необхідності зупинення проведення фінансової операції – у випадку трирівневої системи фінансового моніторингу*) на визначених законодавством підставах та у порядку, встановленому розділом 14 цих Правил;
- прийняття рішення про віднесення фінансової операції до такої, що згідно Програми здійснення фінансового моніторингу підлягає внутрішньому фінансовому моніторингу, з'ясування суті, мети та характеру такої операції;
- здійснення реєстрації фінансових операцій, що підлягають внутрішньому фінансовому моніторингу, в порядку встановленому законодавством та цими Правилами;
- повідомлення Держфінмоніторингу про операції стосовно яких є достатні підстави підозрювати, що вони пов'язані, стосуються або призначені для фінансування терористичної діяльності, терористичних актів чи терористичних організацій та організацій або осіб, до яких застосовані міжнародні санкції;
- повідомлення Держфінмоніторингу про операції стосовно яких є достатні підстави підозрювати, що вони пов'язані, стосуються або призначені для фінансування розповсюдження зброї масового знищення;
- організації розроблення, подання на затвердження внутрішніх документів з питань фінансового моніторингу, забезпечення їх постійного оновлення з урахуванням вимог законодавства, а також контроль за їх виконанням;
- сприяння проведенню уповноваженими представниками Держфінмоніторингу перевірок діяльності суб'єкта щодо дотримання законодавства у сфері фінансового моніторингу;
- забезпечення подання інформації з питань фінансового моніторингу на запити Держфінмоніторингу та відповідних правоохоронних органів.

3.6. Відповідальний працівник суб'єкта виконує інші функції відповідно до законодавства, Правил, Програм та інших внутрішніх документів з питань фінансового моніторингу.

3.7. Інші працівники суб'єкта, що задіяні у проведенні фінансового моніторингу, при виконанні своїх посадових обов'язків зобов'язані:

- сприяти відповідальному працівнику у здійсненні ним своїх функцій;
- дотримуватись вимог законодавства у сфері запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення;
- дотримуватись вимог Правил та Програми а також інших внутрішніх документів, які стосуються фінансового моніторингу;
- проводити ідентифікацію, верифікацію клієнтів (представників клієнтів), вивчення клієнтів та виявлення фінансових операцій, що підлягають фінансовому моніторингу, в тому числі тих, які

можуть бути пов'язані, стосуються або призначені для фінансування тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення;

- забезпечувати документальне підтвердження проведених заходів;
- не розголошувати інформацію, що стосується ідентифікації клієнтів та осіб, які є учасниками фінансової операції, і не використовувати її в своїх інтересах або інтересах третіх осіб, крім випадків, передбачених законом, якщо під час виконання своїх функцій та/або надання послуг безпосередньо або опосередковано отримали цю інформацію;
- у разі виникнення сумнівів у достовірності чи повноті наданої інформації про клієнта - вжити заходів для перевірки та уточнення інформації стосовно ідентифікації такого клієнта (особи);
- проводити аналіз фінансових операцій, спрямований на виявлення тих, що підлягають внутрішньому фінансовому моніторингу;
- постійно оновлювати відповідно до законодавства та внутрішніх процедур інформацію про зміст діяльності клієнта та його фінансовий стан;
- проводити аналіз відповідності фінансових операцій, що проводяться клієнтом, наявній інформації про зміст його діяльності та фінансовий стан;
- вживати належних заходів для обмеження ризику зловживань, пов'язаних з послугами, що надаються з використанням новітніх технологій, зокрема забезпечують проведення операцій без безпосереднього контакту з клієнтом;
- забезпечувати виявлення фінансових операцій, що підлягають фінансовому моніторингу, до початку, у процесі, в день виникнення підозр, після їх проведення або при спробі їх проведення чи після відмови клієнта від їх проведення;
- надавати відповідальному працівнику суб'єкта інформацію, необхідну для прийняття ним рішення про реєстрацію фінансової операції та іншу інформацію, необхідну для виконання ним покладених на нього обов'язків;
- сприяти відповідальному працівнику суб'єкта у проведенні перевірки діяльності підрозділів суб'єкта на предмет дотримання ними законодавства у сфері запобігання та протидії легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення, а також виконання Правил та Програми;
- забезпечувати нерозголошення у суб'єкта та за його межами інформації, яка надається Держфінмоніторингу, та іншої інформації з питань фінансового моніторингу (в тому числі про факт подання такої інформації);
- виконувати інші обов'язки відповідно до внутрішніх документів з питань фінансового моніторингу.

3.8. Працівники суб'єкта мають право:

- ознайомлюватись з внутрішніми документами з питань фінансового моніторингу;
- брати участь у навчальних заняттях з питань фінансового моніторингу, що проводяться відповідальним працівником;
- отримувати від відповідального працівника суб'єкта консультації з питань фінансового моніторингу, необхідні для виконання покладених на них обов'язків;
- надавати пропозиції відповідальному працівнику суб'єкта щодо вдосконалення організації внутрішньої системи фінансового моніторингу;
- вимагати та отримувати документи при проведенні процедури ідентифікації, верифікації та вивчення особи, а також інші права, передбачені нормами чинного законодавства з питань фінансового моніторингу та внутрішніми положеннями.

3.9. Для забезпечення належного рівня підготовки персоналу суб'єкта з питань проведення фінансового моніторингу, відповідальний працівник суб'єкта організовує та проводить відповідне навчання згідно Порядку підготовки персоналу (працівників) суб'єкта та графіків проведення освітніх та практичних заходів у сфері фінансового моніторингу.

3.10. Освітньо-практичні заходи з питань фінансового моніторингу проводяться суб'єктом не рідше одного разу на рік.

4. ПОРЯДОК ІДЕНТИФІКАЦІЇ, ВЕРИФІКАЦІЇ ТА ВИВЧЕННЯ КЛІЄНТІВ

4.1. Ідентифікація, верифікація клієнта (представника клієнта) здійснюються до або під час встановлення ділових відносин, вчинення правочинів (крім випадків, передбачених Законом), але до проведення фінансової операції.

4.2. Суб'єкт здійснює ідентифікацію, верифікацію клієнта (представника клієнта) або осіб, які є вигодоодержувачами за фінансовими операціями, що проводяться через суб'єкта у разі:

- встановлення ділових відносин;
- виникнення підозри;
- проведення фінансової операції, що підлягає фінансовому моніторингу;
- проведення разової фінансової операції без встановлення ділових відносин з клієнтами на суму, що дорівнює чи перевищує 150000 гривень, або суму, еквівалентну зазначеній сумі, у тому числі в іноземній валюті, банківських металах, інших активах.

Клієнтом суб'єкта вважається особа, яка :

- звертається за наданням послуг до суб'єкта;
- користується послугами суб'єкта.

4.3. Ідентифікація, верифікація клієнта (представника клієнта) здійснюються на підставі поданих клієнтом або його представником офіційних документів або засвідчених в установленому порядку їх копій (якщо інше не передбачено Законом). Копії документів мають бути засвідчені нотаріально, або посадовою особою, які відповідно до закону має право на вчинення таких нотаріальних дій, або особою, яка видала оригінал такого документу.

4.4. Суб'єкт здійснює ідентифікацію та верифікацію клієнтів у разі проведення операцій з об'єктами нерухомості під час здійснення операцій з купівлі-продажу нерухомого майна, під час підготовки та/або здійснення правочинів щодо купівлі-продажу нерухомості.

Даний перелік не є вичерпним. Суб'єкт має доповнити перелік операцій, які здійснюються в рамках його діяльності з урахуванням власної специфіки.

4.5. У разі виникнення сумнівів у достовірності чи повноті наданої інформації про клієнта суб'єкт (відокремлений підрозділ) здійснює заходи з проведення поглибленої перевірки клієнта та уточнення цієї інформації шляхом направлення запиту до органів виконавчої влади, державних реєстраторів, правоохоронних органів, юридичних осіб у порядку, встановленому Кабінетом Міністрів України.

4.6. Для проведення поглибленої перевірки, уточнення інформації щодо ідентифікації та верифікації клієнта або інших учасників фінансової операції суб'єкт (відокремлений підрозділ) може витребувати, а клієнт (представник клієнта) зобов'язаний подати інформацію (офіційні документи), необхідну (необхідні) для ідентифікації, верифікації, вивчення клієнта, уточнення інформації про клієнта, а також для виконання таким суб'єктом інших вимог законодавства у сфері запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення.

4.7. З метою встановлення кінцевого бенефіціарного власника (контролера) суб'єкт витребує у клієнта - юридичної особи інформацію та/або документи, що підтверджують наявність структури власності такого клієнта.

4.8. Реквізити банку, в якому відкрито рахунок клієнту, номер поточного рахунка, місце проживання або місце перебування фізичної особи - резидента України (місце проживання або місце тимчасового перебування фізичної особи - нерезидента в Україні), відомості про виконавчий орган, а також інша інформація, необхідна для вивчення клієнта, встановлюються суб'єктом на підставі офіційних документів та/або інформації, одержаної від клієнта (представника клієнта) та засвідченої ним, а також з інших джерел, якщо така інформація є публічною (відкритою).

4.9. Суб'єкт під час ідентифікації та верифікації резидентів встановлює:

1) для фізичної особи - прізвище, ім'я та по батькові, дату народження, номер (та за наявності - серію) паспорта громадянина України (або іншого документа, що посвідчує особу та відповідно до законодавства України може бути використаним на території України для укладення правочинів), дату видачі та орган, що його видав, реєстраційний номер облікової картки платника податків України (або ідентифікаційний номер згідно з Державним реєстром фізичних осіб - платників податків та інших обов'язкових платежів) або номер (та за наявності - серію) паспорта громадянина України, в якому

проставлено відмітку про відмову від прийняття реєстраційного номера облікової картки платника податків України чи номер паспорта із записом про відмову від прийняття реєстраційного номера облікової картки платника податків України в електронному безконтактному носії;

2) для фізичної особи - підприємця - прізвище, ім'я та по батькові, дату народження, номер (та за наявності - серію) паспорта громадянина України (або іншого документа, що посвідчує особу та відповідно до законодавства України може бути використаним на території України для укладення правочинів), дату видачі та орган, що його видав, реєстраційний номер облікової картки платника податків (або ідентифікаційний номер згідно з Державним реєстром фізичних осіб - платників податків та інших обов'язкових платежів) або номер (та за наявності - серію) паспорта громадянина України, в якому проставлено відмітку про відмову від прийняття реєстраційного номера облікової картки платника податків України чи номера паспорта із записом про відмову від прийняття реєстраційного номера облікової картки платника податків України в електронному безконтактному носії; дату та номер запису в Єдиному державному реєстрі юридичних осіб та фізичних осіб - підприємців про проведення державної реєстрації; реквізити банку, в якому відкрито рахунок, і номер поточного рахунка (за наявності);

3) для юридичної особи - повне найменування, місцезнаходження; дату та номер запису в Єдиному державному реєстрі юридичних осіб та фізичних осіб - підприємців про проведення державної реєстрації, відомості про виконавчий орган; ідентифікаційні дані осіб, які мають право розпоряджатися рахунками та/або майном, дані, що дають змогу встановити кінцевих бенефіціарних власників (контролерів); ідентифікаційний код згідно з Єдиним державним реєстром підприємств та організацій України; реквізити банку, в якому відкрито рахунок, і номер поточного рахунка.

4.10. Під час ідентифікації та верифікації нерезидентів суб'єкт встановлює:

1) для фізичної особи - прізвище, ім'я та (за наявності) по батькові, дату народження, номер (та за наявності - серію) паспорта (або іншого документа, що посвідчує особу та відповідно до законодавства України може бути використаний на території України для укладення правочинів), дату видачі та орган, що його видав, громадянство;

2) для юридичної особи - повне найменування, місцезнаходження; реквізити банку, в якому відкрито рахунок, номер банківського рахунка; з'ясовують відомості про органи управління; ідентифікаційні дані осіб, які мають право розпоряджатися рахунками та/або майном, дані, що дають змогу встановити кінцевих бенефіціарних власників (контролерів). Суб'єкту первинного фінансового моніторингу надається також копія легалізованого витягу з торгового, банківського чи судового реєстру або нотаріально засвідчене реєстраційне посвідчення уповноваженого органу іноземної держави про реєстрацію відповідної юридичної особи.

4.11. У разі якщо особа діє як представник клієнта, суб'єкт повинен перевірити на підставі офіційних документів наявність у цієї особи відповідних повноважень, а також здійснити ідентифікацію та верифікацію такої особи. В такому випадку верифікація клієнта не проводиться.

У разі, якщо у подальшому цей клієнт звертається до суб'єкта особисто, його верифікація здійснюється у встановленому порядку.

4.12. Під час верифікації клієнта суб'єкт здійснює встановлення (підтвердження) відповідності особи клієнта (представника клієнта) у його присутності отриманим від нього ідентифікаційним даним.

4.13. У разі якщо в інтересах клієнта діє його представник, суб'єкт повинен встановити місце фактичного проживання представника клієнта на території України на момент проведення верифікації.

У разі якщо представник клієнта не проживає на території України на момент проведення верифікації, суб'єкт повинен встановити місце його перебування на території України на момент проведення верифікації.

4.14. При проведенні ідентифікації, верифікації та вивченні клієнта суб'єкт може скласти анкету. Анкета є внутрішнім документом суб'єкта, який заповнюється і підписується працівником, уповноваженим на здійснення ідентифікації та верифікації.

4.15. Під час вивчення клієнта суб'єкт з'ясовує:

а) належність клієнта до національних, іноземних публічних діячів та діячів, що виконують політичні функції в міжнародних організаціях, або пов'язаних з ними осіб;

б) належність клієнта до такої організації, юридичної або фізичної особи, яка пов'язана з

провадженням терористичної діяльності або розповсюдженням зброї масового знищення та/або наявність клієнта в переліку осіб, пов'язаних із провадженням терористичної діяльності або щодо яких застосовано міжнародні санкції, та змін до нього, який формується у порядку, що визначається Кабінетом Міністрів України;

в) інформацію про фінансовий стан клієнта;

г) зміст діяльності клієнта;

г) для фізичної особи - місце реєстрації або місце фактичного перебування чи місце тимчасового перебування в Україні (включаючи усі дані щодо місця проживання (перебування): назва країни, регіону (області), району, міста (села, селища), вулиці (провулку), номера будівлі (корпусу), номера квартири);

д) мету та характер ділових відносин з суб'єктом.

Після отримання інформації про фінансовий стан клієнта суб'єкт проводить аналіз її відповідності з інформацією про зміст діяльності клієнта.

Місце проживання або місце перебування фізичної особи - резидента України, а також інша інформація, необхідна для вивчення клієнта, встановлюються суб'єктом на підставі офіційних документів та/або інформації, одержаної від клієнта (представника клієнта) та засвідченої ним, а також з інших джерел, якщо така інформація є публічною (відкритою).

Місце проживання або місце перебування фізичної особи - резидента України може бути встановлено на підставі таких документів:

- довідка про реєстрацію місця проживання або місця перебування;
- договір оренди житлового приміщення;
- довідка готелю, мотелю, гуртожитку про перебування особи у цьому закладі;
- довідка про взяття на облік внутрішньо переміщеної особи тощо.

4.16. Якщо під час здійснення ідентифікації, верифікації та вивчення клієнта (особи, яка діє від його імені) було встановлено, що клієнт має відношення до публічних діячів, або пов'язаних з ними осіб, або до благодійної або неприбуткової організації, відповідальний працівник суб'єкта (відокремленого підрозділу) повинен:

1) виявляти відповідно до внутрішніх документів з питань фінансового моніторингу факт належності клієнта або особи, яка діє від його імені, до зазначеної категорії клієнтів під час здійснення ідентифікації, верифікації та у процесі їх обслуговування, а також те, чи є вони кінцевими бенефіціарними власниками (контролерами) або керівниками юридичних осіб;

2) встановлювати з дозволу керівника суб'єкта ділові відносини з такими особами;

3) до чи під час встановлення ділових відносин вживати заходів для з'ясування джерел походження коштів таких осіб на підставі отриманих від них документів та/або інформації з інших джерел, якщо така інформація є публічною (відкритою), що підтверджують джерела походження їх активів, прав на такі активи тощо;

4) проводити моніторинг фінансових операцій, учасниками або вигодоодержувачами яких є такі особи, у порядку, визначеному для клієнтів високого ризику;

5) проводити не рідше одного разу на рік уточнення інформації про клієнта.

Інформацію щодо того, чи має клієнт відношення до публічних діячів, суб'єкт (відокремлений підрозділ) може отримувати шляхом письмового опитування клієнта (уповноваженого представника).

З метою з'ясування джерел походження коштів таких осіб суб'єкт здійснює аналіз інформації, наданої клієнтом та отриманої з інших джерел, та готує обґрунтований висновок щодо наявності потенційних та реально достатніх фінансових можливостей, розпорядження якими дає змогу проводити або ініціювати проведення фінансових операцій на відповідні суми.

Якщо під час вивчення клієнта, уточнення інформації про клієнта та/або в процесі обслуговування клієнта виявлено факт належності клієнта або особи, яка діє від його імені, до публічних осіб, до осіб, близьких або пов'язаних з публічними особами, то відповідальний працівник у день виявлення такого факту письмово інформує про це керівника для отримання письмового дозволу на продовження існуючих ділових відносин.

4.17. Інформаційні ресурси, які можна використовувати в процесі встановлення факту належності клієнта до **національних публічних діячів**:

- База публічних діячів України <http://www.pep.org.ua>;

- Інтернет-довідник «Офіційна Україна сьогодні» <http://dovidka.com.ua>;
 - Інтернет ресурс «Публічні діячі» <http://www.public.biz.ua>;
 - Офіційний веб-сайт Верховної Ради України <http://www.rada.gov.ua/>;
 - Офіційне Інтернет-представництво Президента України <http://www.president.gov.ua>;
 - Урядовий портал <http://www.kmu.gov.ua>.
 - Офіційні веб-сайти міністерств;
 - Офіційні веб-сайти інших ЦОВВ
 - Офіційний веб-сайт Національного банку України <http://www.bank.gov.ua/>
 - Офіційний веб-сайт Конституційного Суду України <http://www.ccu.gov.ua/>
 - Офіційний веб-сайт Верховного Суду України (<http://www.scourt.gov.ua>)
 - Офіційний веб-портал Судової влади України: <http://court.gov.ua/>
 - Офіційні веб-сайти: Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ <http://sc.gov.ua/>; Вищого господарського суду України <http://vgsu.arbitr.gov.ua/>; Вищого адміністративного суду України <http://www.vasu.gov.ua/>
 - Офіційний веб-сайт Вищої ради юстиції <http://www.vru.gov.ua/>
 - Офіційний веб-сайт Вищої кваліфікаційної комісії суддів України <http://www.vkksu.gov.ua>
 - Офіційний веб-сайт Генеральної прокуратури України <http://www.gp.gov.ua/> та територіальних органів прокуратури <http://www.gp.gov.ua/ua/regions>
 - Офіційний веб-портал Міністерства оборони України <http://www.mil.gov.ua/>
 - Офіційний веб-сайт Служби безпеки України та його заступники <https://ssu.gov.ua/ua/pages/5>
- Інформаційні ресурси стосовно **іноземних та міжнародних публічних діячів:**
- Lexisnexis <http://www.lexisnexis.com>;
 - Список Доу Джонса (Dow Jones Watchlist) <http://www.dowjones.com>;
 - Six Financial Information <http://www.six-financial-information.com>;
 - Accuity's Global PEP <http://www.accuity.com/compliance/pep-due-diligencedatabase>;
 - Thomson Reuters World-Check <https://risk.thomsonreuters.com/products/world-check>

4.18. Належність клієнта до організації, юридичної або фізичної особи, що пов'язана з провадженням терористичної діяльності або розповсюдженням зброї масового знищення та/або наявність клієнта в переліку осіб, пов'язаних із провадженням терористичної діяльності або щодо яких застосовано міжнародні санкції фіксується письмово до проведення фінансової операції та зберігаються разом з документами, що підтверджують факт проведення ідентифікації клієнта.

4.19. Суб'єкту забороняється встановлювати ділові відносини та проводити фінансові операції з юридичними чи фізичними особами, які включено до переліку осіб, пов'язаних з провадженням терористичної діяльності або щодо яких застосовано міжнародні санкції.

Суб'єкт зобов'язаний негайно повідомляти Держфінмоніторинг про спроби встановлення ділових відносин (проведення фінансових операцій) такими особами.

Суб'єкт, відповідно до статті 17 Закону, має право зупинити здійснення фінансових операцій особами, яких включено до переліку фізичних осіб Російської Федерації та України, юридичних осіб Російської Федерації та юридичних осіб України, розташованих на тимчасово окупованій території, у зв'язку з діями цих осіб, що підривають та загрожують територіальній цілісності, суверенітету і незалежності України, що зазначені у списках індивідуальних санкцій, та повідомляти про це Держфінмоніторинг.

4.20. Інформаційні ресурси щодо переліку осіб, до яких застосовані індивідуальні санкції Радю Європейського Союзу та Сполученими Штатами Америки (в т.ч. OFAC):

<http://www.treasury.gov/ofac/downloads/prgrmlst.txt>
<http://www.treasury.gov/resource-center/sanctions/SDN-List/Pages/default.aspx>
<http://www.treasury.gov/resource-center/sanctions/Programs/Pages/ukraine.aspx>
<http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:32014D0238&rid=1>
<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2014:078:0006:0015:EN:PDF>
<http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:32014D0151&rid=4>
<http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:32014R0433&rid=1>
<http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:32014R0477&from=EN>
http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=OJ:JOL_2014_160_R_0004&from=EN
<http://www.treasury.gov/resource-center/sanctions/Programs/Documents/31cfr589.pdf>

<http://www.treasury.gov/resource-center/sanctions/OFAC-Enforcement/Pages/20140716.aspx>»

4.21. У разі якщо суб'єкту стало відомо, що документи, на основі яких проводились ідентифікація, верифікація та вивчення клієнта, зазнали змін або закінчився строк їх дії, суб'єкт уточнює інформацію про клієнта шляхом відповідного звернення до нього або може провести повторну ідентифікацію та верифікацію клієнта при здійсненні клієнтом чергової фінансової операції.

4.22. У разі отримання від органів державної влади інформації, яка підтверджує факт надання клієнтом недостовірної або не повної інформації такому клієнту присвоюється високий рівень ризику та суб'єкт може відмовитися від встановлення (підтримання) ділових відносин (у тому числі шляхом розірвання ділових відносин) або проведення фінансової операції.

4.23. У разі виявлення клієнта, який характеризується неприйнятно високим рівнем ризику суб'єкт має право відмовити такому клієнту у встановленні (підтриманні) ділових відносин або у проведенні фінансової операції.

4.24. У разі якщо стосовно клієнта суб'єктом встановлено рівень ризику "високий", суб'єкт (відокремлений підрозділ) вживає щодо таких клієнтів застережних заходів, що можуть включати:

поглиблену перевірку клієнта;

перевірку інформації про клієнта та інших учасників фінансової операції, зокрема шляхом перевірки наданої клієнтом інформації щодо ідентифікації і верифікації та отримання додаткової інформації від клієнта або з інших публічних джерел;

збирання з публічних джерел інформації про зміст діяльності клієнта, його фінансовий стан;

відмову від встановлення або продовження ділових відносин з клієнтом;

інформування Держфінмоніторингу про фінансові операції клієнтів, яким суб'єкт (відокремлений підрозділ) встановив високий рівень ризику.

Перелік необхідних заходів для додаткового вивчення клієнта, який характеризується високим рівнем ризику, може бути доповнений суб'єктом самостійно з урахуванням специфіки його діяльності.

Такі заходи фіксуються письмово в паперовому вигляді та зберігаються разом з документами, що підтверджують факт проведення ідентифікації клієнта.

4.25. Оцінка ризику здійснюється суб'єктом відповідно до критеріїв та методів, визначених розділами 6 та 7 цих Правил.

5. КРИТЕРІЇ РИЗИКУ ЛЕГАЛІЗАЦІЇ (ВІДМИВАННЯ) ДОХОДІВ, ОДЕРЖАНИХ ЗЛОЧИННИМ ШЛЯХОМ, ФІНАНСУВАННЯ ТЕРОРИЗМУ ТА ФІНАНСУВАННЯ РОЗПОВСЮДЖЕННЯ ЗБРОЇ МАСОВОГО ЗНИЩЕННЯ

5.1. Суб'єкт розробляє критерії класифікації клієнтів щодо ризику проведення ними операцій, що можуть бути пов'язані з легалізацією (відмиванням) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванням тероризму та фінансуванням розповсюдження зброї масового знищення, з урахуванням критеріїв, визначених Міністерством фінансів України.

5.2. Оцінка ризику здійснюється щодо клієнтів, яким надаються фінансові або інші послуги та/або з якими встановлюються ділові (договірні) відносини, з урахуванням вимог та рекомендацій щодо управління ризиками, визначених Держфінмоніторингом.

5.3. Суб'єкт проводить визначення ризику легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансування тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення відповідно до розроблених критеріїв, зокрема, за географічним розташуванням держави реєстрації клієнта або установи, через яку він здійснює передачу (отримання) активів, типом клієнта, видом послуг, які клієнт отримує від суб'єкта.

5.4. Суб'єкт періодично, але не рідше ніж раз на рік, переглядає власні критерії ризику, а також заходи з управління ризиками з метою їх актуалізації та врахування змін, які відбулися в діяльності самого суб'єкта та в законодавстві у сфері протидії легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення.

5.5. Оцінювання ризику за географічним розташуванням країни реєстрації клієнта або установи здійснюється стосовно клієнта або установи країна походження та/або реєстрації яких, країна надходження чи переказу коштів яким (якими), країна розташування банку контрагента яких, країна походження, реєстрації контрагента яких є країною, про яку з надійних джерел відомо, що

вона:

- включена до Переліку держав (територій), що не виконують чи неналежним чином виконують рекомендації міжнародних, міжурядових організацій, що провадять діяльність у сфері боротьби з легалізацією (відмиванням) доходів, одержаних злочинним шляхом, або фінансуванням тероризму чи фінансуванням розповсюдження зброї масового знищення, – що формується та затверджується у порядку, встановленому законодавством;
- підтримує терористичну діяльність, підпадає під санкції, ембарго або аналогічні заходи відповідно до резолюцій Ради Безпеки ООН та/або законодавства України;
- віднесена Кабінетом Міністрів України до переліку офшорних зон;
- має стратегічні недоліки у сфері протидії легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом, або фінансуванню тероризму чи фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення відповідно до заяв Групи з розробки фінансових заходів боротьби з відмиванням грошей (FATF).

5.6. Оцінювання ризику за типом клієнта здійснюється, якщо клієнт:

- включений до Переліку осіб, пов'язаних із провадженням терористичної діяльності або стосовно яких застосовано міжнародні санкції, що оприлюднений на офіційному веб-сайті Держфінмоніторингу;
- є публічним діячем, його близькою особою або пов'язаною з ним особою;
- є неприбутковою організацією;
- є іноземною фінансовою установою (крім фінансових установ, які зареєстровані в державах – членах Європейського Союзу, державах – членах FATF), з якою устанавлюються кореспондентські відносини;
- проводить фінансові операції, що не відповідають його фінансовому стану та/або суті діяльності;
- є трастом, фондом довірчого управління або має складну структуру власності;
- надає послуги з обміну валют та/або переказу грошових коштів (крім банків та Українського державного підприємства поштового зв'язку);
- є суб'єктом господарювання, що проводить лотереї та азартні ігри, у тому числі казино, електронне (віртуальне) казино;
- є суб'єктом господарювання, діяльність якого пов'язана з виробництвом або реалізацією зброї;
- є акціонерним товариством-нерезидентом, яке здійснило випуск акцій на пред'явника;
- є підприємством, про яке з надійних джерел відомо, що воно відсутнє за місцезнаходженням та не подає передбаченої законодавством звітності протягом двох років поспіль.

Зазначені типи ризику клієнтів можуть доповнюватися суб'єктом в залежності від специфіки його діяльності.

5.7. Оцінювання ризику фінансових операцій здійснюється за такими критеріями:

- фінансова операція має заплутаний або незвичний характер, або це сукупність, пов'язаних між собою фінансових операцій, що не мають очевидного економічного сенсу або очевидної законної мети;
- неодноразове проведення фінансових операцій, характер яких дає підстави вважати, що метою їх здійснення є уникнення процедур фінансового моніторингу або ідентифікації (верифікації), передбачених Законом;
- регулярне (не рідше одного разу в місяць протягом календарного року) отримання з рахунка(ів) клієнта(ів) коштів готівкою, що надходять в безготівковому вигляді від третьої(их) особи(осіб) за винятком виплати заробітної плати, стипендій, пенсій та соціальних виплат;
- істотне збільшення (на 100 тис. грн. і більше протягом одного місяця) залишку на рахунку клієнта, який регулярно знімається готівкою через касу власне клієнтом або його представником;
- переказ коштів за кордон за відсутності зовнішньоекономічного договору (контракту), зокрема надання та повернення інвестицій (доходів від інвестиційної діяльності на території України), позик, кредитів, фінансової допомоги та інших запозичень; виплата дивідендів, відсотків, роялті;

- надання дистанційних послуг, зокрема у разі регулярного *(не рідше одного разу в місяць протягом календарного року)* отримання клієнтом дистанційних послуг, якщо у суб'єкта виникають підозри, що такі операції можуть бути пов'язані з легалізацією (відмиванням) коштів, отриманих злочинним шляхом, фінансуванням тероризму або фінансуванням розповсюдження зброї масового знищення;
- регулярне *(не рідше одного разу в місяць протягом календарного року)* одержання/надання/повернення фінансової допомоги, позик, кредитів та інших запозичень;
- передавання особою доручення про здійснення фінансової операції через представника (посередника), якщо представник (посередник) виконує доручення особи без встановлення прямого (особистого) контакту з суб'єктом;
- здійснення операції купівлі/продажу або відступлення права грошової вимоги;
- регулярне *(не рідше одного разу в місяць протягом календарного року)* укладення особою строкових угод або використання інших похідних фінансових інструментів, особливо таких, що не передбачають поставки базового активу, за фінансовими операціями з одним або кількома контрагентами, результатом чого є постійний прибуток або постійні збитки особи;
- спроба клієнта перевищити встановлену законодавством граничну суму розрахунку готівкою.

Зазначені типи ризику фінансових операцій можуть доповнюватися суб'єктом в залежності від специфіки його діяльності.

5.8. У разі виявлення фінансової операції, яка може мати ризик легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансування тероризму та фінансування розповсюдження зброї масового знищення, суб'єкт вживає всіх необхідних заходів для з'ясування чи підлягає така фінансова операція внутрішньому фінансовому моніторингу.

6. ПОРЯДОК ОЦІНКИ ТА ПЕРЕОЦІНКИ РИЗИКУ

6.1. Рівень ризику – вірогідність здійснення клієнтом фінансової операції, наслідком якої є легалізація (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансування тероризму та фінансування розповсюдження зброї масового знищення, який встановлюється суб'єктом та може набувати значень «низький», «середній», «високий».

Уперше рівень ризику визначається та фіксується під час встановлення ділових (договірних) відносин з клієнтом відповідальним працівником на підставі інформації, отриманої при ідентифікації клієнта (його представника).

У разі якщо клієнт підпадає хоча б під один із критеріїв ризику, зазначених в п.5.5- 5.7 розділу 5, рівень ризику такого клієнта не може визначатися як «низький».

6.2. Суб'єкт зобов'язаний здійснювати переоцінку ризиків клієнтів, з якими встановлені ділові відносини, а також в інших випадках, встановлених законодавством, не рідше одного разу на рік з метою їх підтримання в актуальному стані та документувати результати оцінки чи переоцінки ризиків.

6.3. Відповідно до розроблених критеріїв класифікації клієнтів суб'єкт встановлює категорії клієнтів, які мають низький, середній, високий ризик проведення ними операцій, що можуть бути пов'язані з легалізацією (відмиванням) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванням тероризму та фінансуванням розповсюдження зброї масового знищення.

6.4. Високий рівень ризику встановлюється:

За географічним розташуванням держави проживання (перебування, реєстрації) клієнта або установи, через яку він здійснює передачу (отримання) активів:

- держава включена до Переліку держав (територій), що не виконують чи неналежним чином виконують рекомендації міжнародних, міжурядових організацій, що провадять діяльність у сфері боротьби з легалізацією (відмиванням) доходів, одержаних злочинним шляхом, або фінансуванням тероризму чи фінансуванням розповсюдження зброї масового знищення, - що формується та затверджується у порядку, встановленому законодавством;
- держава підтримує терористичну діяльність, підпадає під санкції, ембарго або аналогічні заходи відповідно до резолюцій Ради Безпеки ООН та/або законодавства України;
- держава (територія) віднесена Кабінетом Міністрів України до переліку офшорних зон.

За типом клієнта:

- клієнт включений до Переліку осіб, пов'язаних із провадженням терористичної діяльності або стосовно яких застосовано міжнародні санкції, - що формується спеціально уповноваженим органом;
- клієнт є публічним діячем, його близькою особою або пов'язаною з ним особою;
- клієнт є іноземною фінансовою установою (крім фінансових установ, які зареєстровані в державах - членах Європейського Союзу, державах - членах Групи з розробки фінансових заходів боротьби з відмиванням грошей (FATF)), з якою установлюються кореспондентські відносини.

З метою встановлення країн, що підтримують міжнародну терористичну діяльність, суб'єкт може використовувати офіційні джерела інформації (включаючи інтернет-сторінки) Кабінету Міністрів України, Національного банку України, інших державних органів, а також міжнародних та міжурядових організацій, задіяних у сфері боротьби з легалізацією (відмиванням) доходів, одержаних злочинним шляхом, або фінансуванням тероризму.

6.5. Фіксація результатів визначення ступеню ризику здійснюється відповідальним працівником у документі, визначеним суб'єктом первинного фінансового моніторингу, з урахуванням особливостей його діяльності.

6.6. Форма підписується відповідальним працівником, також фіксується дата визначення рівня ризику. Форма зберігається в роздрукованому вигляді разом з документами по ідентифікації клієнтів.

7. ОПИС ЗАХОДІВ СУБ'ЄКТА З УПРАВЛІННЯ РИЗИКАМИ

7.1. Управління ризиками - заходи, які здійснюються суб'єктом із створення та забезпечення функціонування системи управління ризиками легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансування тероризму та фінансування розповсюдження зброї масового знищення (далі – СУР), яка передбачає, зокрема, визначення (виявлення), оцінку (вимірювання), моніторинг, контроль ризиків, з метою їх зменшення.

Суб'єкт зобов'язаний здійснювати управління ризиками з урахуванням результатів ідентифікації, верифікації та вивчення клієнта, послуг, що надаються клієнту, аналізу операцій, проведених ним, та їх відповідності фінансовому стану і змісту діяльності клієнта.

7.2. Суб'єкт забезпечує функціонування СУР шляхом:

- документування фактів, що можуть вплинути на формування відповідного(их) рівня(ів) ризику(ів);
- урахування результатів оцінки, моніторингу та аналізу ризиків, а також оцінювання можливого впливу на рівні ризику рішень суб'єкта до їх прийняття;
- ужиття застережних заходів.

7.3. Для забезпечення створення та функціонування СУР суб'єкт встановлює, розподіляє (шляхом визначення у посадових інструкціях, контрактах тощо та доводить до відома відповідних працівників суб'єкта їх функціональні обов'язки щодо здійснення фінансового моніторингу, ідентифікації, верифікації клієнта (представника клієнта), вивчення клієнта, визначення (виявлення) та здійснення оцінки ризиків, моніторингу ризиків клієнтів, аналіз ризику використання послуг суб'єкта для легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансування тероризму та фінансування розповсюдження зброї масового знищення.

7.4. Суб'єкт забезпечує визначення ризику клієнта відповідно до розроблених критеріїв класифікації клієнтів до/або під час встановлення ділових відносин.

Проведення ідентифікації та вивчення клієнтів суб'єктом включає постійне проведення заходів із вивчення клієнта - моніторинг (перегляд) операцій, що здійснюються в ході ділових відносин, на їх відповідність характеристиці клієнта та визначеному ризику клієнта.

Для оцінки ризику легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом, або фінансування тероризму суб'єкт додатково може вивчати фінансові операції осіб - учасників операції, що оцінюється (у разі їх здійснення за участю самого суб'єкта).

За результатами ділових відносин та заходів із вивчення клієнта характеристика клієнта може бути уточнена та рівень ризику змінений.

7.5. У разі виявлення клієнтів, які характеризуються середнім та високим ризиком, суб'єкт

виконує дії, визначені в розділі 4 цих Правил.

7.6. Відповідно до встановленого за результатами проведеної ідентифікації та вивчення фінансової діяльності клієнта, а також аналізу послуг, що надаються клієнту, та проведених ним операцій рівня ризику клієнта, суб'єкт оновлює інформацію, отриману за результатами ідентифікації та вивчення клієнта, змісту його діяльності та фінансового стану у такі строки:

- для клієнтів з високим ризиком - **не рідше одного разу на рік;**
- для клієнтів з середнім ризиком – не рідше **одного разу на два роки;**
- для клієнтів з низьким ризиком – не рідше **одного разу на три роки.**

7.7. Не рідше одного разу на рік суб'єкт здійснює оцінку та аналіз ризику використання своїх послуг для легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансування тероризму та фінансування розповсюдження зброї масового знищення.

7.8. Ключовим заходом при встановленні ділових відносин та проведенні фінансових операцій, що здійснюються без безпосереднього контакту з клієнтом, чи пов'язаних з використанням новітніх технологій, чи інших фінансових операцій з підвищеним ступенем ризику є ідентифікація, верифікація та вивчення клієнтів суб'єкта, яка здійснюється у відповідності до законодавства та цих Правил.

7.9. Якщо під час здійснення операцій клієнтом використовуються електронні документи, перевіряється наявність всіх необхідних реквізитів, встановлених законодавством або договором, засвідчення електронним-цифровим підписом тощо.

8. ПОРЯДОК ВІДМОВИ ВІД ВСТАНОВЛЕННЯ ДІЛОВИХ ВІДНОСИН З КЛІЄНТОМ АБО ВІД ПРОВЕДЕННЯ ФІНАНСОВОЇ ОПЕРАЦІЇ

8.1. При першому зверненні клієнта до суб'єкта щодо встановлення ділових відносин або проведення фінансової операції **відповідний працівник суб'єкта**– *(зазначити посаду)* здійснює ідентифікацію клієнта у порядку, визначеному розділом 4 цих Правил.

На підставі отриманої від працівника суб'єкта, який забезпечує здійснення ідентифікації, верифікації або вивчення клієнта інформації відповідальний працівник у відповідності до статті 10 Закону, може прийняти рішення про відмову в проведенні фінансових операцій, про відмову від встановлення (підтримання) ділових відносин (у тому числі шляхом розірвання ділових відносин), про відмову клієнту в обслуговуванні (у тому числі шляхом розірвання ділових відносин).

8.2. Суб'єкт зобов'язаний:

відмовитися від встановлення (підтримання) ділових відносин (у тому числі шляхом розірвання ділових відносин) або проведення фінансової операції у разі, коли здійснення ідентифікації та/або верифікації клієнта (у тому числі якщо встановлення даних, що дають змогу встановити кінцевих бенефіціарних власників (контролерів)), є неможливим або якщо у суб'єкта виникає сумнів стосовно того, що особа виступає від власного імені;

відмовити клієнту в обслуговуванні (у тому числі шляхом розірвання ділових відносин) у разі встановлення факту подання ним під час здійснення ідентифікації та/або верифікації клієнта (поглибленої перевірки клієнта) недостовірної інформації або подання інформації з метою введення в оману суб'єкта.

8.3. Суб'єкт має право відмовитися:

від проведення фінансової операції у разі, якщо фінансова операція містить ознаки такої, що згідно з Законом підлягає фінансовому моніторингу;

від встановлення (підтримання) ділових відносин (у тому числі шляхом розірвання ділових відносин) або проведення фінансової операції у разі ненадання клієнтом необхідних для вивчення клієнтів документів чи відомостей або встановлення клієнту неприйнятно високого рівня ризику за результатами оцінки чи переоцінки ризику.

8.4. У разі прийняття рішення про відмову в проведенні фінансової операції, про відмову від встановлення (підтримання) ділових відносин (у тому числі шляхом розірвання ділових відносин), про відмову клієнту в обслуговуванні (у тому числі шляхом розірвання ділових відносин) відповідальний працівник повідомляє про це керівника суб'єкта та забезпечує внесення такої інформації до реєстру не пізніше наступного робочого дня після прийняття зазначеного рішення. Ведення реєстру здійснюється в порядку, встановленому Наказом.

Відповідальний працівник забезпечує подання повідомлення Держфінмоніторингу про проведення операцій щодо зарахування коштів, які надійшли на рахунок клієнта, та про осіб, які мають намір або мали намір встановити ділові відносини та/або провести фінансові операції за формою № 2-ФМ, затвердженою Наказом протягом одного робочого дня з дати відмови, але не пізніше наступного робочого дня.

8.5. У разі неможливості здійснення ідентифікації та/або верифікації (у тому числі встановлення даних, що дають змогу встановити кінцевих бенефіціарних власників (контролерів) клієнта відповідно до вимог законодавства або якщо виникає сумнів стосовно того, що особа виступає від власного імені працівник суб'єкта, що забезпечує здійснення ідентифікації, в день звернення такого клієнта, але до встановлення з ним ділових відносин та/або проведення фінансової операції повідомляє про це відповідального працівника.

На підставі отриманої інформації відповідальний працівник, відповідно до частини першої статті 10 Закону, приймає рішення про відмову від встановлення ділових відносин з клієнтом та/або проведення фінансової операції та інформує керівника суб'єкта про прийняте рішення.

У такому разі протягом одного робочого дня з дати відмови, але не пізніше наступного робочого дня відповідальний працівник забезпечує подання повідомлення Держфінмоніторингу про особу, яка звернулась до суб'єкта з наміром провести фінансову операцію. Повідомлення про відмову від встановлення ділових відносин з клієнтом складається відповідальним працівником у довільній формі з викладенням обставин, за яких звернувся клієнт, та із зазначенням всієї наявної інформації про нього.

8.6. У разі виявлення фінансової операції, яка містить ознаки такої, що відповідно до Закону підлягає фінансовому моніторингу, працівник суб'єкта, що виявив таку фінансову операцію, в день звернення такого клієнта, але до проведення фінансової операції повідомляє про це відповідального працівника.

На підставі отриманої інформації відповідальний працівник аналізує інформацію про фінансову операцію, та може прийняти рішення про відмову від проведення фінансової операції (відповідно до частини першої статті 10 Закону). У разі прийняття такого рішення відповідальний працівник інформує керівника суб'єкта.

У такому разі в день відмови від проведення фінансової операції відповідальний працівник вносить до реєстру інформацію про таку фінансову операцію та протягом одного робочого дня з дати відмови, але не пізніше наступного робочого дня забезпечує подання повідомлення до Держфінмоніторингу про відмову від проведення фінансової операції за формою № 2-ФМ, затвердженою Наказом.

8.7. Суб'єкту забороняється встановлювати ділові відносини з юридичними чи фізичними особами, яких включено до переліку осіб, пов'язаних з провадженням терористичної діяльності або щодо яких застосовано міжнародні санкції. Про спроби встановлення ділових відносин такими особами суб'єкт зобов'язаний негайно повідомляти спеціально уповноваженому органу.

У разі виявлення суб'єктом за результатами внесення змін до переліку осіб, пов'язаних з провадженням терористичної діяльності або стосовно яких застосовано міжнародні санкції, особи клієнта (з яким установлені ділові відносини), яку включено до зазначеного переліку, суб'єкт зобов'язаний негайно повідомити Держфінмоніторинг про таку особу.

8.8. Суб'єкт в порядку, встановленому Держфінмоніторингом, зобов'язаний уточнювати інформацію про клієнта у випадках, визначених законодавством.

Суб'єкт має право відмовитися від проведення фінансових операцій (обслуговування) у разі, коли клієнт на запит суб'єкта щодо уточнення інформації про клієнта не подав відповідну інформацію (офіційні документи та/або належним чином засвідчені їх копії).

9. ПОРЯДОК ВИЯВЛЕННЯ, РЕЄСТРАЦІЇ, А ТАКОЖ ПОДАННЯ ДО ДЕРЖФІНМОНІТОРИНГУ ІНФОРМАЦІЇ ПРО ФІНАНСОВІ ОПЕРАЦІЇ, ЩО ПІДЛЯГАЮТЬ ФІНАНСОВОМУ МОНІТОРИНГУ, ІНШОЇ ІНФОРМАЦІЇ, ЩО МОЖЕ БУТИ ПОВ'ЯЗАНА З ЛЕГАЛІЗАЦІЄЮ (ВІДМИВАННЯМ) ДОХОДІВ, ОДЕРЖАНИХ ЗЛОЧИННИМ ШЛЯХОМ, АБО ФІНАНСУВАННЯМ ТЕРОРИЗМУ ЧИ ФІНАНСУВАННЯМ РОЗПОВСЮДЖЕННЯ ЗБРОЇ МАСОВОГО ЗНИЩЕННЯ

9.1. Виявлення фінансових операцій, що підлягають внутрішньому фінансовому моніторингу та

операцій, які можуть бути пов'язані, стосуються або призначені для фінансування тероризму, фінансування розповсюдження зброї масового знищення здійснюється суб'єктом до початку, в процесі, в день виникнення підозри, після їх проведення або під час спроби їх проведення чи після відмови клієнта від їх проведення, на підставі:

- ознак операцій, які відповідно до законодавства у сфері фінансового моніторингу підлягають внутрішньому фінансовому моніторингу;
- оцінки ризику проведення фінансових операцій з метою легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом, або фінансування тероризму, фінансування розповсюдження зброї масового знищення на підставі критеріїв ризику, визначених розділом 5 цих Правил;
- типологічних досліджень у сфері протидії легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом, або фінансуванню тероризму чи фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення, підготовлених та оприлюднених Держфінмоніторингом;
- рекомендацій та роз'яснень Держфінмоніторингу.

9.2. Виявлення фінансових операцій, що підлягають внутрішньому фінансовому моніторингу здійснюється у такому порядку:

а) працівник, який відповідає за проведення фінансової операції, проводить аналіз документів або інформації, отриманих для проведення такої операції, та у разі виявлення підстав для віднесення операції до такої, що підлягає фінансовому моніторингу, в цей же день повідомляє про це відповідального працівника;

б) відповідальний працівник перевіряє отриману інформацію і, у разі її підтвердження, приймає рішення про віднесення фінансової операції до такої, що підлягає фінансовому моніторингу;

в) відповідальний працівник забезпечує реєстрацію такої фінансової операції у Реєстрі операцій, що підлягають фінансовому моніторингу, не пізніше наступного робочого дня з дня її виявлення та направлення повідомлення Держфінмоніторингу у строки, визначені Законом.

9.3. Заходи, спрямовані на з'ясування належності операції до такої, що підлягає фінансовому моніторингу, або яка може бути пов'язана, стосується або призначена для фінансування тероризму, фінансування розповсюдження зброї масового знищення, включають:

а) з'ясування суті та мети здійснення операції, в тому числі шляхом отримання додаткових документів, відомостей, пояснень тощо, що стосуються операції;

б) проведення аналізу відповідності фінансових операцій, що провадяться клієнтом, наявній інформації про зміст його діяльності та фінансовий стан;

в) здійснення управління ризиками, пов'язаними із запровадженням чи використанням нових та існуючих інформаційних продуктів, ділової практики або технологій, в тому числі таких, що забезпечують проведення фінансових операцій без безпосереднього контакту з клієнтом.

9.4. Суб'єкт повідомляє Держфінмоніторинг про:

а) фінансові операції, що підлягають внутрішньому фінансовому моніторингу - не пізніше наступного робочого дня з дня реєстрації таких фінансових операцій;

б) свої підозри щодо діяльності осіб або їх активи, якщо є підстави вважати, що вони пов'язані із злочином, визначеним Кримінальним кодексом України - в день виникнення підозри або достатніх підстав для підозри, або спроби проведення фінансових операцій, але не пізніше наступного робочого дня з дня реєстрації таких фінансових операцій. Повідомлення здійснюється у порядку, визначеному розділом 11 цих Правил;

в) фінансові операції, стосовно яких є підстави підозрювати, що вони пов'язані, стосуються або призначені для фінансування тероризму чи фінансування розповсюдження зброї масового знищення - в день їх виявлення, але не пізніше наступного робочого дня з дня реєстрації таких фінансових операцій. Про такі фінансові операції та їх учасників суб'єкт інформує також визначені законом правоохоронні органи у порядку, встановленому розділом 10 цих Правил.

9.5. При виявленні фінансової операції, що має високий ризик легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом, або фінансування тероризму, суб'єкт:

а) забезпечує управління ризиками легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансування тероризму та фінансування розповсюдження зброї масового знищення відповідно до розділів 6 та 7 цих Правил;

б) приймає рішення про направлення до Держфінмоніторингу повідомлення про таку фінансову операцію;

в) вживає додаткові заходи, визначені законодавством для клієнтів з високим ризиком.

9.6. При виявленні фінансової операції, що має середній ризик легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансування тероризму та фінансування розповсюдження зброї масового знищення, суб'єкт забезпечує управління ризиками легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансування тероризму та фінансування розповсюдження зброї масового знищення відповідно до розділів 7 та 8 цих Правил.

9.7. Реєстрація суб'єктом фінансових операцій, які підлягають фінансовому моніторингу, інших фінансових операцій, що можуть бути пов'язані з легалізацією (відмиванням) доходів, одержаних злочинним шляхом, або фінансуванням тероризму, фінансуванням розповсюдження зброї масового знищення, проводиться шляхом внесення відповідної інформації до реєстру.

9.8. До реєстру вноситься інформація про проведення або спробу проведення фінансових операцій:

- що підлягають внутрішньому фінансовому моніторингу відповідно статті 16 Закону;
- у проведенні яких суб'єкт відмовив у випадках, визначених статтею 10 Закону та розділом 8 цих Правил;
- стосовно яких є достатні підстави підозрювати, що вони пов'язані, стосуються або призначені для фінансування терористичної діяльності, терористичних актів чи терористичних організацій та організацій або осіб, чи країн, до яких застосовані міжнародні санкції;
- стосовно яких є достатні підстави підозрювати, що вони пов'язані, стосуються або призначені для фінансування розповсюдження зброї масового знищення;
- проведення яких суб'єкт зупинив у зв'язку з тим, що вони містять ознаки, передбачені у Розділі 14 цих Правил (відповідно до статей 15, 16 Закону);
- проведення яких суб'єкт зупинив у зв'язку з тим, що їх учасниками або вигодоодержувачами є особи, які включені до переліку осіб, пов'язаних з провадженням терористичної діяльності або щодо яких застосовані міжнародні санкції;
- проведення яких було зупинено за рішенням Держфінмоніторингу;
- проведення яких було зупинено за дорученням Держфінмоніторингу, прийнятим з метою задоволення запиту уповноваженого органу іноземної держави;
- стосовно яких суб'єкт отримав від Держфінмоніторингу запит про подання інформації, зокрема щодо відстеження (моніторингу) фінансових операцій.

9.9. До реєстру вносяться така інформація:

- порядковий номер і дата реєстрації фінансової операції;
- відомості, встановлені в результаті ідентифікації та/або верифікації клієнта (представника клієнта), вивчення особи, яка проводить фінансову операцію, особи, від імені або за дорученням чи в інтересах якої проводиться фінансова операція, або вигодоодержувача;
- відомості про інших осіб - учасників фінансової операції;
- вид фінансової операції;
- сума, на яку проводиться фінансова операція або здійснюється спроба її проведення;
- валюта, в якій проводиться фінансова операція;
- підстави для проведення фінансової операції;
- відомості про фінансові операції, інші операції, пов'язані із зареєстрованою фінансовою операцією (у разі наявності);
- ознаки, за якими фінансова операція підлягає фінансовому моніторингу;
- інформація про зупинення фінансової операції;
- дата та час проведення, спроби проведення або відмови від проведення фінансової операції;
- додаткова інформація, необхідна для проведення Держфінмоніторингом аналізу фінансових операцій (за наявності);
- прізвище, ім'я, по батькові та посада відповідально працівника, який вніс інформацію до реєстру.

9.10. У разі виявлення фінансових операцій, учасниками або вигодоодержувачами яких є особи, включені до переліку осіб, пов'язаних із здійсненням терористичної діяльності або до яких застосовані міжнародні санкції, суб'єкт у той же день вносить інформацію про таку фінансову операцію до реєстру.

9.11. У разі зупинення фінансових операцій за рішенням (дорученням) Держфінмоніторингу суб'єкт в день надходження такого рішення (доручення) вносить інформацію про таку операцію до реєстру.

9.12. У разі виявлення інших фінансових операцій, ніж ті, що зазначені в п.9.8 цього Розділу, суб'єкт не пізніше наступного робочого дня після їх виявлення вносить інформацію про такі фінансові операції до реєстру.

9.13. Реєстрацію фінансових операцій проводить відповідальний працівник суб'єкта.

Реєстрацію фінансових операцій, що проводяться у відокремлених структурних підрозділах суб'єкта та подання інформації до Держфінмоніторингу здійснюють відповідальні працівники відповідних структурних підрозділів суб'єкта/відповідальний працівник суб'єкта. Інформація, що подається відповідальним працівником суб'єкта на підставі інформації, що надійшла від відповідального працівника відокремленого підрозділу без статусу юридичної особи, повинна містити реквізити цього відокремленого підрозділу.

9.14. Інформація про фінансову операцію вноситься до реєстру. Реєстр ведеться за Формою 2-ФМ, затвердженою Наказом.

9.15. Паперова форма реєстру має вигляд журналу, який прошито, підписано відповідальним працівником і скріплено печаткою (за наявності) суб'єкта із зазначенням кількості пронумерованих і прошитих сторінок.

9.16. Кожній фінансовій операції, яка внесена до реєстру, присвоюється порядковий номер.

Виправлення відомостей, внесених до реєстру, не допускається. У разі допущення помилки у реєстрі помилковий запис анулюється, а виправлений запис вноситься до реєстру під новим номером і новою датою реєстрації.

9.17. Інформація, що надається відповідальним працівником до Держфінмоніторингу у паперовому вигляді передається поштою з повідомленням про вручення або нарочним.

Відповідальний працівник повинен зберігати документи або копії документів, які свідчать про те, що інформація про фінансові операції, була направлена до Держфінмоніторингу.

9.18. Якщо з будь-яких причин суб'єкт не отримав від Держфінмоніторингу протягом 10 робочих днів з дати надходження повідомлення про вручення поштового відправлення або протягом 20 робочих днів з дати відправлення інформації про фінансові операції (у разі ненадходження повідомлення про вручення поштового відправлення), такий суб'єкт звертається до Держфінмоніторингу для з'ясування причини неотримання відповідного повідомлення.

9.19. Інформація про фінансові операції, яка подається до Держфінмоніторингу у паперовому вигляді, складається із повідомлення та витягу (витягів) з реєстру.

9.20. Інформація про фінансові операції, які підлягають реєстрації в реєстрі, подається за формами, встановленими Наказом на адреси, визначені Держфінмоніторингом.

10. ПОРЯДОК ПОВІДОМЛЕННЯ ДЕРЖФІНМОНІТОРИНГУ ПРО ПІДОЗРИ ЩОДО ДІЯЛЬНОСТІ ОСІБ АБО ЇХ АКТИВІВ, ЯКЩО Є ПІДСТАВИ ВВАЖАТИ, ЩО ВОНИ ПОВ'ЯЗАНІ ІЗ ЗЛОЧИНОМ, ВИЗНАЧЕНИМ КРИМІНАЛЬНИМ КОДЕКСОМ УКРАЇНИ

10.1. Суб'єкт повідомляє Держфінмоніторинг про свої підозри щодо діяльності осіб або їх активи, щодо яких є підстави вважати, що вони пов'язані із злочином, визначеним Кримінальним кодексом України, в день виникнення підозри або достатніх підстав для підозри, або спроби проведення фінансової операції, але не пізніше наступного робочого дня з дня реєстрації такої фінансової операції.

10.2. Інформацію про підозру суб'єкт подає до Держфінмоніторингу у довільній формі за підписом керівника суб'єкта або відповідального працівника.

Така інформація повинна містити, зокрема, найменування суб'єкта, відомості про осіб, що підозрюються, вид активу, підстави для виникнення підозри та іншу наявну інформацію.

Повідомлення повинно містити дату ініціювання проведення відповідної фінансової операції, опис її суті, сторони такої операції, відомості, які були підставою для виникнення підозри.

11. ПОРЯДОК ПОВІДОМЛЕННЯ ДЕРЖФІНМОНІТОРИНГУ ТА ВІДПОВІДНИХ ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ ПРО ФІНАНСОВІ ОПЕРАЦІЇ, СТОСОВНО ЯКИХ Є ПІДСТАВИ ПІДОЗРЮВАТИ, ЩО ВОНИ ПОВ'ЯЗАНІ, СТОСУЮТЬСЯ АБО ПРИЗНАЧЕНІ ДЛЯ ФІНАНСУВАННЯ ТЕРОРИЗМУ ТА ФІНАНСУВАННЯ

РОЗПОВСЮДЖЕННЯ ЗБРОЇ МАСОВОГО ЗНИЩЕННЯ

11.1. Суб'єкт повідомляє Держфінмоніторинг про фінансові операції, стосовно яких є підстави підозрювати, що вони пов'язані, стосуються або призначені для фінансування тероризму чи фінансування розповсюдження зброї масового знищення, в день їх виявлення, але не пізніше наступного робочого дня з дня реєстрації таких фінансових операцій, а також інформує про такі фінансові операції та їх учасників визначені законом правоохоронні органи.

11.2. Повідомлення до правоохоронних органів здійснюється у довільній формі у вигляді листа з описом фінансової операції, що включає:

– відомості, встановлені в результаті ідентифікації особи, яка проводить фінансову операцію, особи, від імені або за дорученням чи в інтересах якої проводиться фінансова операція, або вигодоодержувача;

- відомості про інших осіб - учасників фінансової операції;
- вид фінансової операції;
- суму, на яку проводиться фінансова операція або здійснюється спроба її проведення;
- валюту, в якій проводиться фінансова операція;
- підстави для проведення фінансової операції;
- ознаки, за якими фінансова операція підлягає фінансовому моніторингу;
- інформація про зупинення фінансової операції;
- дату та час проведення, спроби проведення або відмови від проведення фінансової операції.

Повідомлення до правоохоронних органів готується та направляється за підписом керівника суб'єкта поштою з повідомленням про вручення, кур'єрським або фельд'єгерським зв'язком або нарочним.

12. ОПИС ЗАХОДІВ, СПРЯМОВАНИХ НА ЗАПОБІГАННЯ РОЗГОЛОШЕННЮ ІНФОРМАЦІЇ, ЩО ПОДАЄТЬСЯ ДО ДЕРЖФІНМОНІТОРИНГУ, ТА ІНШОЇ ІНФОРМАЦІЇ З ПИТАНЬ ФІНАНСОВОГО МОНІТОРИНГУ

12.1. Для забезпечення конфіденційності інформації щодо фінансових операцій, які підлягають фінансовому моніторингу та/або можуть бути пов'язані, стосуються або призначені для фінансування тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення, та запобігання розголошенню інформації (зокрема особам, стосовно фінансових операцій яких проводиться перевірка), що подається Держфінмоніторингу, та іншої інформації з питань фінансового моніторингу (у тому числі про факт подання такої інформації або отримання запиту від Держфінмоніторингу) суб'єкта здійснює наступні заходи:

- обмеження кола осіб, які мають відкритий доступ до інформації стосовно фінансового моніторингу, директором та відповідальним працівником. Тільки директор та відповідальний працівник (особи, що тимчасово виконують їх обов'язки) мають право вільно працювати з усією інформацією стосовно фінансового моніторингу, усі інші працівники можуть мати доступ до цієї інформації тільки у разі отримання письмової згоди директора суб'єкта;
- обмеження кола осіб, які спілкуються з Держфінмоніторингом, директором та відповідальним працівником. Тільки директор та відповідальний працівник мають право (як усно так і письмово) спілкуватися з Держфінмоніторингом;
- зберігання усіх документів стосовно фінансового моніторингу у сейфі з обмеженим доступом;
- передача всієї вхідної кореспонденції від Держфінмоніторингу відповідальному працівнику у день її одержання без догляду, реєстрації та відкриття працівником, який її одержав (із зазначенням цього у відповідних посадових інструкціях);
- реєстрація кореспонденції з питань фінансового моніторингу відповідальним працівником в окремому журналі, до якого треті особи мають доступ виключно за згодою відповідального працівника та за погодженням з директором суб'єкта;
- проведення серед працівників суб'єкта роз'яснювальної роботи щодо відповідальності за розголошення інформації (зокрема особам, стосовно фінансових операцій яких проводиться перевірка), що подається Держфінмоніторингу, та іншої інформації з питань фінансового моніторингу.

моніторингу (у тому числі про факт подання такої інформації або отримання запиту від Держфінмоніторингу).

12.2. Суб'єкт зобов'язаний вживати заходів щодо запобігання розголошенню (зокрема особам, стосовно фінансових операцій яких проводиться перевірка) інформації, що подається Держфінмоніторингу, та іншої інформації з питань фінансового моніторингу (у тому числі про факт подання такої інформації або отримання запиту від Держфінмоніторингу).

12.3. Подання суб'єктом інформації Держфінмоніторингу в установленому законодавством порядку не є порушенням порядку розкриття інформації з обмеженим доступом.

12.4. Посадові особи та інші працівники суб'єкта не несуть дисциплінарної, адміністративної, цивільно-правової та кримінальної відповідальності за надання Держфінмоніторингу інформації згідно з вимогами Закону.

12.4. Суб'єкт, його посадові особи та інші працівники не несуть відповідальності за шкоду, заподіяну юридичним і фізичним особам у зв'язку з виконанням ними службових обов'язків під час проведення фінансового моніторингу, якщо вони діяли у межах завдань, обов'язків та у спосіб, що передбачені Законом.

12.6. Працівникам суб'єкта, які подали Держфінмоніторингу інформацію про фінансову операцію та її учасників, забороняється повідомляти про це особам, які брали (беруть) участь у її здійсненні, та будь-яким третім особам.

12.7. Працівникам суб'єкта, які одержали запит Держфінмоніторингу щодо фінансових операцій, додаткової інформації, інформації, пов'язаної з проведенням аналізу фінансових операцій, що стали об'єктом фінансового моніторингу, осіб, які брали участь в їх здійсненні, довідок та копій документів, іншої інформації, що може бути пов'язана з підозрою у легалізації (відмиванні) доходів, одержаних злочинним шляхом, або фінансуванні тероризму чи фінансуванні розповсюдження зброї масового знищення, та/або надали відповідь на такий запит Держфінмоніторингу, забороняється інформувати про це осіб, які брали (беруть) участь у здійсненні фінансових операцій, визначених у запиті або відповіді, а також будь-яких третіх осіб.

12.8. Суб'єкт забезпечує зберігання та захист інформації, що стосується ідентифікації, верифікації, вивчення та уточнення інформації про клієнта та осіб, які є учасниками фінансової операції, відповідно до розділу 15 цих Правил.

12.9. Працівники суб'єкта, задіяні у проведенні фінансового моніторингу, з метою забезпечення запобігання розголошенню інформації з питань фінансового моніторингу, повинні бути письмово попереджені, відповідно до Програми, про дисциплінарну відповідальність за порушення вимог внутрішніх документів суб'єкта з питань фінансового моніторингу та передбачену законодавством кримінальну та адміністративну відповідальність за порушення законодавства у сфері запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення згідно норм чинного законодавства.

13. ПОРЯДОК НАДАННЯ НА ЗАПИТ ДЕРЖФІНМОНІТОРИНГУ ІНФОРМАЦІЇ, У ТОМУ ЧИСЛІ ЩОДО ВІДСТЕЖЕННЯ (МОНІТОРИНГУ) ФІНАНСОВИХ ОПЕРАЦІЙ КЛІЄНТА, ОПЕРАЦІЇ ЯКОГО СТАЛИ ОБ'ЄКТОМ ФІНАНСОВОГО МОНІТОРИНГУ

13.1. У разі отримання суб'єктом запиту Держфінмоніторингу про надання додаткової інформації про фінансову операцію, що може бути пов'язана з фінансуванням тероризму чи фінансуванням розповсюдження зброї масового знищення, а також інформації, яка може бути пов'язана із зупиненням фінансової операції (фінансових операцій) відповідно до Закону, така інформація надається суб'єктом протягом одного робочого дня з дня надходження запиту.

У разі отримання суб'єктом запиту Держфінмоніторингу про надання іншої, не зазначеної вище, додаткової інформації, така інформація надається суб'єктом протягом п'яти робочих днів з дня надходження запиту або в інший строк погоджений у встановленому порядку із Держфінмоніторингом.

13.2. Інформацію на запит Держфінмоніторингу суб'єкт подає на паперових носіях разом із супровідним листом, в якому зазначається перелік документів (копій документів), що подаються. Копії документів повинні бути засвідчені підписом керівника суб'єкта, скріпленим печаткою (за

наявності).

13.3. У разі отримання від Держфінмоніторингу запиту про надання інформації щодо відстеження (моніторингу) фінансових операцій клієнта, операції якого стали об'єктом фінансового моніторингу суб'єкт здійснює наступні дії:

- повідомляє Держфінмоніторинг про операції, які будуть здійснені впродовж періоду, зазначеного у запиті, не пізніше наступного робочого дня після проведення кожної фінансової операції, крім операцій, про які він відповідно до Закону та в строки, встановлені Законом, зобов'язаний повідомляти;
- протягом десяти робочих днів з дати отримання запиту повідомляє Держфінмоніторинг про здійснені операції, про які раніше не було повідомлено.

13.4. У разі відсутності інформації про фінансові операції за період, визначений у запиті, суб'єкт направляє Держфінмоніторингу довідку про відсутність таких фінансових операцій, з посиланням на дату та номер запиту. Така довідка на запит про надання інформації щодо відстеження (моніторингу) фінансових операцій, які будуть здійснені, надсилається у строк, який не перевищує п'яти робочих днів після закінчення визначеного у запиті періоду.

14. ПОРЯДОК ЗУПИНЕННЯ ФІНАНСОВИХ ОПЕРАЦІЙ

14.1. Суб'єкт має право зупинити здійснення фінансової (фінансових) операції (операцій), яка (які) містить (містять) ознаки операцій, які підлягають фінансовому моніторингу, та/або фінансові операції із зарахування чи списання коштів, що відбувається в результаті дій, які містять ознаки вчинення злочину, визначеного Кримінальним кодексом України, та зупиняє здійснення фінансової (фінансових) операції (операцій), якщо її учасником або вигодоодержувачем за ними є особа, яку включено до переліку осіб, пов'язаних з провадженням терористичної діяльності або щодо яких застосовано міжнародні санкції (якщо види та умови застосування санкцій передбачають зупинення або заборону фінансових операцій), і в день зупинення повідомляє Держфінмоніторинг в установленому законодавством порядку про таку (такі) фінансову (фінансові) операцію (операції), її (їх) учасників. Таке зупинення фінансових операцій здійснюється на два робочих дні з дня зупинення (включно).

14.2. Зупинення фінансових операцій суб'єктом здійснюється за наказом керівника за поданням відповідального працівника. Такі накази керівника повинні містити відомості про клієнта, фінансові операції, номери рахунків, що задіяні у проведенні операції та реквізити рішень Держфінмоніторингу (за наявності).

Такі накази зберігаються суб'єктом протягом п'яти років після завершення фінансової операції.

14.3. Перед здійсненням кожної фінансової операції працівник, який забезпечує здійснення такої фінансової операції, перевіряє наявність серед учасників операції або вигодоодержувачів за нею осіб, яких включено до переліку осіб, пов'язаних із здійсненням терористичної діяльності.

За фактом виявлення такої особи (осіб) інформація про таку операцію негайно передається до відповідального працівника або особи що його замінює, шляхом складання довідки.

14.4. Відповідальний працівник аналізує документи, надані працівником, який забезпечує здійснення фінансової операції, з метою підтвердження висновку працівника про виявлення серед учасників фінансової операції особи, яку внесено до переліку осіб, пов'язаних із здійсненням терористичної діяльності.

У разі підтвердження висновку або самостійного виявлення відповідальним працівником фінансової операції, учасником якої або вигодоодержувачем за якою є особа, яку включено до переліку осіб, пов'язаних із здійсненням терористичної діяльності або щодо яких застосовано міжнародні санкції, відповідальний працівник негайно інформує про це керівника суб'єкта у порядку, передбаченому цими Правилами, для прийняття рішення про зупинення проведення фінансової операції.

14.5. У разі прийняття керівником суб'єкта рішення про зупинення проведення фінансової операції відповідальний працівник в цей день повідомляє Держфінмоніторинг у формі, що визначена Держфінмоніторингом. Повідомлення подаються до Держфінмоніторингу на паперовому носії (нарочним, фельд'єгерською чи кур'єрською поштою, факсимільним зв'язком).

Повідомлення подається до Держфінмоніторингу із дотриманням заходів, що виключають неконтрольований доступ до інформації або документів під час їх доставки.

14.6. Відповідальний працівник зобов'язаний упевнитись, що направлені повідомлення отримані Держфінмоніторингом у день їх відправлення.

14.7. У разі отримання суб'єктом рішення (доручення) від Держфінмоніторингу про подальше зупинення фінансової операції на строк до п'яти робочих днів керівник суб'єкта видає наказ про подальше її зупинення на строк, встановлений Держфінмоніторингом та вчиняє дії, передбачені цими Правилами.

Подальше зупинення фінансової операції здійснюється за наказом керівника суб'єкта.

14.8.-Суб'єкт поновлює проведення фінансових операцій:

третього робочого дня з дня зупинення фінансової операції у разі неотримання суб'єктом протягом двох робочих днів рішення Держфінмоніторингу про подальше зупинення фінансової операції;

наступного робочого дня після дня отримання суб'єктом протягом строку, зазначеного в рішенні Держфінмоніторингу про подальше зупинення відповідних фінансових операцій відповідно до частини другої статті 17 Закону, повідомлення про скасування Держфінмоніторингом такого рішення, але не пізніше 31 робочого дня з дня зупинення фінансової операції;

наступного робочого дня після дати закінчення строку зупинення відповідної фінансової операції, зазначеної у рішенні Держфінмоніторингу про продовження зупинення відповідної фінансової операції;

наступного робочого дня після дня отримання суб'єктом доручення Держфінмоніторингу відповідно до частини п'ятої статті 23 Закону про поновлення фінансових операцій, зупинених на виконання відповідного запиту уповноваженого органу іноземної держави.

Поновлення фінансової операції здійснюється за відповідним наказом керівника суб'єкта.

14.9. У разі якщо на момент отримання відповідного рішення Держфінмоніторингу фінансова операція та/або видаткові фінансові операції проведені, суб'єкт забезпечує моніторинг такої фінансової операції та/або видаткових фінансових операцій і в цей день повідомляє Держфінмоніторинг про неможливість зупинення такої фінансової операції та/або видаткових фінансових операцій у зв'язку з її проведенням із зазначенням підстав для її проведення.

14.10. На наступний день після настання терміну до якого була зупинена фінансова операція, суб'єкт поновлює її проведення. Поновлення фінансової операції здійснюється за наказом керівника суб'єкта.

14.11. У разі отримання суб'єктом доручення Держфінмоніторингу на виконання запиту уповноваженого органу іноземної держави про зупинення чи поновлення проведення або забезпечення моніторингу фінансової операції суб'єкт вчиняє дії, передбачені цим Розділом для зупинення чи поновлення фінансових операцій.

14.12. Суб'єкт повідомляє клієнта (у разі його звернення) про зупинення фінансової (фінансових) операції (операцій), якщо строк її (їх) зупинення перевищив сім робочих днів.

15. ПОРЯДОК ЗБОРУ І ЗБЕРІГАННЯ ДОКУМЕНТІВ ЩОДО ІДЕНТИФІКАЦІЇ, ВЕРИФІКАЦІЇ ТА ВИВЧЕННЯ КЛІЄНТІВ, ОЦІНКИ ТА ПЕРЕОЦІНКИ РИЗИКІВ, А ТАКОЖ УСІХ ДОКУМЕНТІВ, ЩО СТОСУЮТЬСЯ ПРОВЕДЕННЯ ФІНАНСОВОЇ ОПЕРАЦІЇ ТА ДІЛОВИХ ВІДНОСИН З КЛІЄНТОМ

15.1. Суб'єкт забезпечує зберігання та захист офіційних документів, інших документів що стосуються ідентифікації, верифікації та вивчення клієнтів (представника клієнта) та осіб, які є учасниками фінансової операції (далі - Документи).

15.2. Документи стосовно ідентифікації, верифікації та вивчення клієнта (представника клієнта) збираються до/або під час встановлення ділових відносин, вчинення правочинів, але до проведення фінансової операції, шляхом отримання від нього офіційних документів або засвідчених в установленому порядку їх копій. Документи ретельно перевіряються після чого з них робляться ксерокопії (у разі неможливості залишити оригінал або належним чином завірені копії).

Документи перевіряються, формуються по клієнтах, прошиваються разом. На прошивці ставиться розпис відповідального працівника та печатка суб'єкта за наявності

15.3. Документи зберігаються у спеціально обладнаному сховищі (сейфі), яке виключає

несанкціонований доступ до документів третіх осіб.

Суб'єкт відповідно до Закону та Правил зберігає офіційні документи, інші документи (у тому числі створені суб'єктом електронні документи), їх копії щодо ідентифікації осіб (клієнтів, представників клієнтів), а також осіб, яким суб'єктом було відмовлено у проведенні фінансових операцій, вивчення клієнта, уточнення інформації про клієнта, а також усі документи, що стосуються ділових відносин (проведення фінансової операції) з клієнтом (включаючи результати будь-якого аналізу під час проведення заходів щодо верифікації клієнта чи поглибленої перевірки клієнта), не менше п'яти років після завершення фінансової операції, завершення ділових відносин з клієнтом, а всі необхідні дані про фінансові операції (достатні для того, щоб простежити хід операції) - не менше п'яти років після завершення операції або припинення ділових відносин.

15.4. У разі знищення, втрати або пошкодження документів до закінчення строку їх зберігання незалежно від причин, суб'єкт в триденний строк після встановлення таких фактів повідомляє про це Держфінмоніторинг рекомендованим листом з повідомленням про вручення.

15.5. У разі продовження Держфінмоніторингом строку зберігання документів щодо ідентифікації, верифікації клієнтів (представників клієнтів) вивчення клієнтів, та осіб які є учасниками окремих фінансових операцій, та документації про здійснення окремих фінансових операцій суб'єкт забезпечує подальше зберігання документів на строк, встановлений Держфінмоніторингом.

16. ПОРЯДОК ВЧИНЕННЯ ДІЙ ЩОДО НАПРАВЛЕННЯ ЗАПИТІВ ДО ОРГАНІВ ДЕРЖАВНОЇ ВЛАДИ З МЕТОЮ ВИКОНАННЯ ЗАВДАНЬ, ПОКЛАДЕНИХ НА СУБ'ЄКТА ЗАКОНОМ

16.1. З метою виконання завдань суб'єкта первинного фінансового моніторингу, суб'єкт має право звертатися із запитом до органів виконавчої влади, державних реєстраторів, правоохоронних органів, Національного банку України, юридичних осіб, які в установленому законодавством порядку інформують про результати розгляду такого запиту.

16.2. Суб'єкт має право витребувати, а державні органи, державні реєстратори зобов'язані протягом 10 робочих днів з дня отримання запиту надати відповідно до законодавства інформацію, що стосується ідентифікації та/або що необхідна для вивчення клієнта, уточнення інформації про нього або проведення поглибленої перевірки клієнта. Зазначена інформація подається безоплатно. Порядок подання інформації визначається Кабінетом Міністрів України (Постанова КМУ від 08.09.2015 р. N 693 «Порядок надання державними органами, державними реєстраторами на запит суб'єкта первинного фінансового моніторингу інформації про клієнта»).

16.3. На запит суб'єкта інформацію про клієнта надають:

- державні органи – Мін'юст, ДФС, ДМС та відділи державної реєстрації актів цивільного стану;
- державні реєстратори.

16.4. Запит готується відповідальним працівником, підписується керівником суб'єкта або особою, яка виконує його обов'язки, скріплюється печаткою (за наявності) та надсилається за місцезнаходженням відповідного державного органу, державному реєстратору у письмовій формі. Запит може надсилатися також в електронній формі. Формат електронної взаємодії та форма надання інформації визначаються державними органами відповідно до вимог законодавства щодо захисту інформації з обмеженим доступом.

16.5. У запиті зазначаються підстави для надання державними органами, державними реєстраторами інформації про клієнта, її перелік та мета використання такої інформації. До запиту додається копія довідки про обліковий ідентифікатор.

16.6. Інформація про клієнта, яку отримує суб'єкт від державних органів, державних реєстраторів, є інформацією з обмеженим доступом та використовується виключно з метою виконання вимог законодавства у сфері запобігання та протидії легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення.

Суб'єкт забезпечує зберігання та використання інформації про клієнта відповідно до вимог законодавства, запобігання несанкціонованому доступу та поширенню такої інформації.

16.7. Суб'єкт веде реєстр запитів до державних органів, державних реєстраторів, який повинен містити вихідні реквізити запиту, прізвище, ім'я та по батькові (за наявності) фізичної особи або повне найменування юридичної особи, інформація про яких запитується, підстави для

надсилання запиту та реквізити листа державного органу, державного реєстратора з інформацією, що надійшла у відповідь на запит суб'єкта.

17. ПОРЯДОК ПРОВЕДЕННЯ ВНУТРІШНІХ ПЕРЕВІРОК ДІЯЛЬНОСТІ СУБ'ЄКТА НА ПРЕДМЕТ ДОТРИМАННЯ ВИМОГ ЗАКОНОДАВСТВА У СФЕРІ ЗАПОБІГАННЯ ТА ПРОТИДІЇ ЛЕГАЛІЗАЦІЇ (ВІДМИВАННЮ) ДОХОДІВ, ОДЕРЖАНИХ ЗЛОЧИННИМ ШЛЯХОМ, ФІНАНСУВАННЮ ТЕРОРИЗМУ ТА ФІНАНСУВАННЮ РОЗПОВСЮДЖЕННЯ ЗБРОЇ МАСОВОГО ЗНИЩЕННЯ

17.1. Перевірка діяльності суб'єкта на предмет дотримання законодавства у сфері запобігання та протидії легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення здійснюється один раз на календарний рік.

17.2. Перевірка призначається керівником суб'єкта або особою, яка виконує його обов'язки, та оформляється розпорядчим документом.

Строк проведення перевірки та питання перевірки визначаються в розпорядчому документі.

17.3. Питання перевірки охоплюють:

- виконання заходів, передбачених Програмою;
- виконання заходів, передбачених відповідною програмою навчання;
- відповідність Правил і Програми вимогам законодавства у сфері запобігання та протидії легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення;
- дотримання вимог Правил;
- відповідність оцінки ризику критеріям, встановлених законодавством;
- дотримання працівниками вимог щодо зберігання документів з питань фінансового моніторингу.

17.4. Керівник суб'єкта або особа, яка виконує його обов'язки, має право встановити додаткові питання, які підлягають перевірці.

17.5. Перевірка здійснюється працівником (ами) підрозділу внутрішнього аудиту або окремою посадовою особою, що проводить внутрішній аудит (контроль).

17.6. За результатами перевірки складається акт, який підписують особи, які здійснювали перевірку. В акті зазначаються висновки та пропозиції щодо усунення недоліків (у разі необхідності), які були виявлені за результатами перевірки.

Акт перевірки після його підписання направляється керівнику суб'єкта або особі, яка виконує його обов'язки, для інформування та/або вжиття заходів реагування (у разі необхідності).

17.7. Ознайомлення керівника суб'єкта або особи, яка виконує його обов'язки, з актом перевірки підтверджується підписом.

ДОДАТОК 2

**ПРИМІРНА ПРОГРАМА ПРОВЕДЕННЯ ФІНАНСОВОГО
МОНІТОРИНГУ
СУБ'ЄКТАМИ ПЕРВИННОГО ФІНАНСОВОГО МОНІТОРИНГУ,
ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ І НАГЛЯД ЗА ДІЯЛЬНІСТЮ ЯКИХ ЗДІЙСНЮЄ
ДЕРЖФІНМОНІТОРИНГ**

на період _____ *

*- суб'єкт первинного фінансового моніторингу зазначає період, на який розроблена програма

№ п/п	Назва заходу	Відповідальні особи	Строк виконання	Примітка
1.	Призначення відповідального працівника суб'єкта	Керівник суб'єкта	Протягом трьох робочих днів з дати встановлення ділових відносин з клієнтом, який має намір вчинити правочин щодо купівлі-продажу нерухомості, але до моменту здійснення суб'єктом такої операції	
2.	Призначення тимчасово виконуючого обов'язки відповідального працівника суб'єкта	Керівник суб'єкта	На час відсутності відповідального працівника суб'єкта	У разі неможливості виконання обов'язків відповідальним працівником. Може бути призначений одночасно з відповідальним працівником суб'єкта
3.	Призначення відповідальних працівників у відокремлених підрозділах	Керівник суб'єкта Керівник відокремленого підрозділу	Протягом трьох робочих днів з дати встановлення ділових відносин з клієнтом, який має намір вчинити правочин щодо купівлі-продажу нерухомості, але до моменту здійснення суб'єктом такої операції	
4.	Призначення тимчасово виконуючих обов'язки відповідальних працівників у відокремлених підрозділах	Керівник суб'єкта Керівник відокремленого підрозділу	На час відсутності відповідального працівника у відокремлених підрозділах	У разі неможливості виконання обов'язків відповідальними працівниками відокремлених підрозділів. Може бути призначений одночасно з відповідальними працівниками відокремлених підрозділів

5.	Розробка та затвердження положення про підрозділ фінансового моніторингу	Керівник суб'єкта Відповідальний працівник суб'єкта	На момент призначення	У разі наявності в структурі суб'єкта підрозділу фінансового моніторингу
6.	Розробка та затвердження посадових інструкцій працівників підрозділу фінансового моніторингу	Відповідальний працівник суб'єкта	На момент призначення	У разі наявності в структурі суб'єкта підрозділу фінансового моніторингу
7.	Розробка та затвердження посадової інструкції відповідального працівника суб'єкта	Керівник суб'єкта Відповідальний працівник суб'єкта	На момент призначення	
8.	Розробка та затвердження посадової інструкції тимчасово виконуючого обов'язки відповідального працівника суб'єкта або відокремленого підрозділу	Керівник суб'єкта Відповідальний працівник суб'єкта Відповідальні працівники відокремлених підрозділів	На момент призначення	
9.	Розробка та затвердження посадових інструкцій відповідальних працівників відокремлених підрозділів	Керівник суб'єкта Відповідальний працівник суб'єкта Відповідальні працівники відокремлених підрозділів	До призначення відповідального працівника суб'єкта	
10.	Забезпечувати у своїй діяльності управління ризиками та розробляти критерії ризиків	Керівник суб'єкта Відповідальний працівник суб'єкта Відповідальні працівники відокремлених підрозділів	На етапі встановлення ділових відносин з клієнтом та під час здійснення їх ідентифікації, а також в інших випадках, передбачених законодавством та внутрішніми документами з питань фінансового моніторингу	

11.	Направлення до Держфінмоніторингу форми обліку суб'єкта первинного фінансового моніторингу (відокремленого підрозділу) (форма № 1-ФМ) з інформацією про юридичну особу	Керівник суб'єкта Відповідальний працівник суб'єкта	Не пізніше дня встановлення ділових відносин з клієнтом (проведення фінансової операції) у випадках, визначених статтею 8 Закону	
12.	Розробка та затвердження правил проведення фінансового моніторингу	Керівник суб'єкта Відповідальний працівник суб'єкта	Не пізніше дня проведення першої фінансової операції	
13.	Розробка та затвердження програми проведення фінансового моніторингу	Керівник суб'єкта Відповідальний працівник суб'єкта	Не пізніше дня проведення першої фінансової операції	
14.	Встановлення режиму доступу до правил та програми проведення фінансового моніторингу	Керівник суб'єкта Відповідальний працівник суб'єкта	Протягом трьох днів з моменту затвердження правил та програми проведення фінансового моніторингу	
15.	Ознайомлення працівників, що беруть участь у здійсненні або у забезпеченні здійснення фінансової операції з правилами і програмою проведення фінансового моніторингу	Керівник суб'єкта Відповідальний працівник суб'єкта Відповідальні працівники відокремлених підрозділів	Протягом тижня після призначення відповідального працівника суб'єкта	Факт ознайомлення фіксується в Журналі освітніх заходів
16.	Попередження працівників про відповідальність за порушення внутрішніх документів та вимог законодавства в сфері фінансового моніторингу	Відповідальний працівник суб'єкта Відповідальні працівники відокремлених підрозділів	Під час призначення відповідального працівника суб'єкта	Факт попередження працівників фіксується в Журналі освітніх заходів

17.	На підставі поданих клієнтом (представником клієнта) офіційних документів або засвідчених в установленому порядку їх копій (якщо інше не передбачено Законом) здійснювати ідентифікацію та верифікацію клієнта (представника клієнта)	Відповідальний працівник суб'єкта Відповідальні працівники відокремлених підрозділів Працівники, що забезпечують здійснення ідентифікації	До/або під час встановлення з клієнтом ділових відносин, укладання правочинів, але до проведення фінансової операції.	
18.	Заповнення анкети клієнта	Відповідальний працівник суб'єкта Відповідальні працівники відокремлених підрозділів Працівники, що забезпечують здійснення ідентифікації	Під час проведення ідентифікації, верифікації та вивченні клієнта	
19.	Здійснення поглибленої перевірки та уточнення інформаційних даних отриманих в ході проведення ідентифікації клієнта	Відповідальний працівник суб'єкта Відповідальні працівники відокремлених підрозділів Працівники, що забезпечують здійснення ідентифікації	Під час проведення ідентифікації, верифікації та вивченні клієнта	У разі, якщо є сумніви щодо достовірності чи повноти наданої інформації

20.	Класифікація клієнтів з урахуванням критеріїв ризиків, визначених центральним органом виконавчої влади з формування та забезпечення реалізації державної політики у сфері запобігання і протидії легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом, або фінансуванню тероризму, та встановлення клієнту рівня ризику	Відповідальний працівник суб'єкта Відповідальні працівники відокремлених підрозділів	На етапі встановлення ділових відносин з клієнтом та під час здійснення їх ідентифікації, а також в інших випадках, передбачених законодавством та внутрішніми документами з питань фінансового моніторингу	
21.	Вживати застережних заходів щодо клієнтів, стосовно яких встановлено високий ризик	Відповідальний працівник суб'єкта Відповідальні працівники відокремлених підрозділів	На постійній основі	
22.	Формування документів щодо клієнтів та інших учасників фінансової операції	Відповідальний працівник суб'єкта Відповідальні працівники відокремлених підрозділів	Після проведення ідентифікації	
23.	Оновлення правил та програми проведення внутрішнього фінансового моніторингу	Відповідальний працівник суб'єкта	У разі зміни законодавства у сфері запобігання та протидії легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення	
24.	Виявлення фінансових операцій та внесення їх до реєстру: що підлягають внутрішньому фінансовому моніторингу відповідно до статті 16 Закону; у проведенні яких суб'єкт відмовив у випадках, визначених статтею 10 Закону; стосовно яких є достатні підстави підозрювати, що вони пов'язані, стосуються або призначені для фінансування терористичної діяльності, терористичних актів чи терористичних організацій та організацій або осіб, до яких застосовані міжнародні санкції;	Відповідальний працівник суб'єкта Відповідальні працівники відокремлених підрозділів Працівники, що забезпечують проведення фінансових операцій	До початку, в процесі, але не пізніше наступного робочого дня після їх проведення, або в день виникнення підозри, або під час спроби їх проведення, або після відмови клієнта від їх проведення	

	стосовно яких є достатні підстави підозрювати, що вони пов'язані, стосуються або призначені для фінансування розповсюдження зброї масового знищення; проведення яких суб'єкт зупинив у зв'язку з тим, що вони підлягають фінансовому моніторингу; проведення яких суб'єкт зупинив у зв'язку з тим, що зарахування чи списання коштів здійснюється в результаті дій, які містять ознаки злочину, визначеного Кримінальним кодексом України; проведення яких суб'єкт зупинив у зв'язку з тим, що їх учасниками або вигодоодержувачами є особи, які включені до переліку осіб, пов'язаних з провадженням терористичної діяльності або стосовно яких застосовані міжнародні санкції; проведення яких зупинено за рішенням Держфінмоніторингу, прийнятим з метою зупинення видаткових операцій; проведення яких зупинено за дорученням Держфінмоніторингу, прийнятим з метою задоволення запиту уповноваженого органу іноземної держави; стосовно яких суб'єкт отримав від Держфінмоніторингу запит щодо подання інформації про відстеження (проведення моніторингу) фінансових операцій			
25.	Надання відповідальному працівнику суб'єкта інформації про фінансові операції для подальшого прийняття рішення про реєстрацію та направлення до Держфінмоніторингу	Відповідальні працівники відокремлених підрозділів Працівники, що забезпечують проведення фінансових операцій	В день виявлення фінансової операції	

26.	Подання до Держфінмоніторингу повідомлення про фінансову операцію, що підлягає внутрішньому фінансовому моніторингу	Керівник суб'єкта Відповідальний працівник суб'єкта	У день виникнення підозри або достатніх підстав для підозри, або спроби проведення фінансових операцій, але не пізніше наступного робочого дня з дня реєстрації таких фінансових операцій	
27.	Повідомлення Держфінмоніторингу та правоохоронних органів, визначених законодавством про виявлені фінансові операції, стосовно яких є підстави підозрювати, що вони пов'язані, стосуються або призначені для фінансування тероризму чи фінансування розповсюдження зброї масового знищення	Керівник суб'єкта Відповідальний працівник суб'єкта	У день їх виявлення, але не пізніше наступного робочого дня з дня реєстрації таких фінансових операцій	
28.	Повідомлення Держфінмоніторингу про фінансові операції, а також інформацію про свої підозри щодо діяльності осіб або їх активи, якщо є підстави вважати, що вони пов'язані із злочином, визначеним Кримінальним кодексом України	Керівник суб'єкта Відповідальний працівник суб'єкта	В день виникнення підозри або достатніх підстав для підозри, або спроби проведення фінансових операцій, але не пізніше наступного робочого дня з дня реєстрації таких фінансових операцій	

29.	Прийняття рішення про відмову від встановлення ділових відносин або проведення фінансової операції у разі: коли здійснення ідентифікації та/або верифікації клієнта (у тому числі встановлення даних, що дають змогу встановити кінцевих бенефіціарних власників (контролерів), є неможливим або якщо у суб'єкта первинного фінансового моніторингу виникає сумнів стосовно того, що особа виступає від власного імені; встановлення факту подання ним під час здійснення ідентифікації та/або верифікації клієнта (поглибленої перевірки клієнта) недостовірної інформації або подання інформації з метою введення в оману суб'єкта первинного фінансового моніторингу.	Відповідальний працівник суб'єкта Відповідальні працівники відокремлених підрозділів	До встановлення ділових відносин та/або проведення фінансової операції	
30.	Прийняття рішення про відмову від проведення фінансової операції у разі: якщо фінансова операція містить ознаки такої, що згідно із Законом підлягає фінансовому моніторингу; ненадання клієнтом необхідних для вивчення клієнтів документів чи відомостей або встановлення клієнту неприйнятно високого ризику за результатами оцінки чи переоцінки ризику.	Керівник суб'єкта Відповідальний працівник суб'єкта	В день виявлення такої фінансової операції	

31.	У випадках, передбачених частиною першою статті 10 Закону, суб'єкт первинного фінансового моніторингу зобов'язаний повідомити спеціально уповноваженому органу про проведення операцій та про осіб, які мають або мали намір встановити ділові відносини та/або провести фінансові операції	Керівник суб'єкта Відповідальний працівник суб'єкта	Протягом одного робочого дня, але не пізніше наступного робочого дня з дня відмови	
32.	Прийняття рішення про зупинення проведення фінансової операції	Керівник суб'єкта	В день виявлення такої фінансової операції або отримання відповідного доручення Держфінмоніторингу	Рішення оформлюється шляхом видання керівником письмового доручення
33.	Проведення в порядку, встановлених Держфінмоніторингом, внутрішніх перевірок своєї діяльності на предмет дотримання вимог законодавства у сфері запобігання та протидії легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення, або незалежний аудит своєї діяльності (крім банківської діяльності) у цій сфері	Відповідальний працівник суб'єкта	Не рідше одного разу на рік	
34.	Забезпечення зберігання офіційних документів, інших документів (у тому числі створених суб'єктом первинного фінансового моніторингу електронних документів), їх копії щодо ідентифікації осіб (клієнтів, представників клієнтів), а також осіб, яким суб'єктом первинного фінансового моніторингу було відмовлено у проведенні фінансових операцій, вивчення клієнта, уточнення інформації про клієнта, а також усіх документів, що стосуються ділових відносин (проведення фінансової операції) з клієнтом (включаючи результати будь-якого аналізу під час проведення заходів щодо верифікації клієнта чи поглибленої перевірки клієнта)	Відповідальний працівник суб'єкта Відповідальні працівники відокремлених підрозділів Працівники, що забезпечують здійснення ідентифікації	Не менше п'яти років після завершення фінансової операції, завершення ділових відносин з клієнтом, а всі необхідні дані про фінансові операції (достатні для того, щоб простежити хід операції) - не менше п'яти років після завершення операції, закриття рахунка, припинення ділових відносин	Строк зберігання документів може бути продовжений Держфінмоніторингом

35.	Навчання відповідальних працівників	Керівник суб'єкта Відповідальний працівник суб'єкта Відповідальні працівники відокремлених підрозділів	Протягом трьох місяців з дня призначення	Фіксується в Журналі освітніх заходів
36.	Підвищення кваліфікації відповідальних працівників	Керівник суб'єкта Відповідальний працівник суб'єкта Відповідальні працівники відокремлених підрозділів	Не рідше одного разу на три роки	Фіксується в Журналі освітніх заходів
37.	Організація та проведення освітніх та практичних заходів для працівників суб'єкта та відокремлених підрозділів з питань фінансового моніторингу	Керівник суб'єкта Відповідальний працівник суб'єкта Відповідальні працівники відокремлених підрозділів	Не рідше одного разу на рік	Фіксується в Журналі освітніх заходів
38.	Формування та подання довідки керівнику суб'єкта про виявлені фінансові операції, що підлягають фінансовому моніторингу, та заходи, вжиті для реалізації норм законодавства у сфері запобігання та протидії легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення	Відповідальний працівник суб'єкта Відповідальний працівник відокремленого підрозділу	Не рідше одного разу на місяць, але не пізніше останнього робочого дня звітного місяця	
39.	Звільнення відповідального працівника	Керівник суб'єкта	У строки, передбачені Трудовим Кодексом України	

